طرابلس غرب حوالی

محرری

خمس لواسی تحریرات قلمی سر مسودی ردوسلی

ابو المظفر رجب

استانبول

احمد احسان و شرکاسی

مطبعجیلق عثمانلی شرکتی

١٣٢٧

طرابلس غرب احوالی

یکی دنیا

مؤلفی

خمس لواسی تحریرات قلمی سر مسودی رودوسلی

ابو المظفر رجب

استانبول

احمد احسان و شرکاسی

مطبعه جیلق عثمانلی شرکتی

١٣٢٧

افادهٔ مخصوصه

پروانهٔ شمع وجدانی اولدوغم متصرف دوقتور رشید بكك حق عاجزانه‌مده‌كی حسن اعتمادلری اثری اوله‌رق، خمسه تعیین ودعوت بویورلدیغم زمان، احوال وعاداتی، استعداد ومزیاتی شمدی‌یه قدر افكار عمومیه‌ده پك مهم قالمش وداها دوغریسی موقعنك اوزاقلغندن ووسائط ارتباطیه‌نك ندرتندن دولایی معكوساً شهرت المش اولان « طرابلس غرب » حقنده‌كی مشهودات وتتبعاتمی حاوی براثرجك میدانه كتیرمكلكم ، هوس وحسن نیتمه واقف بولونان بعض رفقام طرفندن رجا ایدلمش ایدی.

آفریقانك ایلك دفعه اوله‌رق (مصراطه) طوپراغنه چیقدیغم كون ، حقیقةً ، عالم ایچنده باشقه برعالمه كیرمش ایدم ؛ ردوسك ، ساقزك، مدللینك كثیف وسایه‌ساز اشجارینه مقابل برهنه ساق خورمالر وهنوز آیرلدیغم شماتت ماسوایه معادل مدید برصمت وسكون درونده قالدم طرز حیاتمك شوصورتله بوسبتون تغیری، بدايةً روحمی صیقمغه ، قلبم بیقمغه باشلامش ایدیسه‌ده ، كیتدكجه آلیشدیغم كبی، بوتجرددن پك خوشلاندم. چونكه، اوقاتم هر درلو مشاغیل زائده‌دن آزاده ، اهالینك

احتیاج همتی‌ده فوق‌العاده اولدوغندن، وظیفهٔ رسمیه‌مك ساعات معینه‌سی خارجنده اختلاس ایده‌بیلدیکم آوانی تصویر حسیات وتفسیر مشهوداته حصر ایتدم .

فی‌الواقع ملك وملتك احتیاجات حاضره‌سنی اکلایوب انظار حمیته وضع ایتمك نه بویوك ، نه طاتلی برمشغولیتدر ! مع‌مافیه ، عجزمی اعترافدن باشقه برمزیتم اولمدیغی ایچین ینه نیتم کتاب شکلنده نشر ایتمك دکل ایدی . لکن ، خدمت ملیه هوسنك کیتدکجه تشددی فکرمی تماماً ده کیشدیردی . برمدت دوشوندم ، کندی کندمه محجوبیت اخطارنده بولوندم ، بر درلو اقناع ایده‌مدم .

نهایت ، معنوی برقوهٔ مجبره‌نك مغلوبی اولونجه ، مسوداتمك اوته‌سنی بریسنی دوزه‌لتوب باصدیرمق جرئتنده مضطر قالدم . معلومدرکه ، برشیئه حکم ایدلمزدن مقدم مقصد آرانیر . قارئین کرام حضراتی‌ده بونقطهٔ نظردن تدقیق بویورورلرسه خطالرمی حسن اململه اورته‌رك ، وطننه خدمت ایتمك ایسته‌ین برکنجك شوق وغیرتنی قیرمزلر .

ادارهٔ سابقه‌نك سیسال مصائبی آلتنده أزیلوب، قوهٔ مرکزیه‌نك انقطاعندن ناشی مرحوم رجب پاشا کبی ارباب حمیتك ولاسیما پارلاق فکرلی اشراف جلیلةالاوصافك جسارت وغیرت فداکارانه‌سی یاردمیله موجودیتنی محافظه ایده‌بیلن بوولایت جسیمه ، الك‌کرلی ولایتمزدن بری وبلکه‌ده برنجیسیدر .

هله ، ازمنهٔ اخیره‌ده کسب ایتدیکی اهمیت سیاسیه جهتیله دخی مرهم مشروطیته پك زیاده مفتقردر.

اوت ، « طرابلس غرب » نیجه اسرار تاریخیه‌یی جامع ، بو نیجه مظنهٔ کرامك انوار روحیه‌سیله لامع مقدس بر یوردمزدر. فنیکه‌لیلرك ، قدیم روماليلرك .... ترقیات محیره‌سنی چشم انتباه وانصافه آلیرسه‌ق آکلارزکه ، بو واسع ، منبت یرلر اجدادمزك قیمتلی یادکارلرندندر .

واقعا کوچوك یاشمدنبری بسله‌دیکم آمال ملیه‌یه مساعد بر محیط بوله‌بیله‌جکم امید قویسیله که‌لدیکم حالده ، شو بش آلتی آی ایچنده مع التأسف (معاملات قرطاسیه‌دن دولایی) مجروح الفؤاد اولمش ایسه‌م‌ده ، ینه شوق وغیرتمی هیچ بر مانع قیرمغه موفق اوله‌مدی !

نه چاره ؟ ! انسان ایچین ملك وملتی اوغرنده دوشه قالقه چالیشمق ، باخصوص مبادیٔ مشروطیتده حیاتی بیله کوزدن چیقارمق مقتضای حمیتدر . — اجداد بسالت بنیادمزك قانلریله ایصلانان طوپراقلره ترلرمزی دوکه‌رسه‌ك چوقمیدر ؟...

قوجه‌مان بر ولایتك بدرقهٔ فیض وسعادتی دیمك اولان ذات سامیٔ ولایتپناهی — معروضات آتیه‌می لطفاً مطالعه بویورورلرسه — محیط اداره‌لرینك سفالت وضرورتندن دولایی تأثرات عظمی ایچنده قاله‌جق وخدمات خیریه نعم المطلوب بر جولانکاه ایچنده بولوندوقلرینی بالاطراف تفرس بویوره‌جقلردر.

اکر بوکا موفق اولورسه‌م ، کندمی‌ده بختیار عد ایده‌جکم .

چونکه ، بورالره که‌لیشم ، اولاد وعیالمی اون - اون بش

كونلك بر يرده براقوب‌ده سفالتك ، عسرت معيشتك اقسام عديده‌سنی اقتحام ايديشم ، انجاق ، كنجلكمك مساعده‌سنی استراحت وجوديه ايله كه‌چيشديرمك اساسنه مبتنی ايدی .

نظرمده ؛ وطن ، ملت يولنده سفالت چه‌كمك محض عبادتدر . زيرا ، برعثمانلينك حياتی ، (وطن ، ملت) كلمه‌لرندن عبارتدر .

ينه تكرار ايدرم ؛ جرأتم ؛ اثر تضييق حميت ، تصويراتم ؛ ترجمان قلوب ملتدر .

خمس ، ٧ تشرين ثانی سنه ١٣٢٦

تحريرات قلمی سر مسودی ردوسلی

ابوالمظفر رجب

طرابلس غرب احوالی

موقع جغرافیسیله مقدار نفوس ومساحه‌سی — احوال هوائیه واستعدادی — ترقیات سابقه وحاضره‌سی

مصر الکاسنك غربنده ، بنغازی سنجاغنك جنوب غربیسنده ، صحرای کبیرك شمالنده وتونس ایله (طرابلس وجزائر بیننده‌کی) شعابن قبیله‌لرینك شرقنده کائن اولوب قسم شمالیسی بحرسفیدك «سیدره» کورفزیله محاطدر. (طرابلس کلمه‌سی (Traboulous) طرزنده اوقوندوغی زمان «اوچ شهر» معناسنی افهام ایدر. باشنه‌برده (ا) علاوه‌سیله (طرابلس) شکلنده تلفظ ایدیلدیکی دخی کورولمشدر .

مالطه طه‌سنه (۱۹۸)، ایتالیایه (٤۹٥)، یونانستانه (٦۳۷) وشمال شرقیسنده ، شرقدن غربه دوغری اوزانه‌رق ، اورته‌ده حدفاصل تشکیل ایدن کرید جزیره‌سنه‌ده (٥۹٤) میل مسافه‌ده‌در. بناءً علیه یالکز شمال ضلعی دکزه معطوف بولونان بومربع الشکل ولایت ، وضعیت جغرافیه ، مجاورت ومقارنت سیاسیه اعتباریله فوق العاده حائز اهمیتدر .

بعض کتابلرده (۱,۰۱۰,۰۰۰) نفوس محرر ایسه‌ده ،

معاملات جاریه وتذبذبات قیودیه بونك عدم صحتنی اظهسار ایده گلدیکندن وبودفعه اخذ عسکر معامله‌سنك ولایت مذکوره‌یه دخی تشمیل ایدیله‌سی یکیدن تدقیقاتی ایجاب ایلدیکندن که‌چنده لزوم گوروله‌جك تحریر قومیسیونلری حقنده مخابره سبق ایتمش وبوتقدیرده دوغروسنك یقین زمانده تحققی طبیعی بولنمشدر.
مقدما تفریق ایدلمش اولان بنغازی سنجاغی‌ده داخل بولندیغی حالده ، مساحهٔ سطحیه‌سی (۱,۲۰۰,۰۰۰) کیلومترومربعی ویونانستانك (٦٤,٦٧٩) اولدوغنه گوره ، یونانستاندن مع بنغازی اون‌سکز بچق دفعه بویوکدر!...
شوراسنی‌ده اونوتماملیدرکه، قوهٔ نابته‌سنك فوق‌العاده‌لکی وموقعنك از هر خصوص ترقی‌یه استعدادی بومقایسهٔ عینیه‌یی قبول ایتمز.
هواسی یاز موسمنده‌اولدقجه صیجاق، سماسی دائما براقدر. فقط ، عوارض طبیعیه‌دن دولایی روزکاری تموج ایدن (خمس کبی) یرلری بلادمعتدله‌دن فرقلی ده‌کیلدر. صیجاغی طوقونماز. انجاق، عادات محلیه‌یه رعایت لازمدر. اغستوس ماهندن صوکره سرینلك باشلار ایسه‌ده ، سورکلی اولمایوب ، تاکانونلره قدر آره صره‌ده حزیرانی اکدیریر صیجاقلره تصادف ایدیلیر. بونك اهالی‌یی احیا درجه‌سنده برخدمتی واردرکه اوده، ایلولك مبدأنده صارارمغه یونه‌لن خورمالری اولدورمقدر.
گرچه اصل قیش ، کانون اول وثانیده ایسه‌ده ، بعضاً بواقلیمك غریب احوالی کورولور ؛ بوسنه‌کی ایلولك حلولی

متعاقب اوچ کون دوام ایتمك اوزره لاینقطع وقالین یغمورلر یاغمش ، یوللر برر نهر حالنی آلمشــدر . بوندن باشقه هر بری یموړطه‌دن بویوك اوله‌رق دوشـه‌ن طولو دانه‌لری یورکلری دهشتلندیرمش ، معاذاه اپی دوام ایتســه ایدی ، خورمالرك کاملاً یره سریله‌سی یوزندن ضرورتك حد غایه‌یه وارمسی شبهه‌سز ایدی .

صوؤغی پك نافذدر؛ بلاد معتدله‌دن که‌لنلر تحولات هوائیه صره‌سنده وجودلرینی محافظه ایتمزلرسه، (دیزانتری) خسته‌لغنك یاقه‌لامه‌سنه قارشی علاج تدارکی پك مشکلدر. (فزان) یولنده‌کی چوللر مستثنا اولمق شرطیله بوولایتك اراضیسی صوك درجه‌ده محصولداردر ، طوپراغی یموشاق اولمغله برابر اکثر نقاطی نیلی مبارکك توزیع ایتدیکی (میل) کبی اینجه وقوم ایله طاشــدن وارسته‌در . شــوقدر وارکه ، یغمورلرك عدم اطرادی ، باب فیوضاتنی طیقامقده‌در. بونی استطراد طریقیله علاوه‌دن مقصد، شیمدیکی عطالت زراعیه‌یی معذور طوتمق ده‌کیلدر . چونکه ، وقتیله رومالیلرك محیرالعقول ترقیاتنه جولانکاه اولان ودرجهٔ معموریت سابقه‌سی ، (لبده) خرابه‌سنك احتشامیله متظاهر بولونان بویرلرك ساحل بوینده ، دره‌لر اورته‌سنده ، هر بری اون بش - یکرمیشر دقیقه اوزاقده سدلر کورولویورکه ، خدمتری ، فضله یغمورلری طوردورمق ، ترلالر قورودیغنده صالوب صولامقدر. بوسدلر ، مرورزمانله ییقلمش وبوزولمش اولدوغندن الحالة هذه خدمتدن ساقطدر .

تعمیر بخشه کلنجه ؛ اورکوته‌جك بریکونه متوقف اولمغله برابر ، صورت استعمالی ، ارباب فنونك وجودیله تعیین ایده بیله‌جکندن غیر قابلدر .

ایمدی ، اکثریا اکیلن تخملرك بیله ضیاعی حسبیله زراعتك توسعی پاتاتس کبی محصولات میاهیه‌نك یتشدیرلمسنه غیرتله حصول پذیر اوله‌بیلیر . ـ پاتاتس که ، طرابلسك طوپراغنده پك برکتلی اولویور . پاتاتس که ، نه‌قدر چوق اولورسه ، فوائدینك نسبت مبسوطه‌سنه خلل کلیور . پاتاتس که ، بوکون مارسلیایی زنکینلتیور

مرکز ولایتدن عیریسنك عمران ترقیدن بوسبتون محرومیتی سائر ممالك عثمانیه‌یه اولان بعدندن . اهالیسنك طشره‌یه عدم رغبتدن ودور سابق زمامدارانندن اکثریسنك انظارنده لاشی حکمنده طوتوله‌سندن نشئت ایتمشدر : نیجه متصرفلر ، قائممقاملر ، مأمورلر یالکز کیسه شیشیرمکه حصر واعتنا ایتمش وتحصیلات ژاندارمه‌لرك ، مفرزه‌لرك دست اعتسافلرینه تودیع ایدیلمش اولدوغندن ، ظلمه اورته‌سنده صاحبسز حامیسز قالان بیچاره اهالی صویولمقدن بر آن خالی اوله‌مامشدر ! اشته بوسببدن دولابی نظرلرنده پك غدار کورونن مأمورین حکومته قارشی عربانك برودت ونفرت مستمره‌سی وامیدسز برحیات الیم ایچنده یووارلانمه‌سی ، بومقدس جزؤ وطنك خاك پاکنی دست طبیعته براقمش ، ترقی شویله طورسون ، دوشن برطاشی یرینه قویمق هوسی قالمامش ، لوا مرکزلری بیله ـ بعض مؤلفاتك توصیفاتی

دلالتیله مفکره‌لرمزده ترسم ایدن ـ صحرای کبیر لوحه‌لرینی احساس ایتمکده بولونمشدر !

بوکون جبل غربی وفزان سنجاقلرینك روح صیقیجی ؛ آغلاتیجی شکل خرابیلرینه قارشی نسبت قبول ایتمیه‌جك برمرتبه‌ده مترقی اولان خمس لواسنك مرکزی جزائر بحرسفیدك (انجیرلی) ناحیه‌سی قدرده دکلدر .

بوقارووده‌کی ایضاحات مؤسفه نتیجه‌سنده شوسه‌لردن بحث ایتمکی بك زائد کورورم . فقط ، سائر بعض ولایاته وسیما بومقیاسده توقفنه نظراً ، خطوط برقیه‌یه اولدقجه همت ایدیلمشدر ، اوتوز کونده واویله بیلن فزانه وداها سائر محال بعیده‌یه دکین تشمیل ایدیلان بوترقی ، جداً شایان ممنونیت وشکراندر . پوسته اصولنك‌ده بالعکس دورغون اولدوغنی علاوه ایدرم‌که ، بونقطه‌ده ، تللری تمدید ایدن الاره برقات داها رحمت اوقومق اقتضا ایدر . مثلا ، موقعاً هجری ، قوهٔ ضابطه‌سی غیرکافی وپك مهم اولان (سرت) قضاسنه اکر تلغراف اولماسه‌یدی ، مربوط الیهی بولونان خمس لواسنك اعتباری وموهوم برقضاسی حکمنده قالیردی .

§ طاغلرنده ، کوموش ، دمیر ، کومور ، کبریت ، متنوع طوز معدنلری و (لبده) شهرینك آثار عتیقهٔ عدیده‌سی موجوددر . بونك ایچوندرکه ، خیلی شعرای عربك منظومه‌لریله مدح وثنا وعادتا سمایه قدر اعلا ایدیلمشدر .

لبده خرابه‌سی

لبده ؛ له‌بده (Lebdé) له‌بیده (Lébidé) وله‌به‌ده (Lébedé) كه ، باشلوجه اوچ درلو یازیلمشدر . فینكه‌لیلرجه « عمراندن محروم صحرا » دیمكدر . لاتین لساننده ایسه لپتیس مانیا (Léptis mania) دیه‌توسیم ایدیلمشدر. كرچه تاریخی صورت قطعیه‌ده معلوم ده‌كیل ایسه‌ده ، (قارطاجنه) زماننده تأسیس ایدیله‌سی متبادر خاطردر .

نه شایان تماشـا برخرابهٔ پرهیبت ، نه‌محیرالعقول انقـاض پرحكمت !:

خمسك ساحل بوینجه دوام ایده‌ن ، طاغلری قلاع واسواریله تزیین ایلین بوشهر عتیق ؛ هربری شیمدیكی اوطه‌لر قدرجسیم طاشلرله انشا ایدیلمش مدبدب سرایلرینی ، سكز — اون‌مترو طولنده وبرمترو قطرنده یكپاره ستونلرینی ، قسماً باقی متین برجلرینی، اون — اون‌بش مترو اوزونلغنده یكرمی — اوتوز قدمه‌لی مردیونلرك مطنطن كوشكلرینی ، مقاومتلی ریختیملرله قوشاتلمش وفقط ، مرور زمانله طوله‌رق كول حالنی آلمش‌ فنی لیمانی ، تكملات بشریه‌نك قصوای احتواسنی عرض‌ایدییور .
نه‌اسرار انكیز ساحهٔ عبرت ، نه‌بویوك، نه كه‌نیش برمكتب فن‌ومعرفت !:

كیرچسز یاپلمش بنالرك طاشلری مفتاح صنعتله كلیدلنمش .

صانكه ، قيالر اويولمش ، دوزلتلمش‌ده صوكره انظار اخلاقى ياكيلتمق ايچين چيزكيلرله نقش ايديلمش !...

اوته‌ده برستون كوريليور ، يانته وارلدقده ؛ اوتوز — قرق طاشدن متشكل اولديغى اكلاشيليور ؛ آره‌دن عصرلر كه‌چمش ، ييقلامامش . بربرينه ربط ايده‌جك دميرلرده يوق ! دكز ؛ امواج شديده‌سنى چارپوب طورويور ، قيمتلى آثارى سوروكله‌يوب چه‌كمش ، قوينونده صاقلايور . (رخام) تعبير ايديلن مور طامارلى بياض ستونلردن طرابلسه ، مصره وسائر محللره كوتورلمش ، كيم‌بيلير شيمدى‌يه قدرداهانه‌لر آشيريلمش ؟!

بانيسنك ملك (دقينوس) اولديغى ووفاتندن صوكره (روميه) اسمنده‌كى قادينه انتقال ايتديكى تاريخلرده مذكور ايسه‌ده قطعيت كسب ايده‌مه‌مشدر . زيرا ، مؤرخين ديوركه ؛ « (دمشق بن نمرود) (دمشق) ى بنا ايتدكدن اوچ سنه صوكره اوغلنى مغربده برشهر انشا ايتمك وظيفه‌سيله كوندرمش وبوده لبده‌يى ميدانه كه‌تيرمش » . صوبى درت ساعت‌مسافه‌ده واقع (عين كعام) قويوسندن تحت‌الارض يوللر واسطه‌سيله جلب ايديلمش ؛ طاشلرى (صوان) معدننه مشابه برصورتده متين ، بعضيسى درت‌ذراع جسامتده‌اولدوغى كبى چوغى‌اورته‌سندن منتظماً اويولمشدر . مصنوعات بشريه‌دن عدنده عقل وفكرك مترددقالديغى بويوللر ، مرور وزمانله بوزولمش و شيمدى يالكز لبده درەسنه بربرينه يقين ايكى نقطه‌دن چشمه كبى آقديغى ونبعان ايتديكى كورولمشدر .

روما وقعه نویسلرندن مشهور امیانوس ، موقعاً وشکلاً قرطاجنه‌یه مشابهتی وفنیکه‌لیلرك مستحضر اتندن ایدوکنی بعدالبیان آثار قدیمه‌سنده‌کی یازیلرك یونان، لاتین ، فنیکه و(۳۷۰) اوچ یوز یتمش سنهٔ میلادیه‌سنده تخریب ایدن (بربری) بر قبیله‌نك لسانی اوزره بولوندوغنی اثبات ایتمشدر . دیکری‌ده وجه آتی اوزره تفصیلات ویرمشدر :

« بوبلده افریقای شمالیه‌نك بویوك شهرلرندن بری ایدی . قرطاجنه‌لیلر هجوم ایدنجه ، اهالیسی روم پادشاهیندن استمداد ایتدی . بوپادشاه عسکریله امداد ودشمنلرینی برباد ایتمکله برابر عمرانه معاونت ایلدی . استعداد طبیعیسی ملابسه‌سیله مدت قلیله ظرفنده درجهٔ اقصایه واردی. فقط ، (وندال) قبیله‌سی روم طرفندن (اندلس) - ویراغندن قوغوله‌رق بربرستانه هجرت ایتدیکی وقت سورلرینی ، بنالرینی هدم و تخریب ایتدی . قبل الهجره قسطنطنیه ایمپراطوری (یوستیانوس یاخود ژوستیانوس) قبیلهٔ مذکوره‌یه بالهجوم قهر وتضییق وحکومتلرینی الده ایدرك بونواحیدن تغریب وبناءً علیه هجرتدن (۱۸۸) یوز سکسان سکز سنه اول لبده شهرینی تعمیرله قومانداان (سرجیوس) ه مقر ولایت اتخاذ ایلدی . لکن ، الحالةهذه خراب اولوب ، جدید طرابلس ، بونك انقاضیله بنا ایدلمشدر . »

کویا بوشهرك بانیسی اولان ملك صورت نا کهانیده وفات ایدن ایکی عسکری ایچین مراقلانه‌رق ، خسته‌لغنی برای تشخیص ، برینك قلبنی یاردیرمش. ایچنده ظهور ایدن قوردك موته سببیت

ویردیکی آ کلاشیلمغله اجزای موجوده‌نك هپسندن بوقورده دوکولمش، اولمه‌مش . بعده شامدن که‌تیرمش اولدوغی برشیشه‌یه مملو زیتون یاغندن بر قطره‌سی اجرای تأثیر ایتدیکندن شامدن جلب ایتدیکی زیتون اشجارینی (مسلاته) دن (سوسه) یه وتونسه‌قدر دیکدیرمش. حاصلی لبده خرابه‌سی جداً سیر وتدقیقه لایق بر دارالصناعه‌در ؛ اورته‌ده بر هیکل یاتیور ، اصلنك هیبت وحشمتنی کوستریور ، بوجسم جامد روحه دیورکه ؛

« ای زائر ! بنی چیکنه‌یوب ، غافلانه که‌چمه . چونکه ، اصلمك هنر ومعرفتی ایشته وجودمده تجلی ایدییور . باق ! برطاش سکا یکرمی آلتی عصردن فضله برماضینك حیات اجتماعیه‌سندن ، ترقیات فنیه‌سندن خبرویرییور ؛ بوراسی شیمدی برخرابه‌ایسه ، وقتیله ، کوزلریکی قماشدیره‌جق برمعموره ایدی .

هرطرفی کز ! اسلافك غیرتندن ، درجهٔ همتندن عبرت چین اول ! بزبوراده بیهوده‌یره اضاعهٔ اوقات ایتمدك ؛ نه‌قادار محالات وارسه ، هپسنی دائرهٔ امکانه صوقدق .

اوت ، چالیشدق ، همتلرمزله طاغلری کوکندن سوکدك . محصول مساعیمز اولان شومشعشع سرایلر ایچنده‌ده صفالر سوردك .

مزیت انسانیه‌کزی تحقیر ایدییورسك ! حیرت ، اثر عجزدر . بزده سزك کبی ابنای آدمدن ایدك . مادامکه انسان ایچون کمال یوقدر ، اعمال فکر ایتسه‌ك اکلارسك که ، کماله‌ایرمین اسلافك

بومتروكات سعيني ، سعيكله اعلايه مقتدرسك ؛ فليس للانسان الاماسعى ...

فقط ، انصاف ايديكز ، انصاف ! سزه بونجه آثارنفيسه براقدق . موزه‌لريكزى تزيين ايده‌جككز يرده طوپراقلر ايچنده ترك ايدييورسكز ! ...

سز طرابلسى دكرسز برشيمى ظن ايدييورسكز ؟ بز بوطوپراغك فيضندن مستفيداولدق ، سايه‌سنده بوعمرانه موفق اولدق . چاليشكز ، چاليشكز ! »

نه‌بليغ ، نه‌فصيح خطابلر ، نه‌مؤثر ، نه‌علوى ءتابلر !

*
* *

لبده حقنده معلومات كافيه استحصالى ضمننده برچوق آثارعربه مراجعت ايتدم ايسه‌ده ، تذكاره لايق تفصيلاته ظفرياب اوله‌مدم . فقط ، خرابه‌نك شكل حاضرى تدقيقاته الويريشلى اولدوغندن اكثر جهاتنى كه‌زه‌رك . اولدوقجه برفكر تاريخى ايدينه بيلدم :
بوخرابه‌نك اصل مركزى ، شيمديكى خمس شهرينك ايچندن تاساحل ناحيه‌سنه قدرساحلى اشغال ايدييور ، برباشندن ديكرينه اوچ ساعتدن فضله سورويور . ليمان وسرايلرى ومقاومتلى سور ومعبدلرى خمسك يارم ساعت مسافه‌سنده كورونويور . اليوم موجودبولونان ، تخميناً يدى متروارتفاعنده‌كى ستونك اطرافنه دقتله باقيله‌جق اولورسه ؛ غايت بويوك برقپونك آياغى اولدوغى آكلاشيليور . بونك ، شهرى احاطه ايدن سورك

قپوسی اولمه‌سی بداهته قارشی انسان قرون سالفه‌نك هیبتلی منظره‌لرینی ملاحظه اثناسنده سیابه کیزای حیرت اولویور .
لبده‌نك اك زیاده رومالیلر زماننده ترقیاته مظهریتی متفق علیهدر .
لیمانك (٥٠٠) بش یوز مترو قدر نصف قطرده بر دائره داخلنده بولوندوغی ، ریختیملرك تشکلاتندن اکلاشیلمقده و پالامار باغلامغه مخصوص دلیکلی طاشلر الیوم مشاهده ایدیلمکده‌در .

بولیمانك آغزی شماله کشاده ومع هذا ، مدخلنك طولاـ مباجلنی ملابسه‌سیله تأثیرات هوائیه‌دن آزاده‌در . ریختمك بعض نقاطی ، سطح بحردن یدی ـ سکز مترو ارتفاعنده‌در . مذکور پالامار ربطیه‌لرینك جسامتنه باقیلیرسه ، سفائنك پك بویوك مقیاسده اولدوغی شبهه‌سزدر .

مدخلك صاغ جناحنده ـ حالا متانتنی محافظه ایدن ـ بر بنا واردرکه ، بونك دشمن مراکبنه قارشی یاپلمش برموقع عسکری اولمه‌سی محققدر . چونکه ، دیوارلری بربچق مترودن فضله ثخنده‌در .

خمسدن ساحل ناحیه‌سنه کیدیلرکن شیمدیکی قشلهٔ عسکرینك برآز اوته‌سنده ، یول اورته‌سنده ایکیشر اوچر مترو مربعنده تمللر مشاهده ایدیلیور . بونلرك اماکن قدیمه تمللرندن عدی قابل اوله‌میه‌جغندن سبق ایدن تدقیقات ومقایسات

نتیجه‌ـنده (لبده) سکنه‌سنك مقبری اولماسنده شبهه قالمامشدر.
چونکه، بوتمللرك اون — اون‌بش حطوه ایلروسنده طوپراق
آلنیرکن چیقان دیوار دلالتیله اوچ مترو عرضنده وبش مترو
اوزونلغنـده وایکی مترو ارتفاعنده ربنا میدانه چیقمشـدر.
کوشه‌سنده‌کی دلیکدن ایچروسنه دوغری عطف نگاه تجسس
ایدیلنجه، اوزرینك محکم‌کمرله مستور واورته‌سنده‌ده اطرافی
یوز اوتوز سانتمترو قدر کنیشلکنده یوللرله قوشاتلمش برقبر
کورلمشدر. نه‌چاره‌که، کیرمك محال اولدیغندن بوقبرك دیکر
اوچ دیوارینی‌معاینه ممکن اوله‌مامشدر.

لبده‌نك نواحیسنده‌کی ترلالرده متنوع یوزوك طاشـلری
الیوم‌بولونمقده‌در. بونلرك اکثریسی مستوی وبیضی‌ومحکوکدر.
سکنهٔ سابقه نك حکاکلقده نه‌درجه ایلرو کیتدیککی‌بدیهی ایسه‌ده
بونده اصل‌سزای دقت اولان جهت. اشکال غریبه‌در. مثلا؛
باش وانسـان رسملرینك برر یادکار اسـلاف اولمسی احتماله
قریبدر. فقط، بومیانده خروس، ییلان، طاوشان وینکج
کبی اشکالك موجودیتی اعتقاداته متعلق معلومات ویرییور.
یعنی دین مسیحك انتشارندن ـ که اون دوقوز عصر ـ اول
یاپیلمش اولملری اغلبیت درجه‌سنده بولونیور.

طرابلسك سكنۀ سالفه‌سی

طرابلسده ایلك دفعه فینیكه‌لیلر وبعده قرون مسیحیه اوائلنده روماليلر ومتعاقباً جرمان جنسندن اولان واندالر ساكن اولمشدر . (٥٣٠) بش یوز اوتوز سنه‌سنده یونانیلر استیلا ایدرك بربریلرك تغلبنه قدر اوتورمشلردر . بربریلر اساساً فلسطین نواحیسی اهالیسندن ایدی . ملكلرینی (جالوت) قتل ایتدیكی وقت، مغربه هجرت وبرچوق محللره استیلا ونهب وغارت ایتدیلر .

فینیكه‌لیلرك ، روماليلرك وواندالرك نسلندن اثر قالمامش ایسه‌ده ، لسان بحثنده كوروله‌جكی اوزره كلمه‌لرندن بعضیلرینك پك متحرف بر صورتده الآن متداول اولدوغی عند التحلیل اكلاشیلیور .

لسان

طرابلس اهالیسنك لسانی اصلاً عربجه‌در. قبیله‌لر مواقع مختلفه‌دن ورود وتوطن ایتدیكلرندن اصل بربری اولانلرك كلامنده‌كی تخالف وغرابت اكثریا حل ایدیله‌میور . مع هذا ، ملل قدیمه‌دن موروث كلمات الیوم محافظه اولونیور . شوقدر واركه ، كاملاً شیوۀ عرب اوزره محرفدر .

عربجه‌یی قواعد عمومیه‌سیله بعدالتحصیل که‌انلر صورت سربستانه‌ده کوروشه‌مزلر. مثلا بورادە (ج)ی (ز) طرزنده‌اوقورلر وبرفعلك اوکنه (ما) ادات نفی کلنجه صوکنه‌ده مطلقا (ش) علاوه ایدرلر : (ماژانه‌ش) کبی .

(شنو) کیمدر، (اَشْ) نه‌در معناسنده قوللانیلیر وبناءً علیه من هو یرنده (شنوهو) ، ماذا مقامنده (اش کن) دیرلر .

بوزمینده‌ده تفصیلاته حاجت کوروله‌مدیکندن نمونه‌اوله‌رق برقاچ کلمه درجیله اکتفا قلنمشدر :

زوز یاخود جوز	= اثنین	:	لاتین‌ایله اسپانیول لسانندن
مانجاری	= یمك	:	روما »
قیداش	= کم	:	اسپانیول »
ماذال	= داها	:	مجهول
بروحا	= منفرد	:	(بروحه) ایسه عربجه‌دن
قامز	= اقعد	:	مجهول
دوغری	دوغری	:	ترکجه‌دن
فیسا	= چابوق	:	عربجه‌دن
دیما	= دائما	:	»
بنتو	= دینار	:	مجهول
قارموس	= تین	:	»
حافطه	= هفته	:	ترکجه‌لشمش اولان فارسیدن
خوش	= بیت	:	(خویش) ایسه لسان‌ایراندن
پوقفول	= بالکل	:	عربجه‌دن

حاصلی ، طرابلس غرب لسانی عربجه‌نك نوع دیکری

وکلماتك برقسمی بربری ومحرف اولەرق اجنبیدر. هله (سودان) (وادی) ، (باکرمی) ، (طومبـاقتاوی) ، (برناوی) ، (تارکی) و (خامس) لسانلری کلیاً آیریدر . موسـویلرك برقسمی عبرانیجه تکلم ایدرلر .

آلات وادوات زراعیه واصـول حراثت ـ باشلوجه محصولات ارضیه ـ لکبی سفاهتی

حبوباتی چفت ایله اکەرلر . صاپانلرك اکثریسی عصرلر صحیفەسیدر ! [١] یری قابارتمقدن ، تخم قاپاتمقدن باشقه برخدمتی اولمدیغندن اك چوق برقاریش عمقنـده قالان حبوبات نزول امطار ایله سورمکه باشـلادیغنده ، منطقه ایجـابنجه ، یاز قیش حرارتی اکسیك اولمایان کونشك تأثیراتیله کسب یبوست ایدن بوطبقهٔ خفیفه ایچنده بعضاً یاتوقف ایدوب چورویور ویاخود (ییدین) اولەرق قورویور . برده سائر محللرده لااقل درت سنەده بردخولیه [٢] اصولیله مساماتلاندیریلان اراضی یوتەجغی صویی تدریجاً تبخیر طریقیلەده حبوباتك کوکلرینه ویردیکندن وبوصورتله ایکی یغموربینی اوزاسەبیله محصولاتی بسلەدیکندن امك

[١] صاپانلر ؛ ضلع اسفلیسی برقاریشـدن فضله ممتد اولمق وبو اوجه اورته یاپیده بربابوجك نصف قدامیسی قدر خفیف برغلاف حدیدی کەچیرلمك اوزره ضلع اکبری اللی سانتیمترولق مثلثاتدن عبارتدر. دوەلرله وحتی کەچیلر ایله زرع ایدرلر .

[٢] دخولیـه : یازین طوپراق برمترو قدر درینلکده اولمق اوزره قازیلیر . (آیریق) کبی مضر کوکلر میـدانه چیقـەجغندن اوصیچاقده قورور . طوپراغـك آلتنه ترتب ایدن مواد نابتـەسی شوصورتله میدانه چیقارکه ، هلەاوسنەکی محصولاتی پك برکتلی اولور. ردوسـده زراعت مراقلیلرندن بری ، یغمورلرك موسم تناقصی اولان شـباط ماهنده ، بری دخولیـه کورمش ودیکری یالکز

سایه‌سنده استفاده ایدیلمکده اولدوغی حالده ، بوراده اهمیت ویریلمامسی ، صاپان یوزی بیله کورمین وبنا برین عادتا تحجر ایدن آلت طبقه‌لرك یغموری یوته‌میه‌رق ، سیل حالنده تلف اولمه‌سنی موجب بولوندوغندن بر بوچوق ، نهایت ایکی قاریشلق بر رطوبتك ایکی اوچ کون ظرفنده محوینه بادی اولمقده‌در .

معلومدرکه ، هردرلو سعی بشر معقول وتجارب فنیه نقطهٔ نظرندن مقبول بر اسلوب داخلنده جریان ایتمزسه ، هم بیهوده یره یورغونلغی وهم ده مطلوب وجهله انتفاع ایدیله‌مامه‌سنی منتج اولور. مثلا ؛ دوزلتمك ایسته‌نیلن بر دمیری (اکه) ومرمر ایله سورتمك بیننده ، مشقت وانتظام جهتیله پك بویوك فرقلر واردر .

میاه جاریه‌نك فقداننـدن دولایی زمینی – سطح بحره کوره – الویریشلی اولان اراضیده یتشدیریلن سبزوات ، قویو صولریله اسقا ایدیلیر . فقط ، حالا اصول عتیقه اوزره چه‌کیلن صولردن اوقدر واسع مقیاسده استفاده ایدیله‌مامکدر. ناصل ایدیلسین ؟ مثلا ؛ یدی مترو دریندلکنده‌کی قویونك اوزرینه بر طرفی

صاپانله سورولمش ایکی تارلایه – عین جنسدن اولمق اوزره – صو ایله مملوء وآغزلری طیقالی برر دستی کومه‌ر. نیسان اواخرنده لدی المعاینه ایکنجیسنك کاملاً بوشاندیغی وبرنجیسنك ایسه هنوز یاری‌یه قدر طولو بولوندوغی کورولور .

بو عملیه‌دن‌ده اکلاشیلیورکه ، دخولیه اجرا ایدیلن طوپراقلر ، رطوبتی محافظه ایتمکده وجفت سورمکله اکنه قیلنانلر ایسه چابوجق قورودیغندن بوسبیله فائده‌لری داها آز کورولمکده‌در .

عمودی ودیکر جهتلری مردیون طرزنده وتخمیناً ایکی بوچوق مترو ارتفاعنده دیوارلر یاپلمش وتپه‌لرینه برر آغاج وصل ایدیله‌رك، اورته‌لرینه اون بش سانتمترو نصف قطرنده مرتکدن مقاره‌لر آصیلمش.

بو مقاره‌یه بر ایپ که‌چیریله‌رك، اوجنه سکز - اون اوقه آغیرلغنده (دوه والک صاغلامی که‌چی دریسندن معمول) بر قیربه باغلیدر. ایپك دیکر اوجی‌ده بر اینکك باشنه مربوط اولوب، اوتوز درجه بر میلان ایله درینلشن خصوصی یولك نقطهٔ منتهاسنه اینك واردیغنده طولان قربه مقاره‌نك قربنه که‌لیر.

مقاره‌نك تحتنده ینه باشقاجه براودون موصول اولدوغندن بونك اوستنه اوطوزان قربه کوچك حوضه بوشانیر. بعده اینك عودت ایدر وقربه‌ده قویویه اینر. مع مافیه اینکك صاحبی دخی عین منوال اوزره کیدوب کله‌یه مجبوردر [١].

شوکلفت بش دقیقه‌دن فضله‌جه سورر. ایمدی بش دقیقه‌ده حداعظم اعتباریله (٥٠) اللی اوقه صوچیقسه ساعتده (٦٠٠) التی یوز که کونده (٧٦٠٠) یدی بیك آلتی یوز اوقه‌دن عبارت قالیر.

حوضلر، مدت قصیره‌ده خدمت ایتمك اوزره پك چوروك یاپیلیر؛ دیوارلری، کوچوك طاشلرك کلیتلی چاموز ایله قاریشدیرلمسندن میدانه کلیر. عمقلری، انجاق (٧٥) یتمش بش سانتمترو. عرض وطوللری (٥-٦) بش آلتی مترودر. صو

[١] بوکا (مکیك دولابی) دیمك ظن ایدرم‌که موافقدر!

يوللرى كورەنك اولمديغندن كليد واوجاقلره طوپراقدن مصنوع آريقلرله ايصال ايديلير .

بونك ايچين ، بردونملك يرى اشغال ايدن سبزەوات — حتى كيجەلرى بيله چاليشمق شرطيله — ايكى اوچ كشينك سعى متماديسيله حاصل اولور . طوق بشرك فوقنده ، چەفائدەكه درد معيشت الجاسيله ضرورى حكمنده اولان شو ورزش جانكداز اميد ترقىيى سوندورن مشكلاتدن معدوددر .

هر خصوصده تكملات مستقبلەيى تأمين ايدەجك شئ حالا تعقيب ايديلەجك اصولك درجۀ استعداديله توأمدر .

*
* *

اهالىيە نمونۀ ترقى :

بوندن (١٠-١٥) سنه مقدم (ردوس) آطەسنك قصبەسندەكى بغچەلر «تعبير محلى ايله: يالكز سبزەوات ايريشديريلن يرلر» قووه وسنبللى وار وشى كبى باصيق محللرنده ايدى .

حالبوكه، بوقبيل اراضى اكثريا قوملى وغير منبت اولديغندن وازين جمله ، برمترو قازيلنجه آجى صوچيقان اراضيده آغاج ايريشديرمك عديم الامكان بولنديغندن، اوقدر استفادە ايديلەمزدى . برده مرسين داللرندن اورلمش ، قويونك آغزندەكى چرخەكه چيربلش ايپه مربوط ، طوپراقدن معمول لاووتالرله وغايت جسيم دكرمنلرله صوچيقارلديغندن بويلەقابا وروز كارلى زمانلرده

توقیفی مشکل دکرمنلر یوزندن نفوسجه‌ده تجمیع تلفات وقوعبو-
لیوردی . صوکره ، طولومبا میدانه چیقارلدی . اولجه
نمونه اوله‌رق برقاچ کیشی طرفندن کتیرلدی ، رغبت عمومیه‌یی
قازاندی .

ایشته شیمدی قویولری اوتوز - قرق مترو عمقنده اولان
ووقتیله یالکز حبوبات زرعنه مخصص بولونان ترلالر بر رکلستان
حالنی آلمشدر ؛

وابور ، موقع مخصوصنه دمیرلدیکنده انسان (آمفی‌ته‌آتر)
طرزنده‌کی بوشهر دلنشیننده ملتم (غرب) روزکارینك هبوب
متمادیسیله دونن بیکلرجه طولومبا دکرمنلری قارشیسنده حیران
قالیور . مع‌هذا ، اون - اون بش متروالق قویولره‌ده دمیردن
دولابلر قونمشدرکه ، طرابلسك مزاج هوائیسنه یاراشان
بونلرکده خدمتی پك بویوکدر .

یکی (اینجن) قطرنده‌کی سیلیندیرلر ایکی دفعه‌ده اوچ اوقه‌دن
فضله صو چیقاریر . دکرمن اساساً خفیف اولدوغندن دقیقه‌ده
- وسطی اوله‌رق - اوتوز دفعه دور ایدرکه ، لدی‌الحساب
ساعتده (٢٧٠٠) ایکی بیك یدی یوز ، اون ایکی ساعتده‌ده
(٣٢٤٠٠) اوتوز ایکی بیك درت یوز اوقه ایدر .

شوقدر وارکه ، لاووتالی دولاب ایله دکرمنلی طولومبا
هریرك استعدادینه توقف ایدر . بونك ایچین ، طرابلسه اك
زیاده الویره‌جك ، دولاب وسیار دکرمنلی طولومبالردر .

*
* *

طرابلسك هوا وصوینك ، کیمیا متابه‌سنده‌کی طوپراغنك استعداد فوق‌الغایه‌سنی تقدیرایچین، محصولاتنی کورمك کفایت ایدر: سبزواتدن ؛ حله طوماتز، بامیا ، بطلیجان، قباق‌ویتمش ـ سکسان اوقه‌لق قرمزی قباق

میوه‌لردن ؛ قاربوز ، اوزوم ، قایصی ، اینجیر ، آیوا ، شفتالی ، نار ، قاوون و آرمود پك مکملدر .

قاربوزلردن اون ـ اون بش اوقه‌لق قسمی غایت خوش اولدوغی کبی (غل آوی) نامی ویریلن بیضی‌الشکل ، یشیل قاوونلرك حلاوتی شایستهٔ تذکاردر .

خورمالرك باشلوجه انواعی بروجه آتیدر :

۱	— فزانی	آچیق قرمزی	، بیضی‌الشکل
۲	— حلاوی	» »	، »
۳	— لمسی	» »	، اینجه اوزون
٤	— هره	» »	، اوزون
٥	ام فیتی	» »	، »
٦	— خذاری	» »	، بیضی الشکل
۷	— ظابونی	» »	، »
۸	— عامی	» »	، اوزون
۹	— سوادی	سیاه	، بیضی‌الشکل
۱۰	— قلب	بردوق صاری	، مثلث
۱۱	— بکراری	اچیق قرمزی	، بیضی‌الشکل

عربانك غدای یكانه‌سی، خورمادر ؛ موسمنده قوروتوب باصدیریلر وبرسنهٔ كامله‌ده بونكله دفع ضرورت ایدرلر! سودك مبذولیتی زماننده‌ده آیران ایله برابر یرلر [١] احتیاجات بو مركزده ایكن همان اون‌بش سنه‌دنبری تعمم ایدن وكتدكجه فائض مركب حسابی كبی آرتان لكبی [٢] عشرتی خورما

---

[١] آیران ؛ آناطولیده یاپدقلری كبی یغورتدن ده‌كلدر. سودی ایكی كوچوك قربه ایچنه قویوب آصارلر واوجلرینه برر ایپ باغلایه‌رق ساعتلرجه چالقالارلر. سود بومنوال اوزره قویولوب برآز اكشیر. مع‌مافیه، لذیذدر.

[٢] لكبی ؛ لبكی طرزنده دخی زبانزددر. كویا اصلی « بكا لایق اولدی ویاخود یارادی » معناسنه كلن (لاق بی) ایمش. رنكی بیاض وعین مقدارده صو ایله قاریشدیرلمش سوده بكزر. صورت استحصالنه كلنجه؛ حجام‌نامنده‌كی متخصصلر طرفندن خورما آغاجلرینك داللری كسیلوب تپه‌سی آچیلیر. آغاجك مابه‌الحیاتی اولان دم نباتیسی مذكور یاره‌دن صیزار. آلتنه آصیلان اون - اون ایكی قیه حجمنده‌كی دستی اون ایكی ساعت ظرفنده طولار. صباحلین طاتلی وپك لذیذدر. فقط، چابوق تحمض ایتدیكندن (بوزا) طعمنده بر عشرته منقلب اولوركه، قوهٔ سكریه‌سی مؤثردر. اكر طول مدت لكبی استحصال ایدیلیرسه، آغاج قورور. مدت معینه‌سنك حلولی متعاقب براقیلیرسه سوره‌رك حیات تازه بولور.

جملهٔ تحقیقاتمه كوره : سنه‌ده تحجیم ایدیلن بیكارجه آغاجك بشده ایكیسی مطلقا قورویور ، واقعا انسان شو عملیه‌یی چشم انصافه اله‌جق اولورسه بر جنایت قدر تأثیر ایدر . اماغریبدركه ، خسته‌لاشمش ، اختیارلاشمش برخورمانك لكبیسی وفقط ، صورت معتدلانه‌ده آلنیرسه، بالآخره یكیلشور. مع‌مافیه، بویولده مستفیداولاتلراندردر. چونكه آز طمع چوق زیان كه‌تیریر !

محصولنی تقلیل ایلمکده‌در . بو سببه مبنی ، وقتیله ولایت مجلسی اداره‌سنجه ، تحجیم ایدیله‌جك بهر آغاج ایچین (١٥٧) یوزاللی یدی غروش رسم النمسنه قرار ویریلمش وبو رسم فوائد عمومیه ایله لدی المقایسه آغاج صاحبنك صفرالید قاله‌جغنی تصریح ایتدیکی حالده « المرأ حریص بما منع » مدلولنجه ینه رغبت منقطع اولمامش وبالعکس آرتمقده بولونمشدر !

لکبی مبتلالری بر عبرت مجسمه‌در ؛ قرق سکز ساعت آچ قالمش اولسه‌لر بیله تسأل طریقیله اللرینه که‌چه‌جك بش ـ اون پاره ایله همان میخانه‌یه قوشارلر . میخانه‌لرده‌کی لکیلر ، مطلقا اون وسائر مواد متخمضه ایله مغشوشدر .

خورمادن راقی‌ده استحصال ایدرلر . غرددوسی حیله‌لی اسپرتو درجه‌سنده یوکسك اولدیغندن (یوخا) تعبیر ایدیلن بوایچکی برنوع سم قاتلدر .

معلومدرکه، سفاهت یاجنت ویاخود فرط جهالتدن که‌لیر . بزبو نقطه‌ده‌کی محاکمه‌مز نتیجه‌سنده هرایکیسنی‌ده موجود بولویورز . چونکه ، بو بیچاره‌لری بدایةً عشرته سوق ایدن ؛ جهالت مطلقه ، دهشتلی بر یوقسزلق وپریشانلغه رغماً اتحار طرزنده انهماك ایتدیرنده ، جنت کؤلیه‌در . افراد ملتدن بری کندینه مالك اولمازسه ، حق وصایت اوملتك قوۀ عمومیه‌سی دیمك اولان حکومته راجعدر .

فی الحقیقه ، نصیحت دیکله‌یه‌جك قدر عقلی قالمایان بر وطنداشمزی

کورونجه ، اغماض ایتمه‌مز ، نه‌شفقت انسانیه‌یه ونه‌ده محبت ملیه‌یه یاقیشیر .

واقعا ، قانون اساسی نظرنده هرکس حردر . فقط ، غیر اختیاری اولان براتجاره ، موجب سوء عبرت ومنبع انواع سیأت احواله حکومتك مداخله ایتمه‌سی سلامت عمومیه‌یه خادم وظائف مقدسه‌دندر .

پك اعلا اکلاشیلیورکه ، تجریم نقدی مثمر اوله‌میور . آغاجلر تلف ایدیلیور ، عشرت یوزندن سرسریلرك عددی آرتیور ، سرسریلر چوغالنجه ، خرسزلق کبی جرائم تزاید ایدییور . شوحالده حکومت وظائف مترتبه‌سنی ایفا ایله‌میور .

قانون ، تعقیم اجراأت ایچین ده‌کیل ، ملتك سعادتنی تأمین ، سفالتك ، ضرورتك اساسنی محو ایتمك ایچون وضع بیورلمشدر . زمان قانونه ده‌کیل ، قانون زمانه تابعدر . بناءً علیه ، سفاهت وسفالت معروضه‌نك باشقه برتدبیرایله‌اوکنی الغه قانون‌مساعده ایتمیورسه ، مقام جلیل ولایت اسباب نظامیه‌سنی استحصاله بذل مروت بویورملیدر .

خمس لواسنك احوال عموميه واصول اداريه‌سی

« اعتذار ؛ بر دائره‌یی مركزندن اعتباراً توصيف ايتمك »
« قواعد كليه‌دن ايسه‌ده ، مبدأ سياحتم خمس لواسی اولدوغی »
« ايچين بورادن باشلامغی مناسب تلقی ايتدم »

بنغازی حدودندن باشلايه‌رق ، مركز ولايتك صاغ جناحنده‌كی (جفاره) ناحيه‌سنه قدر تخميناً (٣٠) اوتوز كونلك برساحلی اشغال ايدن خمس لوای جسيمنك احوال عموميه ومزايای معطله‌ٔ فطريه‌سندن لايقيله بحث ايتمك آيلرجه وبلكه‌ده سنه‌لرجه طولاشمغه ، تدقيقات عميقه اجرا ايلمكه متوقفدر . اكثر ولايتمزدن بويوك اولدوغی كبی سياسةً دخی غايت اهميتايدر.

(قوغه‌لق) تعبير ايديلن واكثريا صولاق يرلرده كومه كومه ميدانه كلن ، اوجلری سيوری وعادتا تيغه بكزه‌ين اوتك جنس نازكی اولمق اوزره (خلفه) چيقار . مركزلواده (درت) وظلين قضاسنده برفابريقه‌ی واردر. عربان صباحلری دوه‌لرينك اوررينه موضوع شبكه [١] لر ايچنده كتيروب يد واحده صاتارلر . بهر يوكده اله كچه‌ن پاره‌نك مقداری چه‌كيلن زحمته

[١] شبكه‌نك خلفه ايله طولو اولدوغی حالنده‌كی وضعيتی ، مرسين داللرندن ياپلمش ، وفقط ياصديق كبی قابل الانحنا طاوق كومسنه بكزر. هرليكی اون سانتمترو مربعنده وبالق آغی اوركوسنده‌در .

قطعیاً دکز ؛ ایکی اوچ کونلك یرلرده ال ایله یولمق ، صوکره دوه‌یه یوکلتوب که‌تیرمك یدی ، سکز کونلك برامکه محتاجدر. آلتی یدی سنه مقدم یارم وبر ساعتلك مسافه‌لرده پك مبذول ایمش . دائما یولمق ، کوکلرینی محو ایتدیکندن سنه‌دن سنه‌یه اوزاقلق آرتیورمش .

شیمدی یالکز بونکله ادارهٔ معیشت ایدنلر عجبا نهایت نقلی ممکن اولمایان بر موقعه واردقلرنده نه حاله کیره‌جکدر ؟ ؛ اللرنده اراضی یوق ، اولسه‌ده غیر مطرد یاغمورلرله مقدراتی صینامغه مساعد واردات سائره‌لری یوق ، دیکرلرینك اراضیسنده کونده‌لکله چالیشمق امکانی‌ده یوق ! هرمتمول قارین طوقنه چالیشیر برسوری خدمتجی ایدیمش ، ضرورت‌اطرافی‌قوشاتمش!

اساساً بوولایتك ثروت عمومیه‌سی پك عجیبدر ؛ الله ایسته‌دکلرینی موجب حیرت برصورتده زنکین ، متباقیلرینی‌ده کرداب فقر وفاقه‌نك تاقعرینه القا ایتمش . سببی نه‌در تدقیق ایده‌لم : باخصوص خمس لواسنك اخراجات ، ادخالات وتجارتی داخلیدر [١] . برمملکتك باب ثروتی ، دیمك اولان لیمان واسکله‌سی مفقود، خارجله اختلاطی محدود، مجرای اخراجاتی مسدود اولورسه ، فقرانك طوتوله‌جغی دام سفالت ، اغنیانك نتیجهٔ احتکاریدر .

بیچاره فقیر ، زرع زمانی که‌لمش، اکه‌جك تخمی، آله‌جق

---

[١] مصراطه قضاسی مستثنا طوتولابیلیر ایسه‌ده ، آتیاً ایضاحات مؤسفه‌سی ویریله‌جکدر .

پاره‌سی یوق. ایکی لیرا قیمتنده‌کی اهرامنی موقع مجریسنده صاته‌جق؛ زبونکشانه ومتحدانه استغناله معروض. وقت که‌چیور؛ چوق دوشونسه ، عائله‌سی بوسبوتون آچ قاله‌جق . فقط ظالم درت مجیدیه‌ده اصرار ایدییور ، بر آغز قوللانان دیکرلری ایسه (قصداً) اوچ مجیدیه‌دن بحث ایدییور . نه‌چاره ، باشقه‌ده آله‌جق چیقمیور ..

ایشته ایکی لیرالق برمال سکسان غروشه کیتدی! اه احسان ایدرسه ، موسم حصادده آنبارینه آرپه دوکوله‌جك ، لکن شیمدی الده اووجده نه‌وارسه توکندی ...

نه‌و حالیدر؛ یاغ ایستر، طوز ایستر ، هرشی ایستر. بکله‌مك اولماز ؛ بقاله بویون اکملی ، اوچ قات فیئاتله ویره‌سیه آلمه‌لی !

عجبا بویله دهشتلی بر بحران معیشت قابل تنظیم واصلاحمیدر؟ اوت، هرامیدی محو اولمش، موازنهٔ بیتیه‌سی بوزولمش بر حیات تجلی ایتدی .

فقرانك مبتلا اولدوغی بوداء عضالك نتیجه‌سنده بر اثر ترقی کوروله‌بیلیرمی ؟ هیهات !!..

زراعت بانقه‌سی اقراضاتده بولونیورمش. بونی ده تحلیل ایده‌لم: هرقبیله‌نك شیخ وهیئت اختیاریه‌سی زمان اقراضده حکومته کلیور ، فقرانك نامنه اوله‌رق کفالت قویه ایله بعدالاستقراض طوربه‌لره طولدورولان پاره‌لرله مظفر آعودت ایدییور. (مغلوب کیم ؟) . مثلا ؛ زید حسابنه (٥٠٠) بش یوز غروش آلنمش، پاریسی ویریلسه نه‌بویوك انصاف ! تحصیلات میعادی حلول

ایدییور، مستقرض صقیشدیریلیور، اخبارنامه کسیله‌رك دوه‌سی ضبط ایدیلیور. کرچه‌انجاق (١٠٠) یوزغروش آلمش اولدوغنی اثباته مهیا . فقط ، قید معفائض بش یوز کسور ایسته‌یور. سند صاغلام؛ دوه الدن کیدییور، بعدالتنزیل (١٠٠) یوز غروش قدر برشی آرتیور .

زید آله‌جقلیمی چیقیور ؟

خیر ، داهاحساب بیتمدی؛ خانجی مصرفی تام‌درت مجیدیه. دیمك اولویورکه ، برمجید قالیور . زواللی زید ، صاغ الندە بومجید اولدوغی حالده ، اکسه‌سنی قاشیه‌رق مترددانه آدیملرله کیدییور!

واه بیچاره واه ! بونك‌ده دولابی قیریلدی ایواه !...

چونکه ، دوه‌سی آلندی ، ضرورتنه آکاه اولان سلمجیلر لاشه آرایان قارغه‌لر کبی اطرافنی صارمش ، آچلق سائقه‌سیله کوندن کونه ئەو بوشانیور . نهایت ، چولوغنی ، چوجوغنی براقوب قاچیور . چوجوقلر سوقاغه دوکولویور ، دیلنجیلکه باشلایور .

حق‌الانصاف دوشونه‌لم ، بو آتشك صوکی عمرانمیدر ؟

شیمدی‌یه قدر طرابلسده عسکرلك جاری اولسه ایدی ، اهالی کوزنی آچار ، ازیله‌منك چاره‌لرینی دوشونه‌بیلیردی . فقط ، دوغدوغی محیطدن خارجه چیقمامش ، کندی کویندن باشقه‌ یربیلمیور ، هیچ برشی بیلمیور .

اون بش کونده بردرسعادتدن کرید وبنغازی طریقیله کله‌ن

ایتالیا واپوری خمس لواسنك یالکز مصراطه‌سنه اوغرار . بوده ، هوانك مساعدهٔ فوق‌العاده‌سنه منوطدر . لوا مرکزی ایسه خلفه فابریقه‌لرینك دودوکلریله متسلی اولور !

لیمانسز مملکت ، روحسز جسد کبیدر .

نفس خمس

خمس مركزی ، محدث برشهردر . غایت هوادار اولمغله برابر اپی راطبدر . باشلوجه (شرقی ، غربی ، قبلی وبحری) ناملریله درت جهتدن اسر . فورطنه‌لی زمانلرده توزك هوا ایله قاریشـمه‌سی یوزندن اورته‌لغی مرمره دکزینك کثیف سیسنی آکدیریر درجه‌ده برظلام شدید قاپلار .

ساحل نامی ویریلن وخمس ایله ظلتین قضاسی بیننده تقریباً یدی ساعت قطرنده برمحیطندن عبارت بولونان ناحیه ، مرکز لوایه مربوطـدر . مدیرك وظیفه‌سی ، منحصراً انضبـاط وتحصیلاتی تأمین وایفادر . خمسی دوغوران بوناحیه‌در؛ مجلس اداره لوا وبلدیه اعضالری وبلدیه رئیسی واغنیانك همان هپسی ساحل سکنه‌سندندر .

ساحل ؛ کرامات کثیره ومأثر شهیره‌نك صاحبی (سیدی مفتـاح) حضرتلرینك قبر منیرلریله مشرفدر . وقتیله مخفی ایکن (سیدی عبدالسلام الاسمر) حضرتلری طرفندن اظهار بویورلمشدر . شویله‌که ؛ راکب اولدوقلری آتك ایاغی اورایه باصدیغنده یردن چیقان معنوی برصدادلالتیله « قازیکز. چونکه بوراده قبرولی وار !» اخطارنده بولونمشلر ونیته‌کیم ، آچوب بولمشلردر . ساحللیلر غایت حرمت وملازمت ایدرلر وامثالیله برابر بوکا « شیخك آتی چیقاردی » دیرلر ایسه‌ده کرامت هر حالده راکب کرامت مصاحبکدر .

خمسده موجود وپك محدود اولان ابنیه‌دن برقاچی مقدمهٔ مدنیتی کوسترمکده وفقط ، اولانجه مزیتی‌ده بوندن عبارت قالمقده‌در ؛ اون بش ، یکرمی دکانك برقسمی خالی ، برقسمی قهوه (تعبیردیکرله سفاهتخانه،ودیکرلری‌ده بش‌پاره‌لق برشیئی قرق‌پاره‌یه صاتان فرصتجیلرك آرامکاهیدر. قوجه‌مان برلوانك مرکزی اولدوغی حالده ، مع‌التأسف ، منتظم قصابخانه‌سی ، چارشو کلمه‌سنك معنای مطلقنه دال برموقعی یوقدر ؛ جمعه وپازار ایرتسی کونلرنده قشلهٔ عسکری اتصالنده‌کی - اطرافی دیوارله‌چوریلمش محلده - پازار قورولور؛ هرکس برقاچ کونلك سبزه‌وات ومالزمهٔ سائره‌سنی کمال تهالکله آلیر . ات بولنورسه اوجوز بهالی دیمیه‌رك نه‌اعلا ، یوقسه ؛ یمورطه‌یه مراجعت ضروریدر .

دکزی غایت انکین ومتلاطم اولدیغی ایچین ، هر کون بولونامازسه‌ده ، بالغنه مبذولدر دینه بیلیر . اکثریسی مرجان واوجوزدر . سبزه‌وات بغچه‌لری پك آز ، یتیشدیردکاری ؛ (قصب) تعبیر ایدیلن کوچوك طاری و(صفصفه) دینیلن یونجه اوتیدر . خورمالردن غیری اشجاری مفقوددر .

ساحل ناحیه‌سی ایسه ، کاملاً مختلف الاجناس خورمالرله مزین اولدوغی کبی اشجار کونا کونی وبالخصوص یشیللکلری شایان تماشادر. اهالیسی اکثریتله مکرم ومسافر پروردر. شو قدر وارکه ، قبائلنك چوغی نفوسده تفوق ومنافست ایله بربرینه صوؤقدر. بونك‌ده منشأی ، ایشسزلك ومحلی حکومتده‌کی

بعض طرفکیرانه بولنمزلقدر . دوغریسی شوحال اسف اشتمال ، اشراف محترمه‌نك نجابت وسماحتی ، کیاست وشجاعتیله قابل تألیف اوله‌میور !

بربرندن انتقام اخذی ضمننده حکومت قپوسنده یوروملق ، ایشی کوجی براقوب ده اوغراشمق حقیقة بر صاحب وقع ووقاره یاقیشدیریله‌ماز .

جناب حقك موجودیتنه ، تکفل بویوردیغی عدالته مقابل اوج آلمق هوسنی بسله‌مك متدین بر اسلام ایچین پك یاکلش بر حرکتدر . — دنیاده عفو ایله معامله ایتمك قدر لذتلی بر معادلهٔ اجتماعیه تصور ایدیله‌مز .

حدتك اعصابه ویردیکی اثر تزلزل سوقیاتندن باشقه برشی اولمایان (انتقام) نتیجه اعتباریله موفقیت دکیل ، بالعکس انهزامدر ؛ بوکون درت دیوار آره‌سنده ، انواع سفالت ایچنده کوره‌که محکوم اولان بر زواللینك دقیقه طرفنده‌کی خطاسیله چکدیکی آلام واکداری دوشونوله‌جك اولورسه ، بو یولده‌کی حرکتك شجاعتدن دکیل ، جهالتدن ایلرو کلدیکی پك اعلا اکلاشیلیر ؛ آنی بر جرئت ، وطنداشمزك قانی دوکدورویور ، انسان قاتل اولویور ، محبسلرده چورویور ، اولاد وعیالی سورونویور ، بونجه معصوملرك امید استقبالی سونیور . والحاصل انتقام قدر شدید بر صرصر فلاکت انجام اوله‌ماز .

فقرانك مسلکنه کلنجه ، بو بحث سورکلی قهقهه‌لره شایسته‌در . دیه‌بیلیرم‌که ، حقلی حقسز هرشکایت وسیله‌سیله

حکومتك درجهٔ انتباهنی صینامق ایسترلر !... مثلا ، درت ساعتلك بریردن مرکبنه سبزوات یوکله‌توب پازاره کلمش ، شوصورتله یدنده بش غروش طوپلانمش ، سوقاقده برنج غزویسنك اوزرینه اوتوره‌رق ، اوکنه (حضرت نوح) زماننده قالمه دیویت ، وقلم یرینه‌ده اوجی سیوری قامش قویمش عرضحالجینك نزدینه قوشار . درت‌ماه مقدم دیکر قبیله‌نك افرادندن برینك صرف ایتدیکی مخل ناموس سوزدن دولایی مطالعهٔ قانونیه‌سنی صورار (؟ !) عرضحالجی بالطبع پاره قوپارمق طرافداری اولدوغندن وارقوتیله جسارتلندیریر . همان پاره‌سنك بشده ایکیسیله پول آلوب که‌تیریر ، براوقدرده عرضحالجی‌یه ویریر .

مندرجاتی ، رؤیاده‌کی کابوسدن شکایت کبی اولان بو استدعا — عائدیتی جهتیله — محکمه‌یه حواله ایدیلنجه ، کمال مأیوسیتله ومتباقی قرق پاره‌لق برکار ایله کویینه عودت ایدر ، بونك فکرنجه ، حکومت ا [illegible]ر التزام عدالت ایتسه ایدی ، مشتکا علیهی همان که‌تیرتوب حبس ایده‌جکدی . نه‌واهی افکار !!

(خلفه) فابریقه‌لری ، متفنن عمله‌یه محتاج اولدوغندن بوسایه‌ده اجنبیلر کیسه‌لرینی طولدورمقده ومع التأسف فقرای محلیه ایکی والك نهایت بش غروش یومیه ایله طلوعدن غروبه قدر چالیشمق وبریله قطعیاً کوروشمه‌مك وهیچ دیکلنمامك یولنده طوق بشرك خارجنده برقید اسارته تابعدر .

آه بو استبداد شکم ، نه دهشتلی بر مصدر دردوالمدر !

انسانك حريت شخصيه‌سنی غصب ایتدیریر . هردرلو مشاق ومزاحمه قاتلاندیریر ...

خمسده برمکتب رشدی ایله ایکی مکتب ابتدائی واردر ، بری ذکور ودیکری اناثه مخصوصدر . فقط ، هیچ بری رغبت عمومیه‌یی قازانه‌مامشدر . زیرا بنالرك طرز انشالری پك عادی ، احتشام معارفدن عادی اولمغله برابر شیمدی‌یه‌قدر حکومت برکونا اثر تشویق وترغیب کوستره‌مامشدر ! مع‌هذا ، مکاتب رشدیه‌نك وجودندن استفاده ایده‌بیلمك ایچین ، مرکز وملحقاتده‌کی ابتدائی مکتبلرك طرز مطلوبه افراغی درجه وجوبده‌در . حالبوکه ، دائرهٔ مشروطیته داخل اوله‌لی ایکی سنه که‌چدیکی ومعارفك هردرلو احتیاجاتمزه مرجح اولدوغی زبانزد بولوندوغی حالده ، هنوز حکومتدن همت کوروله‌مامسنه قارشی لسان ملته اضافتله بویوك برتأسف ایتمکدن کندمی آله‌میورم .

مقام ولایت جلیله‌دن نمونه چفتلکلری حقنده مراجعه‌یازیلیور ، « بوکا لزوم یوقدر . اولا معارفی یولنه قویه‌لم » دیه غزته‌لر تنقید ایدییور . برآزانصاف ایده‌لم ، بوملت ، بووطن ثمره‌سی کورولمین لاف وکذاف ایله‌می ترقی ایده‌جك ؟

*
* *

خسته‌خانه‌یه نقل کلام ایدیلنجه : حقیقةً بویوك ومطنطن برصورتده انشا ایدیلن بوبنا ، نه‌قدر سزای تقدیر ایسه اونسبتده‌ده ارباب حمیتی مجروح‌الفؤاد ایدییور :

ایکی یوز مترو ضلعنده مربع بر محیطك ایچنده‌در ، بر برندن آیری اوله‌رق ، باشلوجه‌اوچ جسیم‌دائره‌یه منقسمدر که بونلردن بری کویا مأمورین طبیه‌یه ، دیکری علل ساریه واوچنجیسی‌ده امراض عادیه مصابلرینه‌منحصردر . وقتیله قویو ، حوض یاپلمش وسوبسو چیچکلر میدانه که‌تیرلمش واورته‌یه روحفزا بر قریه یاپلمش ایسه‌ده افسوس‌که ، غیرتسز ، مخرب ، قانسز اللر هپسنی متروك بر حالده براقمشدر .

شبهه‌سزدرکه ، دنیاده هرامك ، هرمصرف برمنفعت تأمینی مقصدیله اختیـار ایدیلیر . نتیجه‌ده فائده‌سی عقیم قالان بر اثر ایسه تأسفی داعیدر . اساساً خمس ، بوقدر کلفتلی برخسته‌خانه‌یه محتاج دکیل ایدی . چونکه ، (کمالات ایله کمالات) اوله‌میه‌جغندن وعلی‌الخصوص متمادیاً اوتوره‌جق بر هکیمی بیله بولونه‌مدیغندن یالکز خسته‌لری طولدیرمقدن نه چیقار ؟! ؛ بری مهلك چیبان چیقارمش ، خسته‌خانه‌یه التجا ایتمش . هکیم بعدالمعاینه یاروب علاج قویمش . اقشـام اولویور ، ملحقـاتدن – ایکی کونده واریله‌میان – برینه مقتول معـاینه‌سی ایچین کیدییور . درت بش کون کچیکیور . صارغی‌یی آچوب قاپاتان بولونمیور ، تداوی بالعکس تهلکه‌یی آرتیرییور . ایمدی بو مدبدب بنـادن ملت نه فائده کورویور ؟

بر ستاتویه بکزتیرسه‌ك ظن ایدرم‌که ، خطا ایتمش اولمیز ؛ طیشارودن باقیلیرسه ، مکمل بر تداویخانه ، ایچنه کیریلیرسه ، بی‌روح برهیکل کبی ساکتانه !

حکومت قوناغنك اتصالنده اولدقجه واسع برجامع شریف واردر . حقیقةً برنده ومکمل برصورتده انشا ایدلمش ایکن منارەسی یارم اولەرق براقلمشدر !

(خلفه) فابریقەلرینك شمالنه مصادف ساحلده برده بلدیه کوشکی موجود اولوب اپی اهتمام ایله وجوده کلەن بو بنای دلآرا دخی کهنەلنمش ، ییقیلمغه یوز طوتمشدر . بوده بعض ارباب همتك احتیاجات حاضرەیی تقدیر ایدەمامسندن منبعث بر زیاندر . واقعا عمرانه خدمت ایدیلمش . فقط ، نەیه یارایەجغی دوشونولەمامش . کیم بیلیر قاچ یوز لیرا برهوا اولمش کیتمش ؟

حکومت قوناغیله بلدیه وسائر دوائرك ابنیەسی پكده عادی دەکیل ایسەده ، افراد ملتی محو ایتمکدن باشقه برخدمت کورمین حبسخانه الڭ سنکین قلبلری بیلەرقته کەتیرەجك دهشتلی برمیقروب سرکیسیدر؛ هوا آلماز، شدت حرارتدن دورولماز. ازدحامی حد غایەده ، نظافتدن عاری برکرداب پراضطرابدر . وقوعات مرضیەیه نظراً ؛ برایکی آیلق توقیف نتیجەسندەکی تورم ، اعدام ایله محکومیت درجەسندەدر !

مناجات وجدانیه :

« ای مشروطیپروران ملت ، ای زمامداران حکومت ! »
« سزه بوزهرلی مغارەیی (قهقهه) زندانی‌نه تشبیه‌ایدەرك »
« عرض ایلیورم ؛ بوظلامخانهٔ مقتل آسا ، بودور استبداد »
« ظلمکاهی ، تخلیه وابطال دەکیل ایادیٔ حریت ایله هدم »

« واستيصال ايدلمليدر ؛ نيجه برائت ايتمش معصـوملری مقبر »
« شهادته كوندرييور ، ملتی تأديب دهكيل تسميم ايدييور . »
« ايچنده ياتانلر ، بزم كبی انسان وعينی طوپراق اولاديدر ، »
« نيجه اوليانكده احفاديدر . قانون اشكنجه‌يی قالديرمش . »
« بوراده ايسه، اك خفيف برجزا، ميقروبلر ايله اولدورمك »
« شكلنی آلمشدر . »

« مرحمت ايديكز . چونكه، جناب حق محكمهٔ كبراده »
« ياقه‌لرمزه صاريله‌جق اولان بو معصوملرك حسابنی البته »
« صوره‌جقدر . سلامتسز سعادت اولماز ، امحا ايله احياده »
« بريرده بولوشماز . »

« ايشته برحكومت لواكه ، مشروطيتی تأسيس صورتيله »
« تأمين سعادته چاليشيور . ايشته عين بنانك آلتنده برعمان »
« بی‌امان‌كه ، قرداشلرمزی قره طوپراقلره سوق ايدييور . »
« بواسترحاماتم نيجه بروظيفهٔ اساسيه‌در . زيرا هرفرد ابنای »
« نوعنی دوشونمكله مكلفدر . »

*
* *

خمس لواسی ؛ مصراطه ، ظلتين ، مسلاته وسرت ناميله درت قضا وطاورغه ايله ساحل اسمنده ايكی ناحيه‌يه نظارت ايدر . يوقاروده عرض ايديلديكی وجهله هيئت عموميه‌سنی دولاشمق ايچين كله‌جك طشره‌لی‌يی واپور ، طرابلسدن مقدم مصراطه چيقاره‌جغندن ، مصراطه‌دن اعتباراً كشت وكذار صورتيله تدقيقاته كيريشه‌لم :

مصر اطه قضاسی

واپور برمیل مسافه‌ده صورت مترددانه‌ده دمیرلر . اولدقجه مقاومتلی صندالر واسطه‌سیله یاقلاشیر . ساحل ، قوملق ودکز اوتلریله غیر منتظم اولدوغندن، صندالك بوردوسنه کلەن « یالکز قیصـه کوملکلی ! » عربلردن ایکیسی قوللرینی بربرینـه قاوشدیره‌رق ، ارقه‌سی بوش برقولتوق وضعیتنی آلنجه ، یولجی اوزرینـه اوتورور ، ایصلانمامق ایچین‌ده ممکن اولدوغی قدر قیوریلیر ویاخود صـو ایچنده‌کی اسـکی برآرابه‌یه آتلایه‌رق چیقاریلیر [١]. عین موقعده درت اوطه‌لی وتحتانی بربنا موجود اولوب ، بوکمرك اداره‌سـندن باشقه اثر عمران کوروله‌مز . سمرلری صمانله طولدورلمش چوواللردن عبارت بولونان مرکبلره ویاخود دیکر ایکی تکرلکلی ، استری طوپال ، سائقی لاقید ، تاریخ اعمالی اونوتولمش فایطونه (؟) راکباً وآره‌صره‌ده (برای استراحت) ماشیاً مصر اطه‌نك مرکزینـه واریلیر . بویرك‌ده عمراندن محرومیتی، سوقاقلره سه‌ریلمش فقرانك قیصیق ومؤثر صدالرله استمداد واسترحاماتی یورکلری داغلامغه باشـلار . فقط ، اهالینك برقسمی تجـارتله مألوف وشمائل مدنیـه ایله موصوف اولدوغندن ترقی‌یه یوکله‌سی حکومتك بدرقه‌لغنه متوقفدر. قائمقام اسـبق بهجت بکك همت دشوار براندازانه‌سیله

---

[١] دیمك اولویورکه ، مصر اطه‌نك ریختیمی جانلی وتکرلکلی اولمق اوزره ایکی سیستمده‌در !

میدانه کلن حکومت قوناغی ودوائر رسمیه ، مصر اطه‌نك مرکز معموریتی اتخاذ ایدیلمش ایسه‌ده وا اسفا که ، بوغیرته اخلافك فعالیتی تقابل ایتمامشدر .

قضا ایچون یکانه مدار افتخار اولان بو بنای مکمللك اوکنده‌کی طریقك بونجه اتصالنده برخالی عرصه واردرکه ، دائما چیکننديکی و ـ یول اوزرنده بولوندوغی جهتله ـ زراعت صورتیله‌ده استفاده ایدیله‌مدیکی ایچین ، بلدیه بغچه‌سی ومکتب کبی مؤسسات خیریه‌یه لایق کورلمش ایسه‌ده ، اموال وقفیه‌دن اولمه‌سی ووظیفه‌دارانك تعصب کوسترمه‌سی ، افکار حسنهٔ حکومتی ابطال ایده کلمکده‌در .

فسبحان‌الله ! انسان اولدکدن صوکره نامنك پایدار اولمه‌سی وخیر ایله یاد ایدیلمه‌سی ضمننده برمالی وقف ایدر . بو تبرع برامر حسن ایسه ، لدی‌الاقتضا منافع عمومیه‌یه سدمانع تشکیل ایدیلمه‌سی ، مقصد اصلی ایله قابل تألیف اولمایان خطالردندر .

ایکنجی نقطه‌دن محاکمه ایده‌لم ؛ وقفك حکمت اساسیه‌سی خرابیته خدمت اولسه‌ایدی ، شرع شریفك قبول ایتمیه‌جکی بدیهی ایدی .

انسان ناصل تأسف ایتمز که ، هردرلو تشبثات وطنپرورانه‌یی مطلقا یابرعناد ویاخود شوق وغیرت قیریجی سوزونجه‌لر طوروریور . ملت ترقی ایتمك ایسته‌یور ، حکومت اموری ایسه غیرمؤتلف اللرده دونیور !

واقعا استقبال بزمدر ، ترقی ایتمك زمانمزدر . لکن ،

فرصتك بر دقيقه‌سنی بیله كچیرمك زیانمزدر ؛ « بو عرصه‌یا ایجار زمینه‌ربط ایدیلسین . یاخود قانون اساسی موجبنجه بدلی بلدیه‌دن ویریلسین ... » دیه استیذان ایدیلیور ، ملت ، ارباب غیرت كیسه‌سی معاونتی آچیور . جواب بیله كلمیور . بیلمم كه حواله ایدیلن دائره‌نك رجا چكمجه سنده‌می قالیور !

مصراطه مركزی شیمدیكی منطقه‌ده بحق ترقی ایده‌بیلیرمی ؟ بوسؤاله كسدیرمه جواب ویروب‌ده اعتراضاته معروض قالمه‌دنسه بروجه زیر ایضاحات ومطالعات سرد ایتمك داها مناسبدر :

بوقضا ؛ الحالة هذه برنجی صنف اولمغله برابر ، طوپراغنك قوتی محیطنك وسعتی وباخصوص موقعنك مناسبت طبیعیه‌سی جوهریله نهایت مركز لوا اولمه‌سی همان محقق كیبیدر . انجاق ، معموره‌سی وقتیله اسكله اتخاذ ایدیلن (قصراحمد) ساحلنه ایكی بوچوق ساعت اوزاقده اولدوغندن وبارینه‌جق لیمانی مفقود ، محاذیر بحریه‌سی موجود بولندوغندن اون‌بش كونده براوغرایان واپور ، جزئی تلاطمدن بیله قورقه‌رق كچمكده وبوكا بناءً اشیای تجاریه برامنیت وسلامت مطرده تحتنده سوق وجلب ایدیله‌مامكده‌در . ایشته بوسیبله‌در كه ، مناسبت خارجیه‌سی موافقت هوائیه‌یه متوقف اولان اهالی ساحله رغبت ایتمامكده وامثالنه مرجح ، همته من كل الوجوه كشاده بولونان بویله‌دكرلی برقضا كمرك اداره‌سندن باشقه بربنا كوسترمامكده‌در .

اساساً لیمان ــ جامع اولدوغی معانی كثیره‌سندن استنباط ایدیلن خلاصه اعتباریله ــ باب ثروت اطلاقنه شایسته اولدوغنه

نظراً . مصراطه مسدود برخزينهٔ فيض فطرت ديمكدر . كه‌چنده وقوعبولان استعلام اوزرينه كه‌ان جوابنامه‌ده ، يازلق وقيشلق اوله‌رق ايكى ليمان تأسيسنه لزوم كوسترلمش ايسه‌ده بوفكرى ترويج اهالى‌يى خانه بردوشلقدن قورتاره‌ميه‌جغى كبى هم ايكى باشلى مصارفى داعى وهم ده صعوباتى مؤديدر .

آرتق سربست سويليه‌لم، مصراطه شيمديكى وضعيتى اعتباريله تقيض ايده‌مز . چونكه ، ئه‌ولرينك ساحلدن بوقدر اوزاقلغى داخلى برمملكت شكلنه صوقويور . اكر ليمان ياپيلير ، كمرك اداره‌سنك اطرافنه پيدرپى خانه‌لر انشاايديليرسه اوزمان شيمديكى ايصسزلق مندفع واهالى‌ده مواردادتدن منتفع اولور .

اهاليسى ؛ غيور ، جسور واكثريسى اصيل ووقوردر . فقراسى‌ده چوقدر . منسوجاتى ، ازجمله غايت طايانقلى وملون سجاده وكيليملرى مشهوردر . خورما وسائر ميوه‌لرى هم مبذول وهم ده نفيسدر . هفته‌ده اوچ دفعه پازار قورولور ؛ صالى وپنجشنبه كونلرى ؛ مركز قضايه ايكى بوچوق ساعت مسافه‌ده كائن (يدّر) قبيلهٔ جسيمه‌سنده وپازار كونى‌ده ، مركز قضاده شيمدى بورادن ظلتين قضاسنه كيدن يولى تعقيب ايده‌لم :

بش ساعت تباعددن صوكره (قوم جلّود) زاويه‌سنه تصادف ايديلير . تلغراف خطى‌ايله سوره‌ن دوز يولك اوچ بوچوق ساعت اوته‌سنده برده (ام‌شفا) [١] خانى واردركه ،

---

[١] شفا خانه كيرديكم وقت ، غايت ضعيف ، عصر خورده،

ظلتیں قضاسنك مركزینه انجاق بر بوچوق ساعلته‌ـ قسامق قالمش اولور . ایکی موقف بیننده وفقط قوم جلودك برساعت قربنده ویول اوزرنده برقویو واردر .

ظلتين قضاسی

اولدوقجه باصيق ، هواسی اكثريا مضيقدر . ساحله يارم
ساعت اوزاقده اولدوغندن وليمانی‌ده كوچوك وغير منتظم
بولوندوغندن تجارت بحريه‌سی آزدر . بونك ايچين ليمانی اصلاح
وبيوت جديده ايله تزيين متصوردر .

بازار ؛ پازارو پنجشنبه كونلری ؛ حكومت قوناغی پيشگاهنده ،
صالی كونی‌ده ؛ يارم ساعت قربنده واقع (فواتير) قبيله‌سنده
تشكل ايدر . بوراده (مرقوم) تعبير اولونان ، دوه تويندن
معمول غايت طايانقلی خالی ايله ، عبا ، اهرام وحصير ياپارلر .
ميوه وسبزواتی واز جمله ؛ خورما ، آيوا ، ليمون وشفتاليسی
مشهوردر . اهاليسی مياننده زنكين وفكر تشبثه مالك ذوات
واردر . تأسف ايديليركه ، بزبزنی چكه‌مينلر پك چوقدر .

پژمرده برزنجی كوردم . اطوار ومشواری نظر دقتمی پك زياده
جلب ايتدی : اوكنده . پوسكوللری كنديسندن برچانطه ، قوللرنده
وباشنده ايپه ديزيلوب يلانقاوی صاريلمش سياه طاشلر وجبهه‌سنده‌ده
بش سانتيمترو قطرنده برتحته وبونك اوزرنده ايكی مثلثدن مشكل
براويه يلدز وار ايدی . سلاممزه ، كلاممزه غايت قلندرانه مقابله‌ده
بولندوغی ايچين بوصاف اللون وجودغرابت نموده ياقلاشدم . مراق
بويا ، تجملات عجيبه‌سنك اسبابنی صوردم . هيچ مأمول ايتمديكم
برجواب آلديغمدن بواختيار كذشته بهاری بردرلو اونوته‌ميه‌جكم .
مكر بوكلفتلری ايجاب ايتديرن (نظر) مش . همان اه محافظه ايتسين!

هله‌عربانك جسارت عربده‌كارانه‌سی حكومتی‌دائما یورمقده‌در.
وقوعات هیچ بروقت اكسیك اولماز واكثریسنك طرزی
عقل ووجدانه صیغماز .

برشنیعهٔ انتقام :

فاعتبروا یا اولی‌الابصار !

بوندن سكز ماه مقدم برقاچ كیشی ، قبیله‌لرندن ایكی
كونلك مسافه‌ده یومیه ایله اجرای حراثت ایدركن ایچلرندن
بری خسته‌لانیر . یكرمی درت ساعتدن فضله برزمان ظرفنده
اورایه قریب چادرده ساكن اولانلرله برابر تداویسنه
غیرت ایدیلدیكی حالده نهایت تسلیم روح ایدر . فرداسی‌جنازه
دوه‌یه یوكلتیله‌رك ابوینك نزدینه كه‌تیریلیر . مسافه‌نك بعدی
وموسمك حرارتی ملابسه‌سیله اپچه تفسخ ایتمه‌سندن اختیار
برفقیهك نوصیه‌سنه امتثالاً تیمم ایتدیرلدكدن صوكره مراسم
دینیه ایله تكفین وتدفین ایدیلیر . آره‌دن برقاچ كون كه‌چه‌ر.
ینه ظلتین اهالیسندن بش آلتی شخصك اتفاقی تحتنده محلی
حكومتنه كله‌ن برمخبر ، متوفانك مقتولاً اخفا قلندیغی انبا
ایدنجه درحال فتح قبر عملیه‌سی ایفا اولنور .

فی‌الواقع كفنی قان ایله بولاشیق وباشی ایله بویونی قما كبی
برآلت واسطه‌سیله مجروح بولونور . بونك اوزرینه تحقیقاته
لدی‌الابتدار ، برعائله‌نك همان كافهٔ افرادی یمین ایله تأمین
شهادت ایتدیكندن متوفانك یوقارووده مذكور ارقداشلری

تحت توقیفه آلنیر . مسئله‌نك لوا استنطاق دائره‌سنجه اوزون اوزادی تعمیق ایدیله‌سی ثمره‌سی اوله‌رق حقیقت شوصورتله میدانه چیقار :

برجزا دولاییسیله فرصت آرایان شاهدلر کیجه‌لین قبری آچه‌رق اولوبی یاره‌لمش وبالآخره برطاوق کسه‌رك كفنی قانیله بولامش !!!

اوراق هیئت اتهامیه‌دن كله‌رك مخبر كاذبلر حقنده اخذ وكرفت مذكره‌سی صدور ایتمشدر. (الحق یعلو ولایعلی علیه)

*
* *

مركز ولایته تابع اورفله قضاسی ، ظلتین ، مصراطه ، سرت قضالریله طاورغه ناحیه‌سنك اورته‌سنده ونفوسنه نسبةً اراضیسی كه‌نیش اولدوغی ایچین ، هرسنه ، باخصوص ظلتین اهالیسندن برقسمی مذكور اورفله‌طوپراغنده زراعت ایدرلر. بوندن استدلال ایدیلیوركه ، ظلتین . نفوس موجوده‌سنی اعاشه‌یه كافی ده‌كیلدر .

بوراده (بانق‌دی روما) نك شعبه‌سی موجود اولوب ، حكومتك تدابیر جدیده‌سی ثمره‌سیله‌خطوهٔ ترقیاتنی اوقدر سریع آته‌مامقده ایسه‌ده ، بوكبی خصوصده الك برنجی تدبیر زراعت بانقه‌سنك عین غیرتی كوسترمكه چالیشمه‌سیدر .

العارف بالله عبدالسلام الاسمرالفیتوری حضرتلری

عالم معناده بهره‌دار ، هریرده محترم وشهرتشعار ، رئیس

العارفين . ينبوع اليقين ؛ صاحب الكرامات ، عالى المقامات ، شريف العلماء ، عالم الشرفاء ، قطب اكبر ، كبريت الاحمر [١] (سيدنا عبدالسلام الاسمر) حضرتلرى سلالهٔ طاهرهٔ پيغمبريدندر.

اولياى اقطابك اكبرى ، زاهد ، فاضل وعارف بالله ايدى. طريقت شاذليه‌دن حقايق قدسيه‌نك مجمعى اولان استاد فضيلت نهاد محمد ظافر حضرتلرى بروجه آتى بويورمشدر :

« يوز ايكى اهل طريقتدن واجل مشايخدن ايدى. (طريقت »
« عروسيه) زماننده اشتهار واعجب العجائب اظهار ايتدى . »
« اقطاب العارفيندن معدود ودست عرفاننده برچوق طلبه »
« موجود ايدى . فيض كبير ، سرواضحى شهير ، مأمور وحتى »
« امير نظرنده ذوالاحترام ايدى . مقامى كريم ، خالى‌ده »
« الله عظيم الشانه مربوط ايدى . صديقلر كبى مقامات يقين »
« ايجره نائل عن التمكين اولدى ... »

عارف بالله تعالى (سيدى عمر بن حجا [٢]) حضرتلرى ايسه بوصورتله بويورمشدر .

« (سيدى عبدالسلام) رضى الله تعالى عنه حضرتلرى »
« اولا قرآن كريمى قرائت وبعده (الشيخ عبدالرحمن الوسلاتى) »
« و(الشيخ زروق) دن تحصيل علوم ايلدى . تفقه ايدنجه »

---

[١] كبريت احمر ، ياقوت وآلتون ايچنده نادراً تصادف ايديلير برماده‌در .

[٢] تربهٔ سعادتلرى خمس مركزنده غايت محترم وبنامدر .

« (الشيخ الدكالى [٣]) يه توجهله اقتباس تصوف ايتـدى. »
« جناب حق جملەسنى لجۀ فيضنده مستغرق بويورسون ! »

(سيدى عبدالسلام) حضرتلرى زيردەكى سوزلريله دخى ابراز علويت بيورمشدر.

« جناب حقك مابهالانعامندن دولايى موتنه قدر حرمت »
« ايتديكم شيخمز دكالينك حلقه‌سندن هيچ بر وقت ايريلمام؛ اوندن »
« علم توحيدده (المختصر)، (الرساله) ومقدمةالامام الاشعرى)يى »
« اوقودم رحمه‌الله »

طرابلس اهاليسـنجه متواتراً اعتقاد ايديلديكنه كوره؛ (يزلتين ظلتين) يدى كبار الصالحيندن خالى دەكيلدر. اونلر ملابس وصـنايع جهتيله عوام‌هيئتنده وفقط، شريعت غراى محمدى منهاج استقامتندەدرلر. هركيم بوبلدەلرك اهلنه سوءفكر بسلرسـه، جناب قادر مطلق حضرتلرى برمصيبت ويرير. چونكه، كرامات كثيره وخوارق عادات شهيرەنى حائزدر.

(قواتير) و (عمامره) قريەلرى بيننده (ماجر) خرابەسى واردر. كرچه او قدر كهنيش دەكيل ايسەده، اهميتله انشا ايدلمش اولان ايكى اوچ قاتلى ابنيەسـندن بعضيسى اليوم قابل سـكنا بر حالدەدر. بو عبرت صحنەسى بين‌الاهالى نظر دقتدن

---

[٣] سيدى عبدالسلام الاسمر حضرتلرى (طريقت العروسيه)يى استاذ وملاذى وجناب حقه وسيلۀ تقربى اولان ومسـلاته قضاسى داخلندەكى (زغفران) موقعنده مدفون بولونان (الشيخ سـيدى عبدالواحد عرف الدكالى) حضرتلرندن تلقى بويورمشلردر.

دور طوتولدیغی ایچین اك بیوك بد دعالری (خانه‌سی ماجره دونسون) سوزیدر .

ظلتیندن مسلاته‌یه کیتمك ایچین اتخاذ ایدیلن طریقلرك ایشلکی ، التی ساعت مسافه‌ده کائن ساحل ناحیه‌سی وبورادن ایکی ساعت سورن خمس مرکزندن صوکره (بریه) یولیدر . ساحل ناحیه‌سنك ایچنده‌کی یوللر ، کاملاً دینه‌جك درجه‌ده قارموس هندی (مصر اینجیری) اغاجلریله محاطدر . خمسدن غرب جنوبی‌یه دوغری التی ساعتلك بریول قطع ایدیلنجه ، مسلاته‌یه واریلیر . مع هذا ، بوطریق بوسبوتون باشقه برمنظره عرض ایتدیکندن شایستهٔ توصیفدر :

*
* *

دست طبیعتك شاعرانه تابلولری

مصر اطه‌دن خمسه قدر دوز بر اووه‌دن عبارت اولان یرلر ، باشلوجه خورما اشجاریله بزنمش ایکن ، بوراده ، آنجاق بش اون دانه کوروله بیلیر ؛ دره‌لر ، تپه‌لر ، اوزوم وسائر میوه اشجارینی حاوی بغچه‌لر وسیما اولو وملتفت‌الساق زیتون آغاجلری روحی تنشیط ایدر . فقط نه چاره‌که ، شو علویت فطریه‌یی ترقیاته جولانکاه قیله‌جق صو یوقدر .

کوچوك ، کوچوك یاوروجقلر صاری تویلی قوزولری اوکلرینه قاتمش ؛ یاماجلرده اوتلاتیور ، عائله‌لر بغچه‌لره سه‌ریلمش ؛ اوزوم ، اینجیر ، شفتالی ... طوپلایور ، نارلر قیزارمغه یونه‌لمش ؛ داللری زمینه عرض شکران ایدییور .

ککلیکلر، اووه‌یکلر آغاجلرده، حتی یوللرده صیچراشور.

عرباندن بری زمرد آسا ککیك چالیلریله طونانمش تپه‌جکه یاصلانمش؛ عاشقانه ترنماتیله، احتمالکه، معصوم برقلبی (مخابرهٔ هوائیه) ایله رقت ومرحمته دعوت ایدییور.

آره‌صره تصادف ایدیلان دوه‌لرك اوزرینه صورت لاقیدانه‌ده اوتورمش اولان صاحبلری درین براو یوشوقلغه دالمش؛ دماغلرینی یورمیان نظرلرله باقیور، متواضعانه سلاملر ویرییور.

تپه‌جکلرك مواقع مناسبه‌سنه چادیرلر قورولمش، چای [۱] صفالری سورولویور.

---

[۱] چای؛ طرابلس اهالیسنك ثروت عمومیه‌سنی بلع ایدن اسباب سفاهت وسفالتدن برنجیسیدر. بکینك سفاهتی ایسه یالکز تداول ثروتدن باشقه برتأثیر کوسته‌رمز. چونکه، محصولات داخلیه‌مزدندر.

استهلاك ایدیلن چای، کاملاً یشیلدر، مع عائله کچینمکدن پك عاجز وحتی تسئله مجبور اولانلر بیله مطلقا استعمال ایدرلر؛ هرکسك تنکه‌دن معمول امزیکلی ابریکی واردر. بونی صو ایله طولدیره‌رق طوپراق منغالده قایناتیرلر. یتمش بش ـ سکسان درهملك چایدان ایچنه یشیل وقینه‌یه بکزر مغشوش چایدن خیلی مقدارده قویدقدن صوکره، الی درهم راده‌سنده شکر اضافه ایدرلر. صوایله لبالب املا ایدیلن مذکور چایدان بش اون دقیقه قاینار. بوصورتله چای منقوعی میدانه کلنجه بویوکجه راقی قدحلری ایله ایچیلیر. سراقلر ایکنجی دوره‌یی متعاقب نانه چایی یاپارلر. کرچه اوچ دفعه ایچمك مشروط ایسه‌ده کیفه پایان اوله‌میه‌جغندن حساب طوتوله‌میه‌جق جمیتلره چوق کره تصادف ایدیلمشدر.

طعمی غایت آجی، وبوروشدیریجی ویکمز کبی طاتلیدر. ایلك دفعه طاتانلر بر قدحی بیله اکماله موفق اوله‌میه‌جقلری کبی شدتلی

اوخ نه طاتلی حیات ، نه ساکن ، نه آسوده یرلر !

« فقط » :

ایشته انسان گوزگوسنده ، حسنده ، حسنده یا گیلیور ؛

بالعکس ، محبت ایله عدم امنیت ، حلم ایله حدت ، صافیت ایله شیطنت عین زمانده اجرای حکم ایدییور : ارقه سنه اقتدارندن فضله یوك آلان بر بیچاره قارداشنك ، حتی افراد قبیله سندن برینك فعل جنایتدن دولایی نفسنی محافظه یه مجبور قالیور ، مطلقا تفنگنی ده حامل اوله جق . بو حال ، یعنی قان انتقامی جداً اهمیتلیدر . ایلروده اسبابیله ایضاح ایدیله جکدر .

الك صوك چیقیلان طاغك ارقه سی نفس قضادر ؛

بر انقباضه طوتولورلر . چای ایله برابر (قاقاویا) . تعبیر دیگرله (قاوقاو) یعنی برفستیقی یرلر . والحاصل : چای ، شکر و قاوقاو صرفیاتی دهشتلی یکونلر تشکیل ایتمکده ، یوماً فیوماً آرتمقده‌در !

بوده اون اون بش سنه‌لك بر بلیه‌در . رسومات قیدینه نظر ؛ اون بش سنه مقدم طرابلسه بیلده اللی اوقه رادهسنده چای کلیر کن ، صوك سنه‌لرده اینانلمیه‌جق درجه‌یه وارمشدر .

هله شکر استهلاکاتی پك چوقدر . گویا اوستریا فابریقه‌سندن کلن بر مکتوبده ؛ (طرابلسده دیوارلره شکرمی قوللانیلیور ؟) دیه مزاحی برسؤال واقع اولمش ایمش ...

مسلاته قضاسی

زمینی یوکسك وساحلدن اوچ بچق ساعت اوزاقده اولان بوقضانك شرقده واقع تخميناً ٧٠ — ٨٠ مترو ارتفاعنده، دامنی، ١٥٠ — ٢٠٠ مترو قطرنده‌کی تپه‌نك اوزرنده اسکی برقلعه موجوددر.

برمثلث متساوی الاضلاع شکلنده وهر دیواری یوز مترو قدر طولده‌در. شایان تدقیق یازیلری و(ستاتو) لری کورونمیور وپك ساده طوزویورسه‌ده طرز انشاسی اولدوقجه منتظم ومتیندر. طاشلری کیرج وخراسان ایله امتزاج ایتدیرلمش واقسام کثیره‌سی شیمدی‌یه قدر محافظه ایتمشدر. — شرق ضلعنك انقاضنه ووضعیت حاضره‌سنه باقیلیرسه، بوقلعه‌نك اکالنه موفق اولونه‌مدیغی اکلاشیلیور.

شرق جنوبی‌یه ناظر زاویه‌سنده درت مترو عرضنده، اون ایکی مترو طولنده بربنا هنوز باقیدر. اوزرنده‌کی محکم کمرك یالکز قپو جهتی برآز ییقلمشدر. طولاً شرقه متوجه اولمه‌سندن ناشی مناستر دینه‌بیلیر. فقط، عسکر قوغوشی اولمق احتمالی ده وارد خاطردر. قلعه‌نك قضا مرکزینه ناظر قسم خارجیسنده صهرنجلر موجود اولوب، الآن صولرینی بیله اضاعه ایتمامکده‌در.

مسلاته، عمراندن پك محرومدر. یوللری طولامباج

ومناسبتسز اولمغله برابر مزخرفاتك مجمعيدر؛ هر كس كوبره‌سنی
براوطه‌دن عبارت بولونان خانه‌سنده صاقلار ، قسماً ده قپوسنك
اوكنه ييغـار . يغمورك نزولندن مقـدم ترلالره قالديريلان
بو پيسلكلرك بالطبع تماميله رفعی قابل اوله‌ميه‌جغندن ، يوللرك
اورته‌لرينـه ياپلمش اولان صهريجلر ، بارانك حين نزولنده ،
نظافته خدمت ايدر ! مع هذا ، احتياجات عموميه صهريجلره
منحصر اولدوغندن بومياه متراكمه اهالينك معده‌سـنده تصفی
ايدر !!...

انسـان بوقبيل احوال اليمه‌يه حيرت صره‌سنده استبداده
لعنت اوقومقدن كنديني آله‌ميور . صهريجلر معاينه ايديلسـه
- چونكه ربع عصردن فضله برزماندن بری تميزلنمديكلرندن-
ياری‌يه قدر موادمتنوعهٔ مترسبه ايله مملو واقسام متساقيه‌لرينك‌ده
صاری ومتعفن برچركابدن عبارت بولوندوغی چشم خشيتله
كورولور ! هله ئه‌ولرك - بش آلتيسی مستثنا اولمق اوزره -
عموماً تحتانی وباصيق وپك چوغنك نعمت آفتابدن محروميتی
پك مدهشدر .

بيچاره اهالی كه چنده هر درلو فداكارانغی كوزه آله‌رق، حكومتدن
بر (آرتزين) اوسته‌سی ايستمه‌مش ايسـه‌ده ، مثمر برجوابه
ظفرياب اولونه‌مامشدر. فی‌الواقع ، عوارض طبيعيه‌نك تشكلاتی
تأمين موفقيته خادم كبی كورونويور . لكن ، حصول امل ،
تسريع عمل ايله قائم اولدوغندن بوده استقبالك يد اميد
نوازشكارينه ترك وتفويض بويورولدی !...

بیلمم که بواستقبال ، بونجه مؤجلاتی نه‌وقت ونه صورتله یاپه‌جق ؟ بیلمم که، مالاً وبدناً چالیشمق، حکومته بار اولمامق ایسته‌ین اهالی‌یه بدرقه‌لق ایتمکله حکومته یورغونلقمی طاری اوله‌جق ؟

*
* *

حکومتله تماس ایدن اشراف میاننده پك ذکی وکارآشنالر واردر. لکن، نه‌اولوردی، مزایاده مساواتی کوزتمك عادت اللهی جاری اولسه ایدی ...

حمل تعبیر ایدیلن، بش آلتی مترو طولنده، اوچ بوچوق درت مترو عرضنده ، دوه تویندن معمول ، بویاسی اصیل ، غایت طایانقلی یاپغیلریله اهرامی حقیقةً سزای رغبتدر . صویندن قورقانلر ، ایکی ساعت مسافه‌ده کائن (زغفران) قویوسندن جلب ایدرلر . — بوصو ؛ خفیف وضرر سزدر . اراضیسی صالح اولدوغی حالده ، آغاج ایریشدیروب ، محصولنی بکله‌مکه ، اکیله‌جك تخملری‌ده (ییل مساعده ایتمزسه) غائب ایتمکه تحمللری اولمایان افراد قبائلك چوغی ساحل ناحیه‌سنده حراثت وتجارت ایدرلر .

بریرده‌که ، ضرورت حکمفرمادر ، اویردرکه ، الله طوپراق یرینه آلتون یاراتمشدر ؛ ایشله‌توب جوهرندن مستفید اولمق ، حکومتك تصاحب مشفقانه‌سنه محتاجدر . یوقسه غنچهٔ نهال تفیض وعدوامهال ایله انکشاف ایتمز ، سبسز ایش‌تمز ...

یرآلتنده‌کی اولری عجیبدر ؛ هربری ایکی مترو عرضنده ،

بش بوچوق التی مترو طولنده . ایکی مترویه قریب ارتفاعنده اولمق واوزرلری طولانی کمرلرله مستور بولونمق اوزره طولاً ملاصق اوچ اوطه‌دن متشکلدر . بر برینه کچیلمك ایچین ، تحتاً اوچ مترو کنیشلکنده واورته بویلی بر انسانی قامبورلاتمیه‌جق درجه‌ده (نصف دائروی) کمرلر موجود اولدوغندن عمومی بر اوطه صاییلیر . بونك اطراف اربعه‌سی طاش وطوپراقدن عبارت بولوندوغندن معابدعتیقه‌یه مشابهدر . یرك رطوبتی ، کونشك عدم نظارتی سرینلکه مدار در . بویر ئه‌ولری باخصوص (بزین) [١] اکلنه یارایشلیدر . ایشته اهالی‌نی

[١] بزین ؛ درین کبی اوقونور . عربلر نزدنده فوق‌العاده اهمیتله تلقی ایدیلن بویمك ، کسب ایتدیکی رغبت وکلفتدن دولایی شایان تعریف وتوصیفدر :

مسلاته‌یه کتدیکم زمان ، اثر مهمانپروری اولمق اوزره ، متن کتابده مذکور یرئه‌ولرندن برینه دعوت ایدیلدم ؛ موسم ، یاز اورته‌سی اولمق ملابسه‌سیله ، اوکونکی صیجاق پك صقنتیلی ایدی . مزخرفات وچرکابلی طار سوقاقلردن مرور نتیجه‌سنده ، اطراف اربعه‌سی بربچق مترو ارتفاعنده دیوارلرله چوریلمش مستطیل الشکل برآولویه کیردك . کونش ، قبهٔ سمانك تپه‌سندن بین بیشیرجی آتشلرینی صاچیور ، تردن کوزلرمز یانیوردی . هیچ برطرفنده اوطه یوق . یالکز قپونك قارشیسنده برکنیشجه چوقور وار ایدی . ئه‌و صاحبی چوقوره چاغیردی ، ایندك . ایکی بچق مترو عمقنده اولان بوخفره‌نك صاغنده برقپو نظره چاربقله دارالامان کبی بربرمزی اوموزلایه‌رق کیردك . اورته‌ده‌کی کمرك آلتنده بویوکجه برحصیر ، اوسقنده دوه تویندن‌معمول بریایغی . بربوچوق متروقطرنده دائره تشکیلی صورتیله هربری اوتوزسانتیمترو قطرنده (بز دیرمه‌یه بکزر) شیلر وارایدی.

بو يولده خانه‌لر انشاسنه اجبار ايدن حرارت صيفك درجه‌سی جزئی تأمل ايله اكلاشيلير . مسلاته ؛ ماضينك اسرارانكيز آثارينی حاوی برفضادر ؛ يوقارووده عرض ايديلن قلعه‌دن ماعدا حكومت قوناغنك اتصالنده‌كی قيشله‌نك اوكنده تحت الطريق كمرلرله مستور

آلنان اشارته امتثالاً التی رفيقمله برابر اطرافنی احاطه و مربع نشين اولدق . (بزين) لذتنه طاتمش و آليشمش اولان رفيقلرم ، يالكز كوملك و طوندن عبارت قالدقدن صوكره قوللرينی ديرسكلرينه قادار صيواديلر . بالطبع بن‌ده بونلره اويمق مجبوريتنده بولوندم . آره‌دن اون دقيقه كچنجه قپونك طيشنده غلبه‌لكلی كورولتولر . محتاج تحقيق تلاشلر باش كوستردی ؛ (براده) دينيلن - اسكی زمانك تخته‌دن ياپيله فس قالبلرينه مشابه صو ايله مملو قابلر ايچنده - ايكيشر بوچوق اوقه‌لق بارداقلر اطرافزه ديزيلدی . بزكمال تهالكله منتظر ايكن كوكسنی كره‌رك برو ضعيت عاليجنابانه ايله كيره‌ن صاحب البيت اوكمزده‌كی دائره‌نك مركزينه التمش و اون بش سانتيمترو قطر و عمقنده تخته‌دن معمول قاواتا قويدی . اوزری حصيردن ياپلمش . مخروطی قاپاقله مستور اولدوغی جهتله ينه درونده‌كی اكلاشيله‌مدی . نهايت آچيلدی ؛ بيلمديكم ، او آنه قدر كورمديكم بو هيبتلی يمك قارشيسنده اولانجه اشتهام قاپاندی .

بوقاواتانك اورته‌سنده تمام قرق سانتيمترو قطرنده . بلكه اوتوز سانتيمترو ارتفاعنده خوردن ياپلمش منتظم برقبه و تپه‌سنده جناق ديبنك عينی اولمق اوزره پنبه برصو ايله طولدرولمش كوچوك چوقور مشاهده ايديلدی . همان درت اوقه‌دن فضله اولان بو خمورك ايچی - نجه - مطلقا باشقه شيلرله طولو ايدی . مكرده كيلمش . قبه‌نك دامانی دائراً مادار قيزارتيلمش كميكلی اتلرله قوشاتلمش اولدوغندن اولا بونلره طالدق . لكن ، اصول بلده‌يی اونوتماملی ، كميكلر كمرلدكدن صوكره قبه‌نك اطرافنه صوقوله‌جق ، اليميكلرك باشلری زارزور

قدیم خانه‌لر الیوم باقیدر. — اختیارلرك روایتنه نظراً بواسکی کمرلر وقتیله مطالعه‌خانه ایمش ؟..

بوقضـا ، شیمدی‌یه قـدر تعقیب ایدیلن طریقك نقطهٔ منتهاسـنده اولدوغی جهتله ، لوانك دیکر محللرینی دولاشمق

ییه‌رك آچیلدقدن صوکره تریاکی نارکیله‌سی کبی بوتون نفسله صوروله‌جق! عملیات بتدیکی زمان کمیکلر چیقاریلوب قبل‌التاریخی انسانلرك اسلحهٔ تدافعیه‌سی کبی احتیاطاً سـلاح مقامنده اوکلره صیرالانه‌جق !

آرتق بیلمم . بونده‌کی مقصـد نادیده (بزین) طعـامنك حین اکلنده عربده چیقمه‌سی احتمالنه مبنیمیدر ؟!..

هرکس طوردی . نظرلر مروتکاره دوندی . حضرت ضیوف پرور صاغنده حاضربولونان ایکی اوقه‌لق دستی‌یی دوکونجه کندمی صوباصمش برتربه اوکنده ظن ایتدم . بوصو پنبه وپارلاق ایدی .

ارسـلان یورکلی ، اشتهالری سـورکلی رفیقلرم کندیلرینی غائب ایده‌رك ، حیرت افزا برفعالیته قویولدیلر . هرکس قبه‌دن برر آوو جلق قوپاروب ، قاوانانك ایچ کنارینه یاپیشدیردی . بعده هپ برآغزدن بسمله چکه‌رك ، مذکور صوایله یوغورمغه ، مینجیقلامغه باشـلادی . بنده کیریشمك ایسته‌دم . فقط ، صوصیجاق وباخصوص سهل ممتنع درجه‌سنده برمهارته متوقف اولدوغندن چکیلمکه مجبور اولدم . اون دقیقه سـورن بومشغولیتنك صـوکی هپسندن دهشتلیدر .

بش پارمغك آره‌سنه بریوکجه یومورطه قدر خلیطه آلنه‌جق ، کوز حذاسـنه که‌تیریله‌جك . بوصورتله اولوق شـکلنی آلان آووجك مفصل جهتی آغزه کله‌جکندن ، معده‌یه قدر یول آچمق شرطیله ـ نارکله چکیمی کبی ـ نفس واسطه‌سیله جلب ایدیلن بوخمور طوغریدن طوغری‌یه معده‌یه یوللانه‌جق !

بونی تعلم ارزوسـیله یاپمق ایسـته‌دم . نه‌ممکن : اساسـاً صویك قرمزیلغی بوردن . پارلاقلغی یاغدن اولدوغی ایچین ککزمك شـدتله حیرمالاغه‌سی ملابسه‌سیله بوغوله‌مه‌رمق قالدی .

ایچون مصراطه‌یه عودت مناسبدر . چونکه ، مصراطه لوا سواحلنك اورته‌سنده‌در . کورولن یرلردن ماعدا طاورغه ناحیه‌سیله سرت قضاسی قالیورکه، بونلرصاغ جناحی تشکیل ایدر .

طاورغه ناحیه‌سی

مصراطه‌دن التی ساعتده واریله‌بیلن بوناحیه‌نك اراضیسی

اکلاشیلدی‌که، (بزین) نم ییه‌جکم شی‌ده‌کیل . لکن، آغزم طوتوشدی ، کوزلرم قان چناغه دوندی . یمك جنکاورلری ایسه طویمق بیلمیور. برادەلر بوشانوب بوشانوب طولدورولیور. (فتیری) تعبیرایدیلن بزدیرمه‌یه صاریلدم. جداً خوشمه کیتدی. متحدةالمراکز دائره‌لردن مشکل بواتمك صافی یاغ ایله پیشمش ، کوره‌ك ولذیذدر . ایشته بونکله دفع جوع ایده‌بیلدم .

یارم ساعتدن زیاده امتداد ایدن شو مشغولیت تعب آوری اون اوقه‌لق برقارپوز تعقیب ایتدی ؛ معده‌لرده کیرج سوندورولورجه‌سنه قابوغنك‌بیله صیریلدیغنه انسان نه‌قدر کولسه سزادر . بنی تخطرایتجکه حالا متحیر براقان نقطه ؛ سفره‌دن قالقار قالقماز هربرینك طاش طوپراق دیمه‌رك و داها دوغریسی تفریقه مقتدر اوله‌میه‌رق اوته‌یه بری‌یه ییقیلوب مستانه سریلمه‌سی ، صو ایچمك مقصدیله ایقینه ، ایقینه قالقافلرنده (سائقهٔ غشی ایله) کمرلره اورولان قفالرینك اوزانیرکن تکرار دیواره چارپمه‌سیدر .

قرق سکزساعت اجرای حکم ایدن (بزین) ، (سیدالاطعمه) عنوان ذیشانی قازانمش ونیجه‌لری ابدی براویقویه طالدیرمش اولمغله قارئین کرامه وهله معده‌لرندن مضطرب اولانلره توصیه ایدرم! هرحالده لاحانا ترشیسنه فائقدر ...

« بیچاره مأمورلرك بوراده‌کی شو معیشت متموله‌سنی اولیای »
« امورك انظار انصافنه عرض ایلرم .

واسع وباصيقدر. اكثر جهاتندن صوتبعان ايتديكى وبوصورتله
چاموزلى كوللر ميدانه كه‌لديكى ايچين هواسى مختل وصتمه‌ليدر.
بوباچيقلرده (ديسى) دينلن ساز اوتلرى كليتله چيقديغندن
اهاليسى حصيراعمال ومصراطه‌ده فروخت ايدرلر. طاورغه‌نك
منسوجاتى يالكز بودر. خورمادن باشقه اشجارى يوقدر.
مع‌هذا، اقسام متنوعه‌سى مبذول ومشهوردر. اراضيسنك
نفوسى نسبتندن فضله‌لنى ملابسه‌سيله هم‌حدود بولونان قضالر
اهاليسى كلوب اكه‌رلر. بوراسى‌ده عمراندن محروم اولمغله برابر
شربه‌صالح صوينك معدوميتدن ناشى صحتى كوزه‌تنلر مصراطه‌دن
كه‌تيرتيرلر. روايته نظراً سيورى سينكى اوقدر بول ونافذركه
قالين ناموسيه‌لرى ده‌لوب كه‌چه‌رلر.

مركز ناحيه‌نك برساعتلق ديكر بريره نقلى مقرر ايسه‌ده
هنوز موفق اولونه‌مامشدر.

مصراطه‌دن طاورغه‌يه وبورادن بش كونلك مسافه‌ده‌كائن
سرته قدر اولان يوللر كاملاً قوم واحجار واشجاردن مبرا
وغايت مستويدر.

اهاليسى ـ لوا ايچنده مستثنا اوله‌رق ـ عموماً زنجيدر.
هپسى چتين وحشين، بعض متغلبينى بدبيندر. معارف داها
ايلك خطوه‌سنى بيله اتمامش اولديغندن عرض ايتديكم اوصاف
فطريه‌يه منضم جهالت، اكثريا بى‌معنا غليانلرى توليدايتمكده‌در.
بوخودپسند ديپلوماتلر آووقاتلق طاسلامق ايسترلرسه‌ده،
موفقيتلرينه الك بويوك مانع، تصورات افسانه‌كارانه‌لرنده‌كى
وضوع ملعنتدر.

مصر اطه ایله طاورغه وسرت بیننده‌کی طرق ، اضلاع اعتبار ایدیلسه ، مصر اطه‌یه قریب برزاویهٔ منفرجه‌ده واقعدر. مصر-اطه‌دن دوغریدن دوغری‌یه سرته کیدیلسه بالطبع بر خط مستقیم طوتولمش اوله‌جغندن درت کونده واریلیر .

سرت قضاسی

حرف اولك ضم وكسريله ايكی درلو اوقونور . (سرت
كبير) ك ايچنده ، مصراطه ايله بنغازی بيننده‌كی طريقك اوزرنده
واقعدر . سرت ؛ جزؤ شرقيسنه (جون الكبريت) تسميه
ايديلن (سرت كبير) ك ساحلنه اطلاق ايديلير . مؤرخيندن
(بكری) ديوركه ؛

« سرت عتيق ساحل بحرده‌در . طوپراق قلعه ايله محصور »
« وايچنده جامع ، حمام وبعض سوقاقلر واردر . قبلی ، بحری »
« و اوچنجيسی دكزه كشاده اوچ قپوسی موجوددر . »
« خورمالری ، بستانلری ، (صويی طاتلی) قويولری ومتعدد »
« صهرنجلری حاويدر . ايچنده كچی ذبح ايدرلر ، اتی پك »
« لذيذدر . اهاليسی اخلاق جهتيله اخبث ناسدر [١] ، معامله‌لری »
« جداً فنادر . فيأتلر بينلرنده تقرير ايدلمشدر .
« برسفينه ليمانلرينه دميرله‌ديكی زمان مثلا ؛ ايچنده زيتون »
« ياغی وارسه واشد احتياجلری اولسه ، قربه‌لرينی هوا ايله »
« شيشيره‌رك آغزلرينی باغلار ودكانلرينه طولدورولور . اصحاب »
« سفينه اهالينك استغناسنه ذهابله ، ارتق بورايه قدر كلمش »
« بولندوقلری ايچين ، محتكرلرك تقدير ايده‌جكلری فيأتلرله »

---

[١] بو توصيف ماضی‌يه عائددر .

« صاتمغه مجبور اولورلر . دنائت طبعلرندن ناشی بونلره »
« (عبيدقرلی) ديرلركه ، قنادلريله اوران طيرصغيره نسبتدر ؛ »
« هواده شاهين كبی اولور ، بركوزيله صويه ، ديكريله سمايه »
« باقار . بربالق كورسه ، اوق كبی اينر وجو هواده بر طير »
« مجروح بولسه ، جانته قصد ايدر . »
« لسانلری عربی ده كيلدر . طورلری طرابلس اهاليسيله »
« متخالفدر . »

سرت جديد ، ايكی ساعت اوزاقده بولونان بو خرابه ؛ پك مكمل وفقط ، محتاج تطهير برليمانه مالكدر . انقاض موجوده ميانده ابنيه‌نك بعضيسی قسماً محافظهٔ وضعيت ايده بيلمشدر. تاريخك ويرديكی معلومات عجيبه‌يه اطلاعدن صوكره انسان ، تعميق فكر ايده‌جك اولورسه ، بو ولايتی خونين درامارك برصحنهٔ پرخشيتی كبی كورور. نه‌هجوملر، نه انقلابلر، نه‌تكملر، نه‌انحطاطلر توالی ايتمش !

الك صوك كلن اقوام ، باشقه باشقه محللردن كلديكلری جهتله شيمدی اخلاق وعادات نقطه‌سندن پك بويوك اختلافاته تصادف ايديليور . معمافيه ، وقتيله نه‌عالی همت انسانلر وار ايمش ؛ اثرلری اخلافی حيرت ايچنده براقيور ! مثلا سرتك برقاچ كونلك اوته‌سنده ، اولاد ابو سيف قبيله‌سی قربنده (قرزه) بنالری كورولويور . ئولرندن برقسمی علی حالهم طوريور . ديوارلری عين سور ، سقفلری (رخام) طاشلريله مستور . يالكز اوله‌رق كزمكدن توحش ايديليور .

او اولو دیوارلرك اوزرندەکی هیبتلی ، مجمع محکوکات وجودلری اورپریور : برقابی طاش محارب قلنجنی چەکمش ؛ دشمنی بوغازلایور ، بریرتیجی قوش ایتمش ؛ پنچەسیلە برقوزونك جکرینی سوکیور . برچفتجی دوەسیلە ارضنی سوریور ، الندەکی قامچی‌یی صانکە متمادیاً اورویور . معمافیە ، اخلاق بوزوقلغی چشم عبرتە چارپیور ، برشهوت پرست دوە اوزرندە ارتکاب فعل شنیع ایدییور . ایشتە بوکساد اخلاق مترقی برملتی باتیرییور .

خرابەلرك شکل اعمالی بردەکیل ؛ هرسنده کیرچ مشاهده ایدلیور . دیمك اولویورکه ، بو مناظر محتشمه برر انقلاب صحیفەسیدر ...

اصل غریبی شودرکه ، سکنۀ سابقه کاملاً طاغ باشلرینی یدحاکمیتلرینە آلمشلر ، شیمدی ایسە بالعکس اتکلرندە اوتوریلیور . بوندە اسکی اصول حربك ایجاباتندن اولویور .

شیمدیکی (سرت) دە ساحلەدەدر . هواسی ، صویی کوزلدر . کرك مرکز لوادن وکرکسە سائر قضالردن بعید برنقطەدە بولونمەسی ملابسەسیلە منزویانە برحیات کچیرن اهالیسی وهلە متفرق وبربرینە کونلرجە ، هفتەلرجە اوزاق بادیەلردە اوطوران قبائلی طبیعتك سوقیاتنە تابع ، قوۀ مفکرەلرینك معارف ومدنیتە تربیەلنمسی شویلە طورسون ، مدنی بروجهه بیلە کورمامش اولەلرینە مبنی شوا‌عذار اساسیە استقامت وحسن معیشتلرینە مانعدر .

تافزان سنجاغنك حدودينه قدر اوزانان بوكنيش قضا ،
اشجاردن عاری كيبدر . سكنه سی كاملاً راعی اولديغندن دوه
ومواشيسی چوقدر . اراضيسی بهار يتشديرمكه پك الويريشلی
اولديغی ايچين ، يغمورلرك نزوله ابتدارندن صوكره اطراف ،
زمرد آسا برشكله كيرركه ، انسان ، شومناظر طبيعيه نك
قارشيسنده جوشان قالير :

الواح شاعرانه :

يشيللكلر ايچنه سوريلر صالنمش؛ قوزوجقلرك مشی خفيفی ،
اناجقلرينك ارضاع لطيفی : بحر سفيدك دالغه لی زمانلرينی
والده لك شفقتنی احساس ايدر . دوه لر افقه دوغری يايلمش؛
اوضاع لاقيدانه لری روحه باشقه برصفا بخش ايلر . آره دن
برايكی ماه كچه ر : اودوز اووه نك قسماً مزروعات ايله تزين
ايتديكی كورولور . باد لطيف اسه ر ؛ خفيف بر تموج حاصل
اولور . نه بويوك الطاف سبحانيه! برقيزجغز سورينك اورته سنه
اوتورمش ، مضرونه سنی چاليور . قوزولر اطرافنی قوشاتمش
ديكله يور ؛ برعالم معصوميت روحنواز نغمه لرله امتزاج ايدييور .
نه دلفريب برسعادت حياتيه ! (فقط ايواه !) :

بويله برلطافت واحسان اوزرنده ده ضرورت اجرای حكومت
ايدييور . چونكه ، سياسی املار ملتی اكسه سندن كميرييور ؛
سلمجيلر ، محتكرلر فقرانی ازييور . ايشته بومناسبتله ؛

بانق‌دی روما حقنده بر مطالعه

درت بش سنه مقدم ایتالیا دولتی طرفندن طرابلس غربده
تأسیس و (بانق دی روما) نامی اعطا ایدلمش اولان بوبانقه‌نك
خط حرکتی ، بر حرب اقتصادیدر ؛ رولارینك الك مهمنی
ـ ساحل اولمق و کوز اوکنده بولنمق ملابسه‌سیله ـ سرت قضاسنده
اجرا ایتمکده‌در . مسلکی ، سهولت فوق العاده ابرازی صورتیله
فقرانی استقراضه ترغیب ومدت معینه‌سنك حلولنده استملاك
اراضی‌یه موفقیتدر (؟) . بوقاروده عرض ایلدیکی اوزره .
عربلر باشلوجه یشیل چای وشکره منهمك بولوندوغندن ،
بوقبیل اشیای خسیسه‌نك قیمت حقیقیه‌سنی بیلمین ، بوکونکی
کیفه ابدی بر سفالتی پیرو ایتمکدن اصلا چکینمین عربانه برقاچ
مثل فیأتله صاته‌رق بر (سجای سمی) ایله سنده ربط ایتدکدن
صوکره چاره‌سز براقمقدر .

زراعت بانقه‌سنك شعبه‌لری ایسه ، یالکز مرکز لوا
ومصراطه‌ده بولندوغندن وبونلرك دورسابقده‌کی کیدیشی فائده
یرینه مضرت تولید ایتدیکندن (بانق‌دی روما) نك زواج
مقاصدینه قارشی هیچ بر خدمتلری کورولمامشدر .

ظاهراً انسانیته ، باطناً سیاستکی برفکر شیطانیته خدمت
ایدن بویادکار دورجوار ، اوچ درت وطن خائننك ـ خی

مع التأسف مظهر صحابت وسهولتی اولمقده‌در !

اسماً وجسماً طرابلسلیلرك معلوم ومنفوری اولان بو خونه‌یی تصریح ایتمك کوکلمجه تلویث صحائف دیمکدر. یالکز برقاچ جمله ایله اولسون تخفیف حرارت ایده‌یم :

« ای بو مقدس طوپراغك اوزرنده طوغوب بویوین ، »
« نان و نعمتیله بسلنن. ای بو شانلی بیراغك آلتنده حمیتسزلکله »
« لکه‌له‌نن ، ناموسسزلقله شهرتلنن آلچاقلر، آحمقلر! ما انسان ، »
« انسان ایسه وطنی سوز . سزکه ، بو مزیتدن عاری ، پك »
« عادی خائن بی دینسکز ، سزکه ، وطنك بغرینه خنجر »
« احتراصنی صاپلامق ایسته‌ینلره معینسکز . امین اولیکزکه »
« سزی بو وطن مخربلکیله حیوانلریله قبول ایتمز . انشااله »
« سیف عدالتله خون آلود ، مال و منالکزله محو و نابود »
« اولورسکز !... »

ایتالیا حکومتنك اقصای املی ، طرابلس غربك اقسام مهمه‌سنی بانقه‌سی تفوض ایتدکدن واهالیسنك جلب قلوبنه موفقیتدن صوکره منوی ضمیرینی اظهار کبی برفکر واهیدن عبارتدر .

حالبوکه ، یکی ایجاد ایدیلن بو پولتیقه طرابلسده سوکمز. چونکه، یکی ترکیا هنوز تکملات اداریه‌سنی استحصال ایده‌مامش ایسه‌ده، ملك و ملتی محوه چالیشمش اولان حمیتسز، وجدانسز ظلمه‌یی استیصاله ساعی اولدوغندن بو کون هر کس ممنوندر. علی الخصوص وقتیله حکومتك سوء تدبیری ، اهالیسنك تمایلات دورنا

اندیشانه‌سی یوزندن فرانسه حکومتنك ید استیلاسنه کچه‌ن تونسك شدتلی بر استبداد صحنه‌سی کسیله‌رك ، اورایه مخصوص قانونده — مجازات وحقوق جهتیله — یرلی وفرانسزك تفریق ایدیله‌سندن ناشی ترك وطنه مجبوراً هجرت ایدن زواللیلر ، نظرلری اوکنده برر نمونهٔ عبرتدر .

اوت ، طرابلس اهالیسی خلافت معظمه‌نك رابطهٔ دینیه‌سنی اویله تشویقات اجانب ایله قوپاره‌جق قدر سبکمغز ده کیلدر . انجاق ، بو مطالعاتمی قارشیلایان بر نقصان وارکه اوده ، احوال عالمدن بی‌بهره قالمش عربانك مسئله‌یی تقدیردن عاجز بولونمه‌سیدر .

معلومدرکه ، معارف ایله تزین ایتمش برقفادن سلامت دائمه بکله‌نیله‌مز . اکر بو وطنپرور جنکاور اهالی شیمدی‌یه قدر بوسایه‌ده اویاندیرلمش اولسه‌یدی دیه بیلیرم‌که ، امن وآسایش اسویچره ایله مسابقه ایده بیلیردی . بواستعدادی حائز برملت ایچنده‌ده هیچ برمقصد سیاسی باش کوستره‌مزدی . عربلر محضا عدالت ونصفتك عاشق ومتحسریدر حکومته اولان اطاعتلری جداً شایان تقدیردر ؛

خمس لواسی بنغازی حدودنده مرکز ولایته مضاف (جفاره) ناحیه‌سنه دکین یوز ساعتلك بر طولی وحد وسطی اعتباریله اوتوز ساعتلك عرضی محتویدر . نفوس عمومیه‌سی (۲۰۰) ایکیوز بیکدن ده فضله اولسه کرکدر . موجود قوهٔ ضابطه لدی‌التقسیم ؛ (٤) بیك کشی‌یه برژاندارمه و (۳۰) بیك نفوسه‌ده بر پولیس اصابت ایدییور . شوبش التی آی ظرفنده‌کی وقوعات ایسه نسبةً کان لم یکن حکمنده قالیور .

حسب البشریه یکرمی اوتوز شخصك مجادله‌سی وقوعبولسه ؛ ژاندارمه نفرینك مداخله‌سی ، ایکی قبیله بر برینه کیرسه ؛ عسکر بوروسی کفایت ایدییور .

چونکه ، هرکس بر حکومت مشروطه‌نك قوهٔ اجرائیه‌سی قارشیسنده بولوندوغنی درك ایدییور .

ایمدی بوده کی اهالینك قوهٔ مفکره‌سی برده معارفله تمیه ، اخلاق صافیه‌لری عملیات عادلانه ایله تربیه ایدلسه ، حکومتجه دفع ضرورت وجلب ثروته خادم همتلر کوستریلسه عجبا اسایش وقوهٔ اتحادیه‌یه دینه‌جك قالیرمی ؟

صدد خارجنده کورولن شو سوزلری یازمقده کی مقصدم ؛ اتحادجبلیسنی اخلال قابل اولمایان بو اهالیٔ صادقه‌نی اخلال وبناءً علیه اختلال فکری قره سیاحت تشبثی قدر بوشدر .

معهذا ، بوقبیل نائرهٔ سیاسیه‌یی اهالینك حمیت فطریه‌سنه اعتماداً ابصارانتباهدن دورطوتمق دخی برحکومتك وظائف متودعه‌سیله ناقابل تألیف اولدوغنه کوره برجهتدن‌ده ، زراعت بانقه‌سنك شعباتی تکثیر طریقیله بومؤسسهٔ مضره‌نك انطفاسنه سعی وغیرت ایتملیدر .

ایتالیا حکومتی برده ، تعمیم لسان مقصدیله مکتبلر آچمشدر . افکار عمومیه‌یه تلقین صافیت واثبات انسانیت ایچین هکیملر بولوندورییور ، مجاناً اجرای صنعت ایتدیرییور ، علاجلر صرف ایدییور . ایتالیالی دوستلرمزك بو بابده‌کی همات عالی جنابانه‌لرینه تشکر ایتمکله برابر شو جمله‌لری آوردهٔ لسان استغراب ایلرز :

صوکنجی عصرك مدنیت لکه‌لری ؛

مدنیته خدمت ایتمك ایسته‌ینلر ، صاغ قولی سونکولیوب ، صول قولك سیویلاجه‌سنی تداوی‌یه یلتنیرسه بوکا (کوزبویامق) دیرلر : کرید اغتشاشی اوزرینه یدمداخله‌لرینی اوزاتان دول اربعه‌دن بری‌ده ایتالیادر. اوقت حکومت عثمانیه‌یه بلدیردیکلری پروغرامده ؛ نفوس تلفاتنه میدان ویرمامك ، عصاتی تنکیل وتربیه ایتمك کبی صرف مدنیته لایق برمعامله‌ده بولونه‌جقلرینی بیان وتأمین ایتمشلر ایدی . حالبوکه . مسامحات سائره‌دن قطع نظر ، خنکار جامع شریفنك ایچنده ماك الملك والسموات اولان جناب حقه التجا ایتمش بونجه مخدرات اسلامیه‌یی قلیجدن که‌چیرن جانوارلرك اولکی اشاعات کاذبه‌سی تماميله تحقق ایلمش ایکن کریدك بوکونکی شکل الیمنی کوز اوکنه که‌تیره‌لم .

حکومت عثمانیه ، اجزای متممه‌سندن اولان برآطه‌یی شیمدی بحق اصلاحه کافی برقوت مکتسب اولدوغی حالده نه‌ایچون حالا حکومات متمدنه بونلره قوة الظهر اولمقدن واز که‌چمیور ؟؟ ...

حقلك مظلوملره رجوعی مقتضای مدنیت وانسانیت ایسه، جنازه‌لرك اورته‌سندن امیکه‌یه ، امیکه‌یه والده‌لرینك نعشنی سزوب ، ممه‌لرندن سوت یرینه قان ئه‌مه‌ن یاوروجقلری صوکره پارچه پارچه ایتمك طرزنده سباعه بیله یاقیشمایان مظالمی ارتکاب ایدن صیرتلانلرك یوز آلمه‌سنی تولیدایدن معاملاته مدنیت شخص موهومنك دامنی لکه‌دار ایتمکدن باشقه برمعنی ویریله‌بیلیرمی؟!...

بناءً علیه ، کرید مغالهٔ قارشی مساعده‌کارانه طاورانمق طرابلسده یسه اوخشایه‌رق یاره صارمق الدانیله‌جق روللردن ده‌کیلدر ...

خلاصهٔ کلام؛ ایتالیانك سنه‌لرجه ایتدیکی تجارب نتیجه‌سنده‌کی امید خفیفنی‌ده تبدل اداره بوسبوتون قلع وقمع ایتمشدر .

*
* *

شیمدی ینه سرت قضاسنك بقیهٔ احوالندن بحث ایده‌لم :
حکومت ظالمه‌نك اڭ زیاده ازدیکی سرت اهالیسیدر . چونکه موقعی مرکز ولایت ولوادن وکافهٔ تفتیشاتدن بعید وآزاده‌در.
دیو عقور استبدادك عونه‌سندن اولمق اوزره ، وقتیله ، توره‌ین ویدینه بیچاره اهالینك موجودیتی تسلیم ایدیلن (...) دره‌بکلیکندن دها دهشتلی براصول اداره تأسیس ایده‌رك (ادفوزوکجیلر) کبی روحانی برصفت دخی طاقینه‌رق ، بوتون عشائری قبضهٔ تسخیرینه آلمش وسفرهٔ شیطنتی آچه‌رق ، هریکی کله‌ن مأموری انعام واطعام نتیجه‌سنده طوعاً وکرهاً کندیسنه رام وبوسایه‌ده اغتنام ایتمشدر ! بونی‌ده قیصه کسه‌رك ، بووطنه کوتو نظرلرله باقانلرك جزاسنی دست عدالت الهی‌یه براقه‌لم که ، (والله عزیز ذوانتقام) در .

سرت قضاسی ، قوهٔ قدسیه ایله اداره ایدیلیر بریردر . محیطی غایت واسع اولدوغی ایچین نیجه قبائل نظر ضابطه‌دن خارجدر.
اولاً ؛ معارفك اورایه قطعیاً یاناشمامش اولمه‌سی ، ثانیاً ؛ بقیهٔ مفسدینك تشویقات انتقام جویانه‌سی یوزندن اره صره

منازعات وقوعه كلمكده وهم حدود اولمه‌سی ملابسه‌سیله ، مصر اهالیسیله مغاصبه‌ده بولونمقده‌در . ــ حكومتی اكثریا یوران ؛ خسنون وفرجان قبیله‌لریدر .

بوزمینده‌كی تفصیلاته الحاق ایدیله‌جك داها بعض معلومات وارسه‌ده مناسبتی حسبیله ؛ احوال روحیه بحثنه تعلیق ایتدم .

فزان سنجاغی

بعض تخطرات مدهشه

دورسابقده افکارملتی ترهیب ایدن بوصحرای کبیرشعبه‌سی نجه‌اولادوطنك شهادت مزاری، بونجه ابوینك قبرکاه آرزوزاری اولمشیدی .

(فزان) دینـدیکی زمان تویلر اورپریر ، مظلوملرك حال سفالتی تخطر ایدیلیردی . مرکز ولایتدن اوتوز کونده واریله بیلن بولوای دهشـت اختوانك یولی برصحنهٔ دهشت نموندر . غیرمسکون اولمغله برابر ، کاملاً دینه‌جك درجه‌ده قومسـال وتصادف ایدیلن یوجه تپه‌لرك چوغی سیاردر .

خودکامانه برسلطنتك ، سلطنتك ده کیلی اضمحلالك تاج وتختنی برباد ایدن فراعنـه‌نك قربانی اولمق اوزره ، قافله قافله سوق ایدیلن وطنداشلرمز، زبونکشانه حیل ودسائس اورته‌سنده صویولور ، کیفی اشـکنجه‌لرله خراب اولوردی . مزیتاری شقاوتدن، فطرتلری ملعنتدن عبارت بولونان اواستبداد صادقلری ایشته بواوتوز کونلك یولك هرطرفنی مظلوملرك ، معصوملرك کوز یاشلریله صولامشدر ! !

فزان برمنفی ایســه ، یولی برمـدر اذادر ؛ بوکون اچیلان یاره‌لرك قشری یارین سزکولور. ارباب حمیت استبداده قارشی یمین

صداقت ایچین دوکولور. بواوغورده اولمك مباح؛ قاتل غازی عد اولونوردی؛ کندیلرندن حساب صورلماز. اکسیك کتیردیکنز، کریسی نره‌ده دین بولونمازدی.

استانبولده‌دوغمش، ناموسلی برعائله‌ایچنده ناز واستغنالرله بویومش، صوکره سنه‌لرجه مکتبلرده اوقویه‌رق، کسب نزاکت ایتمش بروطن یاوریسنك بویله اشاغیسندن چیقان حرارت، یوقاریسندن اینن آتش قدر مؤثر قوم اووه‌سنده اژدرلر اورته‌سنده سفیل وسرکردان وعلی‌الخصوص اوجانکذار ضربه‌لر آلتنده نالان اولدوغنی کورمك ده‌کیل دوشونمك بیله انسانی ترهیب ایدر.

بیچاره شکار اعتساف؛ آجلقدن تاب وتوانی توکنمش، یرتیق کوملك ایله طوندن باشقه کیه‌جکی، قوردلی زیتون دانه‌لریله کوفلی پکسمتدن غیری ییه‌جکی قالمامش، اشیانه سعادتی خاطرلایوب (آه) چکیور، فقط، شوتفکراتنده اولسون سربست براقیلمیه‌رق، انکیزیسیون اشکنجه‌لری ایچنده بوغوق، نازك، جانخراش ندالرله آننه‌سندن استمداد ایدییور. حالبوکه، بوکان شفقتده، جکر پاره‌سنك آتش افتراقنه طایانه‌میه‌رق، دوشکه‌دوشمش، قان‌قوصویور، باباسی دیوانه‌لر کبی چیرپنیور، قارداشلری کیجه کوندوز آغلایور!

ایشته ناموسلی برعائله‌نك سعادتی مبدل فلاکت اولدی.

برجاسوس‌ده بوسایه‌ده احسانه قوندی!

فزان؛ برمنفای عدمدی!

فزان ؛ کرچه بر عمان هلاکدی ، فقط حقیقتده ، شهدای حریت ایچین باب ارمدی .

فزان ؛ برمستقل نی اماندی !

فزان ؛ کرچه برزندان فلاکتدی ، فقط لاشك ، مهبط فیض یزداندی .

فزان ؛ برمخطرهٔ آتش استبداد ، برصحنهٔ انوارشهادتدر .

فزان ؛ برلوحهٔ فریاد واستمداد ، برمعرکهٔ ذل وسعادتدر .

حاصلی ، وطنك برکوشهٔ اقدسیدر . چونکه ، مجاهدین حریتك مدفنی ، مغدورین استبدادك مسکن پرشیونی ایدی . ملته آچیلان یاره‌لر اونوتولماز ، اودهشتلی یاره‌لر اونوتولماز ...

تقسیمات ملکیه وزراعت وثروتی

فزان سنجاغنك مرکزی (مرزوق) در . معموره‌سی (کویا) ، دیوارلری قسماً منهدم وآلچاق یاپیده برقلعه ایله محاطدر . مرزوقك زمینی باصیق وسوباسو بطاقلق اولدوغندن صتمه‌سی مشهور ایدی . مذکور سورك اطرافی وقتیله دائراً مادارطبیعی بالچیقلرله محصور ایکن ، برقاچ سنه مقدم طولدورلمش ویاتشدیرمق ایچین اوزرنده آت یاریشلری یاپدیریله‌رق ، بعده خورماشجارایله تقویه ایدلمشدرکه ، بوصورتله خسته‌لق بردرجه‌یه قدر تخفف ایتمشدر . مرزوق ، عمراندن محروم اولوب ، شکل حاضری صحرای کبیری اکدیرر . الك معمور اولمه‌سی ونمونهٔ ترقی اتخاذ ایدیله‌سی لازم کلن حکومت قوناغی بیله ؛ طاملری

باصیق ، مرتك وتخته یرینه خورما ساق وغصونی استعمال ایدیلمش ، دیوارلری طوپراقدن غریب‌المنظر بربنادر . بیوت سائره‌سی ایسه؛ قارانلق مغاره‌لردن ، زنجیرلی قپولرك براوقه‌لق منحنی دمیر انختارلرله آچیلیر قوجه‌مان کلیدلرندن باشقه برشی عرض ایتمز .

طوپراغی — مع ملحقات — قوم ایله مخلوط ایسه‌ده پك محصولداردر . ترلالره صره ایله دیکیلمش اولان خورما آغاجلرینك آره‌سنه بغدای ، طاری ویونجه اکیلیر . فزانه هیچ یاغمور دوشمدیکندن هرکون صباحلین قویولردن چکیلن صولرله اسقا ایدیلیر . شوصورتله سنه‌ده اوچ دفعه محصول آلنیر . حبوباتی پك برکتلی اولوز ایسه‌ده، محل آخره نقلی قابل اولمدیغندن بالطبع استفاده ایدیله‌میور . برایکی مترو قازیلنجه صو چیقدیغندن وروزکارده برسیاقده اسدیکندن طولومبالی دکرمنلره نه‌قدر الویریشلیدر ! ...

سوکنه قضاسنده اسمی مجهول برصومنبعی واردر . روماليلرك انی استفاده ایتدیکلری بوصو بالآخره نظر اهمیتدن دوشمش وکه‌چنده (٣٠٠) اوچ یوزلیرا قدر صرفیله حال سابقنه ارجاعی تقرر ایتمشدر . — کویا اون التی خاصه‌دن مرکب اولدوغی عندالتحلیل آکلاشیلمش .

ادارهٔ سابقه‌ده حامیسزیاشایان عسکرقرداشلرمز — قیشله‌ده قزغان قاینا تمدیغندن — یاغ یرینه دوه اشکمبه‌سنك کنارندن چیقان هضم وطعمی آغیر زار ایله تغذی ایدردی . شمدی

ایسه ، حکومتك فداکارانی شایسبهٔ شکراندر .

اهالیسی طرابلس مرکزندن کتیردیکلری حوایج ضروریه ایله تجارت ایدرلر و (غات) طریقیله سودانه کیدوب فیل دیشی کتیریرلر .

ملحقاتی : سوکنه ، شاطی وغات قضالریله سین ، ودای عتبه ، زله ، قطرون ، وادیٔ شرقی ، وادیٔ غربی ، حفره ، شرقیه وجانت ناحیه‌لریدر .

فزانك ثروتی غریبدر ؛ ایچنه جسارت ایدیلوبده کیریله‌مین خراب خانه‌لرده استیف ایدلمش چواللرك فیل دیشی کبی قیمتلی اشیا ایله مملو اولدوغی کورولورکه ، صاحبنك مسکنت ومذلتیله قطعیاً قابل توفیق اوله‌ماز . فقط بو ثروت اشخاص محدوده‌یه منحصر اولوب ، حکم سورن ضرورتدر :

نیجه ارککلر واردرکه درد معیشت اورته‌سنده عاجز بچیز قاله‌رق زوجه‌سنه « بن کیدییورم ، سن ده باشکك چاره‌سنه باق ! » دیوب بش التی چوجوغنی‌ده ترك ایله هجرت ایتمشدر . بوکا مبنی فزان اهالیسندن پك چوغی اطرافه طاغلمشدر .

مرکز لوا ، طرابلسدن اعتباراً شومندوفر یاپیلنجه ، یعنی آره‌ده‌کی قوم دریاسنك حیلولتی مندفع اولمینجه هیچ بر وقت ترقی ایده‌مز . منزویانه کچەن بر حیات ، دائرهٔ وحشتی آشه‌ماز . محیط مدنیت وتجارته کیرمك ، اختلاط وتعلم ایله اولور ؛ امریقا نه ایدی ، نه اولدی ؟ ...

احلاق و (ناتور)

بریرده‌که ، ضرورت حکمفرمادر ؛ اخلاق دوزکونلکی آرامق معقول ده‌کیلدر . عربانك لبکیه انهماکی حدغایه‌ده اولدوغی وبریرك مکیفاته تمایلی سفاهتی ، سفاهت ایسه هردرلو فنالغی دولد بولندوغی اجلدن فزانك (عربان حقنده) سیئات مؤسفه‌سی وارستهٔ تذکاردر . اقلیمك شدت حرارتندن منبعث قوهٔ شهوانیه ، ذکور واناثی تحت تشویقده بولوندوریيور ...

نکاح ، کلفتدن پك آزاده اوله‌رق اجرا ایدیلیر ؛ زوجك مصرفی ؛ بش التی غروشلق بیله زیك ، اون‌اون بش غروشلق سترهٔ نسائیه وعادی قرمزی یاشماقدر . اهالیسی علی الاکثر عرق اسوده منسوبدر .

زوجك محل آخره عزیمتیله نکاحك عرفاً منفسخ اولمه‌سی قیدینك وضعی دیناً مردود ، مضرات عدیده‌سی نامحدوددر . ازدواج ؛ یالکنز تسکین شهوت ایچین ده‌کیل . اصل ایکی وجودك باعث بقای نام ونسبتی وذریت نقطه‌سندن ، اختیارلغك وسیلهٔ امن وسعادتیدر . موازنهٔ ملت ، ملتی تشکیل ایدن عائله‌لرك انتظام ورفاهیله قائمدر .

مع مافیه ؛ بوسوزلر صرف معارفدن بی نصیب اولان طبقه‌یه عائد وبنابرین اشراف محلیه‌یه عدم شمولی آتیان زائددر.

غرائب هوائیه ، اسرار مدنیه

غریبدرکه ، شدت حرارتیله شهرت کیر اولان فزان ،

دهشت برودتیله دخی بنامدر. مثلا ؛ کانون‌ثانیده کوندوزلری
صیجاغلك تأثیرات آتشیننه‌دن ئه‌ولر ایچنده بیله سرینله‌مك غیر
قابل ایکن کیجه‌لری صوؤغك فرط نفوذینه انجاق ، آلولی
منقاللرله مقاومت ایدیله بیلور ، کونشك قارشیسنده هنوز
قاینامق درجه‌سنه کله‌ن‌صولر غروب‌شمسدن‌صوکره طونیور.
دیمك اولیور که ، عوارض طبیعیه‌سنده‌کی استعداده کونشك
مقابله‌سی اولماسه ، برودتی منطقهٔ شمالیه‌یه معادل کله‌جکدر .
طاغلری باشقه باشقه منظره‌لر ، پك چتین یاماچلر عرض
ایدییور ؛ قوم دریالرینك کوبکنده ، سمایه سرچکمش چیپلاق
برجبل اسود کورونیور . صانکه ، همالایا تپه‌لرندن
برقاچنده‌کی اورمانلر یانمش‌ده ، آتشك کیدیردیکی لباس ماتمله
افلاکه عرض کدورت ایدییور ، صانکه ، کابوس استبدادك
زهرلی‌طیرناقلریله محکوم موت‌اولان وطنداشلرمزك جکرلرندن
قوپان دود آهه تحمل ایده‌میه‌رك نه‌قدر بخت سیاه وارایسه
سطحنه طوپلایوب چهرهٔ قسوت انکیزیله حضور رب‌العالمینه
برهنه‌سر اولدوغی حالده مناجات دائمه‌ده بولونیور !
صوکره برتپه‌نك آرقه‌سنده سراب کبی برشی نظره‌چارپیور ،
چشم حیرت انسانی اوسرابك قوهٔ جاذبه‌سنه تابع قیلیور .
چونکه ، دکزه حسرت قالینیور . ساعتلرجه کیدیلیور ،
حقیقةً بربحیره اولدوغی اکلاشیلیور .
ایشته بوده برلوحهٔ عبرت تشکیل ایدییور ؛ (ماندره)
نامی ویریلن تخمیناً (٥٠٠) بش یوز مترو قطرنده‌کی برکول ،

ایصسز براووه‌نك اورته‌سنده‌در . قییسنده ایکی اوچ چادراق ، بو چادراقلرك ایچنده برقاچ نسل آدم اوتورویور . قبل‌التاریخی اولان حیات انسانیه نمونه‌سنی کورمکله انسان مدنیته برطرفدن تشکر ، دیکر جهتدن‌ده تنفر ایدییور :

مدنیت، فی‌الواقع لازمهٔ انسانیتدر. فقط ، مدنیت‌دکیمدرکه ماحیٔ بنیان صمیمیتدر . خلقت عالمدنبری وقوعبولان تحولات متسلسله عقل وادراك دوربین عبرت چینیله (پانوراما) شکلنده تدقیق ایدیلسه اکلاشیلیورکه ؛

اورمانلر آره‌سنده احسن تقویم ایله خلق ایدیلان انسانلر ، اب اکبرك فطرتندن اعتباراً بیکلرجه عصرلر ظرفنده یالکز معیشت ووحوشدن‌تدافع ایچون آلتلر یاپه‌رق ، فکراً پك بویوك بر آسودکی ایچنده یاشامشلر . قرون وسطایه یاقلاشدقجه مدنیت رایحه‌لری ، حرب وجدال امللرینی اویاندیرمغه باشلامش ؛ اقوام بربرینه صوؤمش ، (انتقا) بلیه‌سی بشریتك جکرکاهنی قاریمغه قویولمش !

آره‌یه برملیت ، برحکومت حسیاتی کیرمش ؛ نمرودلر ، فرعونلر توره‌مش ، استیلا ایتدیکلری بلده‌لرك انهار طبیعیه‌سنی قرمزی سیللرله تقلید کبی سباعك یاپمدیغی آلچاقلقلر اختراع ایتمش ، عجبا بونلر شیمدی اورته‌دن قالدیرلمشمی ؟

هیهات !

هرفرد ، برحکومتك تحت تابعیتنه کیرمك مجبوریتیله قوای بشریه محدود خلاصه‌لره تفریق ایدلمش ، واقعا کوزل براصول

قونمش ، حکومت قورقوسیله حقوق برقانونه باغلانمش. فقط ، بوکون اك مترقی ، اك متمدن طانیدیغمز ملتلرك اشتغالاتنی تدقیق ایدەجك اولورسەق ، انسانلغه برخشیت ، برعدم امنیت بخش ایدن سلاحلرله اوغراشدیقلرینی ، انجاق جناب حقك ملکی اولدوغی حالده ، روی زمینی عادتا شیطنت ایله تملك هوسنده بولونان نیچه رجال سیاسیەنك ، کیمیاکرلرك ، ارباب صنعتك اردولری محوه بادی القاآت وابداعاتده دوام ایتدیکلرینی کورورز .

مادام‌که ، مدنیت عدم امنیتدر . مادام‌که ، مدنیتك مابه‌البقاسی سیاستدر ، سیاست‌که ، مسلم اولان برفتار شیطنتدر ؛ اویله کول کنارنده آلیشدیغی معیشتله امرار حیات ایدن انسانلر هرحالده شایان غبطه‌در .

کرچه آدمك انسانیتی اخلاقه خدمتیله قائم ایسه‌ده ، اخلافك استقبالی حالك اخلاق وترقیاتیله تحت تهدیدده بولونیور ؛

زمانمزده موازنهٔ دول اراقهٔ خون بشره مانع اولویورسه‌ده بونك بربرینی سلاحله قارشیلایان برقاچ قوتلی دولتك تأثیرات معنویه‌سندن متولد اولدوغی خاطردن چیقار مامالی‌یز ؛ انکلتره حکومتی فیلولریله امثالنه کوکس کریور ، فرانسه وآلمانیا کبی حکومتلرك فابریقه‌لری ده هیچ بروقت بوش طورمیور. طبیعیدرکه ، هرشیئك برنقطهٔ کمالی واردر ؛ قصوای مکملیته ، یعنی غایهٔ قابلیته وارمق هردولتك مقدراتنه عائد برکیفیت اولدوغندن ، ترقیات دولیه‌نك منتهاسنده برلشن ایکی اوچ قوتك موازنهٔ عمومیه‌ینی

رخنه‌دار ایتمه‌سی قابل انکارمیدر ؟ بناءً علیه ، اوروپانك شیمدیکی تدارکات استقبالیه‌سی برایکنجی اس انقلاب وسائلنی تهیئه‌دن باشقه برشی ده کیلدر .

مدنیت ، دیانت ایله توحید ایدلمینجه ، (تعبیر دیکرله) مقدراتله اوغراشمق قبیلندن اولان افکار واهیه اورته‌دن قالقمینجه ، وحشت ، یعنی آسوده‌لك ایچنده معیشت شبهه‌سز مرجحدر .

* * *

فزانده متنوع طرزده خرابه‌لر ، اووه‌لره حاکم قلعه‌لر کورونویور . ذاتاً طرابلس ولایتنك هرتپه‌سی اسوار ایله محکم بولونویور ...

جبل غربی سنجاغی

تقسیمات ملکیه واحوال عمومیه‌سی

مرکزی ؛ یفرین ، ملحقاتی ؛ فسالمو ، نالوط وغرامی قائمقاملقلریله صوصن ، کیکله ، مزده ، صیعان وزنتان مدیرلکلریدر.

طاغلق ودوزلك اولمق اوزره ؛ غایت منبت وواسع اراضی‌یه مالکدر . تعصب حدغایه‌ده اولدوغندن موسویدن غیری ملت افرادی بولونماز . علماسی چوقدر . یالکز برقبیله‌نك افراد عمومیه‌سی (خامسی) مذهبنده‌در . بونارك لسانلری آیری وعبادت وعادتلری مذاهب اربعه‌یه مغایردر ...

بنیجیلکه کثرت انهماك ملابسه‌سیله آتلری سیمین ومکلف طاقملرله مزیندر . از مقدارده فیل دیشی واولدقجه مبذول ونسوروملی مشینلر بولونور . منسوجات متنوعه‌سی وازجمله احرامی بولدر . اهالیسی نسبةً فقیر ده‌کیلدر . زراعت وتجارتدن استفاده ایدرلر . جداً چالیشقان وجسوردرلر . (بانق دی روما) نك پارمغی بوسنجاغه صوقوله‌مامشدر . آقار صویی وارسه‌ده ، فائده‌سی کوروله‌میور . مشجره‌لری ، هله‌زیتون ایله بزنمش تپه‌لری روح فزادر .

بوراده عفت واستقامت ، متانت وشجاعت محافظهٔ موجودیت ایده‌بیلمشدر .

خورماسی آزدر . سبزه‌واتی اوقدر مبذول دکیلدر. مواشیسی چوقدر .

هواسی غایت صاغلام ، انجاق سرینجه‌در . ته‌ولری قسماً یر آلتنده‌در .

*
* *

تقسیمات ملکیه ووضعیت جغرافیه اعتباریله خمس لواسنک سرت قضاسندن ـ هم حدود بولونان ـ فزانه واورادنده جبل غربی‌یه کیدیلدکدن وکه‌زیلدکدن صوکره مرکز ولایته توجه اقتضا ایده‌جکندن شیمدی‌ده بوندن بحث ایده‌لم :

طرابلس غربك مع مضافات مركزی

مركز ولايتك منظرهٔ عموميه‌سی

بوكون انظار زواره بويوك بويوك بنالر عرض ايدن بوشهر شهرك هر نقطه‌سی ـ تاريخك ويرديكی معلومات فجيعه‌يه نظراً ـ مطلقا انسان قانيله صولانمشدر . هواسی ، صويی كوزل وموقعنك لطافت وظرافتی مكملدر .

جبل طرفندن باشلايان (مجينن) واديسی شهرك صاغ جناحندن كچه‌رك دكزه منصب اولور. وارداتی اولدقجه اهميتلی وتهلكه‌لی ايسه‌ده ، مجراسی جدوللرله تقسيم ايدلديكی ايچين آفت فيضاندن معصونيتی تأمين ايدلمشدر .

بربرينه ملاصق ايكی ليمانی موجود اولوب ، بری ؛ اشيای تجاريه وديكری‌ده ؛ يولجيلره مخصوصدر . درت قدر (خلفه) فابريقه‌سندن خيلی فقرا كچينمكده‌در . واپورلر ليمانلره سربست كيره‌مز . مع مافيه ، ليمانسز مملكتده دينه‌مز .

اراضيسی دوز ومنبت اولدوغندن زراعته صالحدر . متين اولان سور قديمی ، استبداد زده‌لرك مأواسی ايكن زمان مشروطيتده : (سوق حريت) و (سوق رجب پاشا) وسائر نامله يوللر آچيلمشدر . مبانیٔ عتيقه‌سی قيمت تاريخيه‌يی حائز وداها دوغريسی بوولايته (مكتب عبرت) نامی ويرمك

جائزدر. حتی حکومت قوناغنك بیله (۹۱۶) سنه‌سنده استیلا ایدن اسپانیوللر زماننده قالدیغی مرویدر .

قپودان دریا ، مرحوم و مغفورله (طورغود پاشا) بوراده مدفوندر [۱]. جوامع شریفه و تکایا و زوایاسی خیلی کمیتده‌در .

طرابلس ، وقتیله برخراب آباد ایدی . حربیه ناظر اسبق مرحوم (رجب پاشا) نك والیلکی زماننده اکثر نقاطی مظهر ترقی اولمش وپیدرپی محتشم بنالر انشا ایدیله کلکده بولونولمشدر .

رجب پاشا ، حقیقةً بویوك ، بویوكلکی نسبتنده، مادونینه قارشی کوچوك برذات ملکسمات ایدی . یوزندن هیچ برکمسه

---

[۱] طقوز یوز التمش‌درت سنه‌سنده ایدی‌که ، (طورغودپاشا) یکیچریلرله کله‌رك ، طرابلس غرب والیسی اولدی . بلده‌لری اعمار، استحکاماتی وضع وعدالتی توزیع ایلدی . هر یری تحت تأمینه‌الدقدن صوکره ، دونغالریله اسفاره تشبث ایتدی . غنائمی، عسکرك ،معاشات وتعییناتنه ودونغمانك مصارفنه قارشلیق طوتدی .

(۹۷۱) دوقوزیوز یتمش بر سنه‌سنده اسپانیا وجنویز ومالطه حکومتی . افریقایه هجوم وبعدالضبط طرد اسلام خصوصنده اتفاق ایتمکله اسپانیا ، جزائر بلادندن بعض قلاع وسفائن الده ایتدی. بونك اوزرینه جنتمکان سلطان‌سلیمان‌غضبه کله‌رك وزیرثانی (اسفندیار)اوغلی مصطفی‌پاشایی‌سردار عنوانیله و (پیاله) پاشا رفاقتیله مالطه‌یه کوندردی.

طورغود پاشا دخی بونلره بالالتحاق مالطه‌یه عسکر چیقاریلدی. ایشته بومحاربه اثناسنده ایدی‌که ، پاشای مشارالیه واصل رتبهٔ‌شهادت اوله‌رق جسد مبارکاری طرابلسه کتیریلوب دفن ایدیلدی .

ظلم كورمامش، باخصوص استبدادك شبيكهٔ ظلم والمنه طوتولانلر الطاف وانعاميله پرورده اولمشدر . حريت لسانيه‌سى ، علويت انسانيه‌سى تاريخ ملتده آلتون قلملرله مسطور، مابينه خطاباً : « سز بو ولايتى صاتديكـزسه ، بن حرب ايتمه‌دن ويرمم !.. » طرزنده‌كى متينانه ، وطنپرورانه جوابلرى مشهوردر.

رجب پاشا ؛ طرابلسك فاتح ثانيسى اطلاقنه سزا ، رجال دولتدن ايدى .

رجب پاشا ؛ مشروطيتك مؤسسى نام مبجلانـه روا ، بر مشير دلير ايدى .

عالم نظرنده لمعهٔ وجدانيه‌سيله شـموس بشريه‌دن معدود اولان مرحوم مشاراليهك سيف معززى طرابلسليلرك انظار افتخارنده بر يادكار پرتونثار اتخاذ ايدلمشدر .

تجارت وثروت ومحصولاتى

تجارت ؛ اسلاملردن صوكره موسويلرك واوچنجى درجه‌ده اجنبيلرك النده‌در .

خورماسى ، پورتقال ، ليمون ، ايوا ، شفتالى واوزوم كبى ميوه‌لرى وسبزواتى مبذولدر . بادم محصولى اندردر .

برمكتب صنايعى وارسه‌ده ، وارداتنك قلتندن ناشى مطلوب درجه‌ده اثر ترقى كوستره‌مشدر. مع ماقيه ، ارباب حميت على قدر

الامکان صرف همت ایلدیکی ایچین ینه شایان تقدیر منسوجات وسائره‌سی کورولیور .

عشرته ، سفاهته انهماك ، ثروت عمومیه‌یی اهلاك ایدییور. نجابت واصالتی مسلم اولان محترم اشرافك بو خصوصده‌کی وظیفهٔ مترتبه‌سی بحق ایفا ایدیلمدیکندن ، حرکات معروضه ییلدن ییله آرتیور !

وطنك وباخصوص ـ شیطان پارمقلریله انی تورتولمش ایکن قدرةالله ایله پایدار اولان ـ بویله دکرلی بر ولایتك استقبالنه قارشی هنوز بطی طاورانیلیور !

حالبوکه طرابلسك شکل حاضری اسبقنه نسبتله طورغوندر. عرب تاریخلری اویله وصف ایدییورکه، انسان اوقودقجه عادتا ترقیات ماضیه‌یی حکایات عجمانه‌دن عد ایتمکه مجبور اولیور .

فقط بو بر حقسزلق ، انصافسزلقدر . چونکه ، اسلامك آثار متروکه‌سی هر بوجاقده کوزلرمزه چارپیور. اویله اسلاف که اللرندن چیقان طاشلر بوکون التون قیمتنده صاتیلیور. « طاشی آلتون یاپه‌جق صنعتدر »

*
* *

طرابلسده غایت ظریف ایپکلی احراملر ، بطانیه‌لر اعمال ایدیلیر . اشرافك ملبوساته اولان اعتنالری فوق العاده‌در . هله نسوانك ملبوسات وتجملاتی پك کلفتلی وزینتلیدر . اورته درجه‌ده‌سی بیله اوتوز لیرادن اشاغی‌یه مال اولماز . عربلرك کندیلرینه مخصوص بولنان موده‌لری صحت نقطهٔ نظرندن دخی

قطعیاً مضر اولمدیغی کبی مخدرات اسلامیه‌یه پك شایسته‌در .

طرابلس ، مقر شرافت ومصـدر ظرافتدر . زنکینلری اوموله‌یه‌جق درجه‌ده ثروته مالك وجداً طریق ترقی‌یه مالکدر . اما نه چاره‌که، بوعالیجناب فکرلری بریره طوپلایوب شرکتلر تأسیس ایتمك وظیفه‌سی حکومته عائد قالمشدر .

ملحقات

١ — نواحیٔ اربعه قضاسی : درت ناحیه‌نك مضاف الیهی اولان بوقضا ؛ طرابلسك شرقنده وساحله یقین برنقطه‌ده‌در . معمور ده‌کیلدر . خورما وسبزه‌سی بولدر. آزمقدارده‌ده مواشیسی بولونور . مسافه‌سی ایکی ساعتدر.

٢ — زانزور ناحیه‌سی: طرابلسك غربنده واوچ ساعت قدر قربنده وسـاحلده‌در . مرکزی برآزمعمورجه ایسـه‌ده اهالیسی خیمه‌نشیندر . خورما وسبزواتی مبذولدر .

٣ — زاویه قضاسی : زاترور ناحیه‌سنك غربنده واون درت ساعت بعدنده‌در . کذلك معموره‌سی ساحلده‌در. اهالیسی متمدن وبزه نسبةً مترقیدر . سبزه‌سی ، خورماسی ، لبکیسی وراقیسی مشهوردر . عجیلاتدن بورایه قدر دوام ایدن ساحلده طوز چیقار .

٤ — عجیلات قضاسی : زاویه‌قضاسنك غربنده واون ایکی ساعتلق مسافه‌نك منتهاسنده‌در . مرکزی ساحلدن ایکی ساعت اوزاقدر . مع مافیه غیرمعمور وسکنه‌سی کوجبه‌در . خورما

وسبزه‌سی چوق ایسه ده یالکز زواره ایله اخذ واعطا ایده بیلدیکندن استفاده محدود در .

٥ — زواره قضاسی : عجیلات قضاسنك غربنده وسکز ساعت اوته‌سنده‌در . ساحلده واقع اولوب ، مواشیسی پك چوقدر . خانه‌لری کارقدیم اوزره‌در . قبائلی متحددر . خورماسی آزدر . اراضیسی زرعه صالح ، بالق یمورطه‌سی بولدر . تجارت طرابلس موسویلرینك یدلرینه براقلمشدر . اهالیسی اویوشـوقدر . پینیر ، تره‌یاغی وآیرانی پك نفیسدر . بونك سکز ساعت غربنده تونس حدودینه واریلیر . بنابرین موقعاً مهم بر قضادر .

٦ — عزیزیه قضاسی : مرکز ولایتدن اون ساعت اوزاقدر . ترقی‌یه میال ، اهالیسی فعالدر . اراضیسی مستوی ومنبتدر . فقط ، مرکز قضا ، عجیلات کبی ، آباداندە کیلدر . خورماسی ، سبزه‌سی واردر . مواشیسی ده آزدر .

٧ — غریان قضاسی : عزیزیه‌یه آلتی ساعت اوزاقده‌در . شرق جنوبیسنده کائندر . معموره‌سی هوادار ، دلشکار بر طاغ اوستنده‌در . اهالیسی چالیشقان ، ذکی وبرچوغی مأموریتله متعیشدر . غربا پرور وسخیدر . زیتون ایله انجیر وسود ایله یغورت وپینیری چوقدر .

٨ — ترهونه قضاسی : خمس لواسنه ملحق مسلاته قضاسنك غربنده واقعدر . خراب واولرینك برقسمی تحت الترابدر . مواشیسندن باشقه شایان تفصیل برحالی یوقدر .

٩ — اورفله قضاسی : غریان ، ترهونه وخمس ملحقاتیله

همحدود برقضای واسعدر . اهالیسی زراعتله متوغل ، منحصراً زیتونی بولدر .

*
* *

بوولایتك اساساً تقسیمات ملکیه‌سی پك اویغونسزوکرفت اولدوغندن قوای مرکزیه برمناسبت مکمله تحتنده منتشر دکیلدر . مثلا : اورفله قضاسی ، خمس لواسنك اورته‌سنده ومرکز ولایته باقیلیرسه پك قربنده اولدوغی حالده وقتیله ازبر برمعامله نتیجه‌سی اوله‌رق مرکز ولایته ربط ایدلمشدر .

طرابلس غرب اهالیسنك احوال روحیه واجتماعیه‌سی

بوولایتك اهالیسی : چتین ومتیندر . حلم وحدتك توأم اوله‌رق اجرای حکم ایتدیکی بو وجودلر، مدنیت وحریه غایت مستعددر . چونکه ، پك مطیع اولدقلری کبی، مشاق ومزاحمه قاتلانیر ار اوغلی اردرلر !

کرچه ، تصادف ایدیلن بعض وقایع الیمه مغایر انسانیت ایسه‌ده معارفسزلکدن منبعث بر خطای غیر اختیاری چشم انصاف ایله کورلملیدر . هپسی سلاح بدستدر. سببی : بربرینه پك اوزاق اولان قرانك نظرضابطه‌دن مهجور بولونمه‌سیدر .

حکومتك مناسبات وحرکات سیاسیه‌سنی وحتی سائر ممالك عثمانیه‌نك اصول اداره‌سنی تدقیق وتحقیق ایتمزلر. لکن ، بو ولایتك احوال عمومیه‌سندن کونی کونه معلومات آلمغه پك مراقلیدرلر .

(بعضیلری) نه قدر ثروتلی اولورسه اولسون، مأموریت ایچین جان ویریرلر . شهری بیك غروشدن فضله وارداتی اولانلر بیله یوزاللی غروشلقاك عادی بروظیفه‌یه تنزل ایدرلر! مأموریت هوسی ، برعلت مزمنه حکمنه کچمشدر . دور سابقك بقیهٔ سیئاتی جمله‌سندن اوله‌رق ؛ رشوتسز ایش کورلمز

اعتقادی متعمّدر . بناءً علیه ، حکومت مشروطه‌نك نصب ایتدیکی مستقیم مأمورلرك وجدانی عادتا تقدیس ایدرلر . وقع ووقار اربابی، یار واغیار اورته‌سنده محجوب قالمامق مقصدیله کوچوك بر مظنونیتدن تخلیص کریبان ایچین یوزلرجه لیرا صرفندن چکنمزلر .

ذکاوت فطریه‌لری ملایسه‌سیله ، اکثریسنك پولتیقه خصوصنده‌کی مهارتلری فوق‌العاده‌در . اقبال پرست اولانلر، اقبالده بولنانلرك محب ظاهریسیدرلر . زیرا : فکرلرنجه اقبالی اقبال تولید ایدر .

اشرافك اکثریسی حکومتله تماس ایتمیوب، عبادت وایشلریله دمکذار اولورلر ومع التأسف مأمورینه یاقلاشانلر ، اسنادات نامعقوله‌دن اصلا احتراز ایتمزلر؛ (فلان بوکون ... لغه تعیین ایدیلدی . ینه ... لیرا دوندی) طرزنده‌کی منطقسز مفتریات جداً روح صیقیجی عادات مؤسفه‌دندر .

مأمورلرك علی‌الاکثر یرلیلردن اولمه‌سی سلامت اداره‌یه منافیدر . باخصوص عین محلده استخدام ایدیلنلرك چوغی ، کندی قبیله ویارداقلرینك مروج افکاری اولویور .

یبانجی وموقع صاحبی اولان برمأمور، اهالی ایله اختلاطی دائرهٔ رسمیتدن چیقاریرسه ، نامی لکه‌لنیر . غریبدرکه ، بویله صاحب نفوذ مأمورینه صوقولانلر ، انظار عمومیه‌ده کسب اهمیت ایتمك صورتیله کوکسلرینی قabartمغه وحتی بومأمورك نامیله ایش بجرمکه سعی ایدرلر ...

مجرب الحال اولمایانلرله تحقیقاته کیریشمامك مرتبهٔ اولویتده‌در.
چونکه بین الاهالی اشاعات خودفروشانه‌ده بولونه‌رق بوسایه‌ده
روللر اویناتیر ...

بوقبیل اشخاصك صورت ظاهریه‌ده‌کی سیرت مدکانه‌لرینه
آلدانان والیلر ، متصرفلر وقائممقاملر تملقات صالحانه‌لرینك
اساسنه واقف اوله‌میه‌رق، صاف برقلب‌ایله التفات ایتدیکجه ،
اهالی هردرلو ایشلری ایچین بونلره مراجعته باشلایه‌رق ،
شوصورتله بویوك بویوك سوءاستعمالاتك اکمه‌لریله قارالاندقدن
صوکره تعقل ایدرلر .

(نکته) ؛ انسانك صحائف حیاتیه‌سی - اقبالده بولوندوغی
مدتجه - ریاقاملریله پارلاتیلیر ؛ آلداتیلیر . حقایق خفیه ایسه
ادبارده ویاخود نوم ابدده اکلاشیلیر . شو حالده برمأمورك
ترجمهٔ‌حالنه یالکز کندی حرکات مستقیمانه‌سی ده‌کیل ندیملرینك
اقبالی‌ده یازیلیرکه ، اصل دوشونوله‌جك نقطه‌ده بودر .

ملحقاتده قال‌وقیل اکسیك اولماز . چونکه ، خصمیندن
هانکی طرف حقلی چیقارسه ، رشوتسز برانتك عدم امکانی
افکار مفسدینك احکام متخذهٔ ملعونانه‌سندن بولندوغی ایچین
بیچاره مأمورلر هدف عزویات اولمقدن قورتوله‌ماز. شوحالده ،
اولیای امور افراد معیتی حقنده هرنه سویلنیرسه دیکله‌ملی ،
ایجه‌اکلایوب دیکله‌مینجه حکم‌ایتمك شویله‌طورسون فکرلرنده
برنقطهٔ اشتباه‌بیله بسله‌مامليدر . افواه ناسده‌نامنی دولاشدیرمق
آرزو ایتمین برمأمور هیچ برایش کوره‌مز. مع‌مافیه، استقامت

وعفتدن باشقه‌سنه اهمیت ویرمین نیجه‌لرده سهل‌الاعتماد آمرلر یوزندن جریانه قاپیلوب کیتمشدر!!.. اخلاق نقطه‌سندن باشلیجه اوچ صنف کوریلیور :

برنجیسی — اتلی‌یه ، سوتلی‌یه قاریشمیوب مزایای فطریه وحیثیت نسلیه‌لرینی محافظه ایلینلر ؛ یوزده قرق .

ایکنجیسی — ضرورت فوق‌الغایه ایچنده یووارلانوب ، هیچ برشیئه مداخله ایتمدیکلری کبی ، دائما اطاعت ومحویت دائره‌سنده یاشایانلر ؛ یوزده اللی .

اوچنجیسی — ایشلرینی ، کوجلرینی براقوب افسادات والقاآت ایله اشتغال ایدنلری ؛ یوزده اون .

بو تقدیرده ، اقلك سوء حالی ، مملکتك ناموس وشهرتنی اخلال ایده‌میه‌جکندن ، بزینه طرابلس غرب اهالیسنك سخا وانسانیتندن ، حسن اخلاق وحماستندن بحث ایدرز. چونکه ، جناب حق ایلرك قدرینی بیلدیرمك ایچین آره‌لرینه مطلقا برقاچ شریر الحاق ایدر . (لایسئل عما یفعل) !

برنجی طبقه‌ده بولونانلرك سفرهٔ جود وکرمی آچیقدر . مسافره وباخصوص غریبلره پك زیاده حرمت ورعایت ایدرلر. وجداننده امین اولدوقلری مأمورین ایچین هر درلو فداکارلغی ایفا ایدرلر .

شیمدی کمال تأسفله سویلنه‌جك برحقیقت واردرکه ، اوده قبائل بیننده تصادف ایدیله‌کلن ضدیت ومنافرتدر . اسبابی تحری ایدیلسه ، دیو عقور استبدادك اکدیکی تخملر جمله‌سندن

اولدوغی صراحةً اكلاشیلیر . — علی الاكثر ظهور ایدن تضاد افكارك واخبارات انتقا مجویانه نك یا حكومتك قوللانیشسزلغندن ویاخود بعض یرلی مأمورلرك قویدوغی پارمقدن منبعث ایدوكی تحقیقات رسمیه ایله ثابت اولمشدر .

بوكون ، برملتك موجودیتنی محافظه ایدن قوتك اجزاسی ، اوملتك افرادیدر . بزدائما بونقطه‌یی چشم تقدیره المازسه‌ق ، وطنداشلرمزك حقوق مقدسه‌سنی وقایه یرینه ، بربریله طوتو- شدیروب ، ازیله‌لرینه غیرت ایدرسه‌ك شوماده حركات مردوده‌مزك برده معنوی تأثیراتی واردركه ، اوده بنیان ملك وملتك تمامی صارصمه‌قدر! بزمأمورلرحق الانصاف دوشونملی یزكه ، اكتسا واكتسابمز ایشته بواجزای‌متركبه‌سایه‌سنده‌در . مشهور (شاول) بیله غایت منفعتپرست اولدوغی حالده ، ظلم ، منفعتی اخلال ایده‌جكندن قطعیاً مجانبت ایدردی .

اعضا مفلوج اولونجه وجودك جوهر قابلیت اظهار ایده‌مامسی مثللو ، مأمورلر ال آلتندن ایش كورورسه برمتصرفك ، بر قائممقامك ... هردرلو تشبثاتی البته عقدهٔ تعلله اوغرار . كذا ، باش اداره‌سنده مدبرانه حركت ایتمزسه ، وجودك بیهوده یورولمه‌سی طبیعی بولوندوغی كبی ، رأینده متین ومستقل آمرلره مظهر اولونه‌مینجه كافهٔ امورك عدم سلامتی بدیهیدر .

بوولایت ، سائر ممالكمزه قابل قیاس ده‌كیلدر . زیرا ، ضابطه‌سی ، عدلیه‌سی ، ملكیه‌سی ، مالیه‌سی یكی تشكیل ایدیلیور دیمكدر . وجدانی معروف بروالی ، برمتصرف توسیع مأذونیت

صلاحیت کاملەسنی حائز اولمازسه ، هیچ بر ایش کورولەمز .

انکلتره حکومتی بیله مشروطیت دائرەسنده پك قدملی بر ادارەیه مالك اولدوغی حالده هر یرك عرفان واستعدادینی طارتەرق، اکا کوره محیط حریتی توسیع ویا تقیید ایتمشدر . مع مافیه ، ترقیاتیده کوزلری قاماشدیرمقده بولونمشدر . بو متفیض ملتك حکومتی برنمونۀ امتثال اتخاذ ایدرسەك . خط حرکتمزی دوزلتیرز. مثلا ؛

خمس لواسندەکی او محتشم خستەخانەنك اوتەسی بریسی ییقیلوب دوکولوب دورییور ، وجودندن کوروان براستفادەیه اون مضرت قاریشییور . صوکره لوا مجلسی بلدیه صندیغنك فضلەسیله تعمیر ونواقصنی تدریجاً اکمال ایتمك ایستەیور ، ولایت ایسه رد ایله جواب ویرییور ؛ مکتب صنایع حصەسنك بهمه حال ارسالنی امر ایلیور . واقعا بوده بر امر خیردر . فقط بیکلرجه لیرالرله میدانه کان بربنانك بوکون بش یوز غروشله تعمیری ممکن ایکن برآی کچنجه ایکی بیك غروشله موفق اولونەمیەجق ییقیقلرینی براقدیروب بوسبوتون اندراسنه یدان ویرمكده معقول دەکیلدر . ازجمله، بوتون لوانك برنکهبان مشفقی دیمك اولان بودارالخیرك وجودی هراحتیاجەمرجحدر.

ایشته ، بش، مرانقوز ایریشدیرەجکز دیەرك بش یوز کشینك قاننه کیرییورز. عجبا بومعاملۀ تخریبیەیه (ترقیپرورلك) دیەجك برکمسه بولونورمی ؟

اوزاق برقضانك قائممقامی اویقویه دالمش ، بوندن افراد

معیتی بالاستفاده ، خنجر استبدادلرینی ملتك جكركاهنه صالمش.
واقعا قائممقامك استقامتنه دیه‌جك یوق ، متغلبینك ، او ملت
سولوكارینك حالنه الویردیكی ایچین مداخلری ، مدافعه‌لری
چوق . قالدیرتمق قابل اولامیور. یوزندن حاصل اولان جرائم
لا تحصی دگیل ، كندیسنك جرم قانونیسی آرانیور. ایشته
قوجامان برقضا ایچین ایچین یانیور .

برحكومتك شكوه وسطوتی تأمین و تزیید ایده‌جك
اساسلرك اقدمی عدالتدر . بدر منیر معدلت نه‌قدر نشر پرتو
عظمت ایدرسه، ملتك‌ده غیرت وقوتی اومرتبه آرتار. چونكه
بو كلمهٔ بسیطه‌نك بوتون مضمونی، كافهٔ قلوبك برنقطهٔ جاذبه‌سی
حتی نظام عالمك واسطهٔ ثبوت موجودیتیدر .

بز اسلاملر حضرت فخركائناتی گوزلرمزله كورمدك ،
علی العمیاده تصدیق ایتمیورز ؛ صدقنه دلیل اوله‌رق الده بر
قرآن كریم وار . یالكز اسلافك اعتقاداتنه امتثال ایتمیورز ؛
باقیورزكه ، مندرجاتی برقانون عدالت ، تكلیفاتی شایستهٔ
عبودیتدر . كوریورزكه ، انزال بیوریلان قوت ، احكام
موعوده‌سنی دائما اجرا ایدییور .

دورسابقده سالنامه‌لرك باش صحیفه‌لرینی تزیین ایدن قانون
اساسی‌ده مشروطیتك اعلانیله افراد ملتك هپسنه احسان
بویورولدی . یعنی دینلدیكه : « ای ملت ! مژده‌لر اولسون !
آرتق دام سفالتدن قورتولدیكز. حكومت جدیده، قارشیكزده
ذره‌قدر دوغریلقدن انحراف ایدرسه، الیكزده‌كی كتاب آتشین

خطاب ایله مسؤل طوتەجقسکز ! »

اوخ نەفرحفزا، نەحیاتبخشا مواعید عادلانە! ، نەعالیجنابانە، نەوطنپرورانە معاملۀ دلکشا ! ؛

مادەلرینی اوقویورز ، پك موافق ، قانون الهی‌یە مطابق اولدوغنی اکلایوب تقدیسدن صوکرە سینەلرمزدە (حرز جان) کبی صاقلایورز. اساساً حریتسز ترقی غیرقابل اولدوغندن وطنمزی آرتق عمرانە یونەلمش بولویورز ، جناب حقە شکر ایدییورز . ناصل سوینمیەلم ؟ ؛

بوملك موروث مشترکك یاورولری اولدوغمز حالدە، بروقت نیجە ارباب حمیت زندانلردە، منفالردە چورویوردی. حالبوکە، برمجاهد حریتك بویوردیغی کبی ؛ وطن ، سکا بکا محتاجدر .

فی الحقیقە درینجە دوشونەجك اولورسە، برملتك حکومتلە برابر موجودیتی مثلی کورولمامش بویوك بر واپورك وضعیت وانتظامنە بکزر : سفینەسی ؛ وطن ، آتشی ؛ قانون ، بخاری ؛ حکومت ، ماکنەلری ؛ ملت، اسقوری ؛ سطوت ، طوائفی ؛ قوای اجرائیە ، ضابطانی ؛ نظار وقپودانی‌دە ؛ حضرت پادشاهدر . واپورە دریای سیاستدە سالم برخط حرکت تعقیب ایتدیرن پوصلە ؛ حقوق دول وماکنەلری محافظە ایدن یاغ‌دە؛ بین الافراد تأمین حقوق ایلین قوانین ونظامات موجوددر.

واپورك روحی ؛ اسقور دیمك اولدوغنە نظراً ؛ سطوت نامی ویردیکمز بوقوت ، ملتك هیئت عمومیەسندن متولد بر خلاصەدر . ماکنە مجهزاتنك آیری ، آیری وظیفەسی

اولدوغی وبر برینك لازم غیر مفارقی بولدوغی کبی ، بر ملتك
موجودیتندن سطوت بکلهمك ، بلا استثنا هپسنی وفقط وسع
واقتدار نسبتنده استخدام ایله اولور. بو مجهزاتدن بری (١٠٠٠)
بیك ، دیکری (١٠٠) یوزاوقه ثقلتنده ایش کورمك ایچین یاپلمش
ایکن . ایکنجیسی برنجیسنك یرینه قونورسه وبو خطا تعاقب
وتوالی ایدرسه . متأثر اولهجق اوسقوردر . بویا کلشلغی ماهر
اولان جرخجیلر یاپماز . لکن ، بو صنعتدن بی خبر اولانلر
تعیین ایدیلیرسه باشقهده یارارلق اوممالماز :

تنسیقات قانونی، تطبیق ایدلدیکی کبی اجرا ایچین یاپلدی.
مبعوثلرمز ، نظارمز خانهلر تملندن دوریلسن دیمدی . اما نه
فائده که . بخش اتدیکی صلاحیتك هانکی وجدانلره رجوعی
دوشونلمدی .! مشروطیت وادیسنده استبداد پنجهلرینك آزیلی
طرناقلرینه میدان ویریلدی. صاییسز اهللر کوشهٔ بطالته آتیلدی.
بو ، بویلهمی اولمالیدی ؟

شونك بونك اشاعات ملعنتکارانهسنه مستنداً تنسیقات
قومیسیونلرینك چیقاردیغی برطاقم مقتدر وناموسکار مأمورلری
کورنلرك چوغی کوکل صیادلغنه باشلادی . حالبوکه ، ادارهٔ
مصلحت دهکیلمیدرکه . قوجه عثمانلی ملتنی بو حاله کتیردی ؟!

برعسکره درت دیوار ایچندن تلفونله تعلیم قوماندهسی ویرمك ،
عین زمانده ، موفقیت کامله فکر قویسنی بسلهمك دوغریسی
معقول عد ایدیلهمز ؛ ـ هر بری مرأت مجلا اولمق شرطیله ـ
صورت مخصوصهده ولایاتی طولاشهجق مفتشلرك راپورلری

(سينهماتوغراف) الواحى كبى حكومت وملتك درجهٔ مشى وانتظامى كوسترملى كه، تصحيحده، تدبيرده خطاوقوعبولماسين!

طرابلس غربده محتاج اصلاح اولان ؛ اهالى دهكيل ، حكومتدر . ذاتاً ملت عثمانيه، ظالم برحكومتك سلسلهٔ شكيمهٔ استبدادينى قيروب حق حريتى قازانمش ، عالم مدنيتك القشلرينه مظهر اولمش برنسل كريمدر .

« حقير اولدسه ملت شاننه نقصان كاير صانمه »

« يره دوشمكله جوهرساقطاولماز قدروقيمتدن »

طرابلس اهاليسنك احوال اجتماعيهسى : مخادنت ومخالفت، تعبير ديكرله ، قرداش كبى كهچينيركن حدت وياخود اجداددن منتقل اخذثاربليهسيله بربرينك قانى دوكمكدر . — بين العربان جارى اولان بوجنايت ، مقتضاى شجاعت صاييلور .

حسن ائتلافلرى شونكلهده مبرهندركه ؛ اسلاملرك ، موسويلرك طرز حياتلرى متحد ومتفق ومعاملهلرى اوزقرداشلر بينندهكى صميميت درجهسنده جديدر . بناءً عليه ، بلاتفريق جنس ومذهب هرعثمانلينك وطنداشلريله ال اله ويرمسى يولندهكى نصائحه بوولايت اهاليسنك احتياجى يوقدر .

اوت ، مشروطيتك مايحتاج اليهى اولان اتحاد عناصرايله حكومتهاطاعت ، عدالتهمفتونيت ، هوس ترقى ، وطن اوغرنده اختيار فدا كارى ، آمال مفسدهٔ اجانبه متعصبانه مخالفت كبى شايستهٔ تبجيل خصائل ايله مزيندرلر . بيچارهلر ، بركربلاى استبداددن قورتولهرق ، چشمهٔ عدالتده ريان اولمق اشتياقى

سائر ولايتلر اهاليسندن زياده بسله‌مشلر . امانه‌چاره‌كه ، حكومت مشروطه ايچنده‌بيله متجاسر مأمورلرك معـاملات كيفيه‌لرندن هنوز قورتوله مامشلر !

مرجعه شكايت يولنى بيلمزلر ، معذوريتلرينى اكلاته‌جق قدر ديل چويره‌مزلر . فرضا ؛ مركز لوادن بش التى كونلك مسافه‌ده‌كى ناحيه‌نك مديرى يولى آلمش ، متغلبلرله ايشى اويدرمش ، چيقديغى يرده چوروين آغاچلر كبى ايچنده دوغديغى بريه‌دن آيريلمايان بر بيچاره ناصل محافظهٔ حقوق ايتسين ؟

عدالت ؛ هردرلو نائرهٔ مفسدت وشقاوتى سوندورور برقوهٔ شديده‌در . نيجه وقوعاته تصـادف ايديايورزكه ، سببيت ويرن حكومتدر . چونكه ، زمام ماتى حسن اداره وظيفه‌سيله مكلف اولان ، ملت دكيل حكومتدر .

محاكمه‌مزى بر آز توسيع ايده‌لم ؛

اشكال حكومات ايچنده برده ، حكومت عوام واردركه ، قانون عقل وطبيعته پك مغاير بولونان بونوع قواى سياسيه ، ربع مسكونك حكومتلردن عبارت اولان قواى اساسيه‌سى ميانته داخل اولمامش واوله‌ماز . بوولايتده ايسـه ، بعض قبائلك طرز حياتى عين مركزده‌در . زيرا ، قضا مركزلرندن كونلرجه اوزاق باديه‌لرده عسكرسز ، ژاندارمه‌سز برحالده ياشـايانلر ، نفوذ حكومتك خارجنده قالمش ديمكدر . وقوعاتى متغلبلر حل وفصل ايدر . ايشك ايچنه بالطبع التزام وجبر كيره‌جكندن كوچوك برمسئله نهايت او قادار بويوركه ، ايچندن چيقيلمق قابل اوله‌ماز .

فی الاصل ، ملتسز برحکومتك وجودی غیر متصور اولدوغندن ملت ، برملت حاکمه صفت ووضعیتنی اکتساب ایدرسه‌ده ، خلاصه‌سندن یعنی ، پارلمنتوسندن چیقوب ارادهٔ سلطانیه‌یه اقتران ایدن قانون قارشیسنده مسئولدرکه ، بوده ، حاکمیت ملیه‌یی تأمین ایدر ؛ عمروی دوکن زیدك محکومیتی ، عمروك وحقوقده مشترك بولونان بوتون عثمانلیلرك وحتی زیدك حاکمیتی ایجاباتندندر .

برده ؛ ملت حقوقده مساوی وفقط ، وظیفه‌ده طبقاته تابعدر ؛ حمیت برموهبهٔ فطریه ، حب نفس ده خصیصهٔ بشریه‌در ؛ بونك ایچین ، بروالی ایله برقایقچینك حمیتی بر اوله‌بیلیر وکذلك هرکس طاشیدیغی (انسان) نام معززیله مباهی اولدوغی جهتله بوکا تجاوز ایدیلنجه تأثیراتی رتبه‌یه راجع برنسبت اوزره ده‌کیلدر . فقط ، حقوقده مساوات واردر دینه‌رك دمیرجیلکه منحصر اولان صنعت واستعداد برائیلوب‌ده ، بیلنمین برایشه کیریشلملك ، وظیفهٔ ملیه‌یی ترك وهدر ایتمك دیمکدر .

بزی مشروطیتله اداره‌یه سوق ایلین ؛ طلوعات فکریه ده‌کیل ، قرآن کریمك موضوعنده‌کی وضوح کافیدر ؛ جناب حق (وشاورهم فی الامر) بویوردقدن صوکره (وفضلنا بعضهم علی بعض) قیدینی‌ده علاوه ایتمشدر .

تساویٔ درجاتدن سیاستك قبول ایتمدیکی برقوت دوغارکه ، بونی محو ایده‌جك ینه کندیسیدر . چونکه ، انسان بعضاً فکرنده‌کی خطایی درك ایده‌میه‌رك ، آرزوسنه موفقیت امرنده استعمال

قوته مجبور اولورکه ، ایشته بو ، درجات متساویه اورته‌سنده براستثنا میدانه که‌تیرملك دیمك اوله‌جغندن، طرفینك حقسزلغی محاکمه وبعدالتبلیغ هرحالده اجرا ایتمك ایچین داها بویوك برنفوذه احتیاج طبیعیدر . بنابرین ، برملتك دوام موجودیت وقوام سلامتی قدرت حکومتله قائمدر ، بریدرك اك بویوك اولادی نه‌یولده اطاعت ایدرسه بونك‌ده مادونلرندن عین معامله‌یی کوره‌جکی بداهتنه قارشی ، افراد ملتك دائما اطاعت متسلسلهٔ مشروعه‌دن عدول ایتمه‌مه‌سی واسطهٔ بقای انتظامدر.

مشاهیر غربیوندن برینك افاده‌سنه اضافتله شونی دخی علاوه ایدرم‌که ، انسان خلقةً خودکامدر . بونی تفسیرایتمزسه‌م بیلیرم‌که ، محترم قارئلرمزدن برقسمی متحیر قاله‌جق وبلکه‌ده حصه‌سنه‌مصیب برتجاوزی هضم ایده‌میه‌رك مؤاخذه بویوره‌جقدر: دوغری سویلیور ، زیرا بوکون اکر هرکس حقنه‌راضی اولمق فطرتی حائز بولونسه‌ایدی ، قانونه وبونی اجرا ایده‌جك قوته لزوم قالمازدی . باشقه صورتله‌ده اقناع ایده‌بیلرز ؛ بز انسانلر کندمزه عائد حقوقده تمامیٔ نصف وعدالتی ، حتی صورت مفرطه‌ده ایسته‌رز . جزئی برخطایه قارشی منفعل اولورز . صوکره ، اللرنده‌کی قازمه‌لرله کونشك شدت حرارتی اورته‌سنده چالیشان ، بزی ترلرینك تصلبندن متحصل دانه‌لرله طویوران محترم وطنداشلرمزدن بری‌یا کمزه کلوب برمراجعتده بولونسه ، انواع نازواستغنا ایله طاورانیرز، هله بعضاً وطنداشلق حقوق مقدسه‌سنی بیله آیاقلر آلتنه آله‌رق قیرارز !...

دوشونملی یز ، دائما دوشونملی یز که ، حکومت ملت سایه‌سنده‌در. بیلملی یز ، محقق بیلملی یز که ، مأمورلرك دایه‌سی ملتدر . اوتوردیغمز قولتوقلرك آلتنده‌کی قوتلر ، حقوقنی محافظه ایده‌جکمز بغری یانیق ملتك افراد نجابت نژادیدرکه ، او بیچاره‌ده بومیانده‌در .

انسان ایچون ابنای نوعنه وعلی‌الخصوص ، ملك وملتنه خدمت ایده‌بیلمك اقتداری من‌قبل‌الرحمن نه بویوك بر لطف واحساندر ! کندی منفعتلرمزی وطنك خرابیتنده ، فقرانك محونده آرامه‌مز ایسه نتیجه اعتباریله باعث خسراندر . بناءً علیه ، غنای مادی ومعنوینك سرمایه‌سی حمیت واستقامتدر . بزی راحت یاشاتان ، عائله مسعودیتلری ایچنده بولوندوران ، زمام حریتمزی قازاندیران ، سیاسی برقوته اضافتله (ملت‌عثمانیه) شرفنی طاقان ، خلاصه هردرلو اسباب حضور وآرامزی ، وقار واحتشامزی بخش ایدن برسوکیلی وطندر !

وطن‌ده کندی کندیسنه ادامهٔ حیات ایده‌میور ؛ روح ایسته‌یور ؛ ایشته هپمزك روحندن حاصل اولان یکون نه‌ایسه وطنك‌ده روحی اودر . برده قوته عرض افتقار ایدییورکه ، بو دخی ، جمله‌مزك اتحادندن متحصل برمتانتدر . شو حالده ، منصفانه وحقجویانه برمحاکمه‌نك صوکنده بوتون وطنداشلرمزك معززاولدوغنه برمحبت قلبیه ایله کسب قناعت ایدرز .

§ مأمورین ارقداشلرمك ، حتی همشهریلری حقنده بعض صوؤق معامله‌لرینی کورمکله متأثرم . بکا یوقاروده‌کی صوك

سوزلری یازدیران اساساً بوکبی احوال اولدیغی ایچین صافیت ایله ممتزج برقابلیت شو تشریحات ملیه‌سنه امید ایدرم‌که ، نظر بی قیدی ایله باقمازلر .

*
* *

بوولایتك اهالیسی لایعد قبائله منقسم اولوب . هر برینك شیخ وامامی وهیئت اختیاریه‌سی آیریدر . دور سابقده اموال امیریه تحصیلاتنك بونلر واسطه‌سیله اجراسی اصول اتخاذ ایدیلمش وبویوزدن خیلی سوء استعمالات وجوده کلمش ایدی. مشروطیتده ایسه ، شو معامله‌نك وخامتی آکلاشیله‌رق ، نظامنه توفیق قلنمشدر . مع مافیه ، بونلرك هنوز اویانه‌میان اهالی‌اوزرنده‌کی تأثیرات مادیه ومعنویه‌لری باقیدر !

هرقبیله‌نك افرادی اجدادلرینك شهرت شایعه واصالت موروثه‌سی ایله مفتخر بولوندوغندن بویولده‌کی مدعیات نفسانیه علی الاکثر فکر بمزی تولید ایدییورکه ، کرکینلکدن باشقه ثمره‌سی یوقدر .

قان آلمق عادت قدیمهٔ مذمومه‌سی جداً آجینه‌جق برکیفیتدر . مثلا ؛ یوز - ایکی یوز کشیدن مرکب بر قبیله‌نك کافهٔ اجزاسی بونلر میاننده قتل ایدیلنك قانته متساویاً وارث طانندیغندن ، قاتل جهتنك‌ده عین کمیته‌ده‌کی اشخاصی مدافعهٔ نفس ایچین صورت دائمه‌ده سلاح طاشیمغه ، راحتسز یاشامغه مجبور اولویور . بومسئله‌نك بعضاً غریب تفرعاتنه تصادف ایدیلیور ؛ فرضا (زید) دیکر قبیله‌دن برینی اولدوردکدن صوکره ، اکر خلجان

متماديدن قورتولمق ايسترسه ، (ارثاً منتقل شجاعت فضيلتندن بيوايه قالمق شرطيله ؟) هنوز گهواره‌نشين اولان طفل معصومى سقوط انتقامه قربان اوله‌رق مقتولك عائله‌سنه كوندرير . آرتق، بويارو جغزى حياً اعاده يدمروته قالير !...

ياخود ، قاتل غيرمسلح اولدوغى حالده ، مقتولك چادرينه بغتةً كيروب اورته‌يه ياتانير . معناسى (دخيلك !) ديمكدر . شو حركت . محو تى ارتكاب ديمك اوله‌جغندن وداها دوغريسى فيما بعد طائفهٔ نساء سويه‌سنده ياشامق عد ايديلديكندن ، عفو ايله ابراز مردانكى قيلنه‌رق ، مصالحه شرفنه كلفتلى ضيافتلر ويريلير . — على كلاالتقديرين مقتول طرفندن كوستريلان علو جناب ، عربلرك بسالت جبليه‌لرينى اثباته كافى دلائلدندر .

تفنكلرى ايكى متروقدر اوزونلقده وچاقماقليدر . قونداقلرى قيصه واصول قديمه اوزره‌در . خصيمندن برى آتديغى مرمى‌يى اصابت ايتديره‌مزسه ، اوزون اوزادى صيقيلامغه مساعد زمان بوله‌ميه‌جغندن باروتك اوستنه قورشونى ايندير مكله اكتفا وبوصورتله تكرار آتش ايدر . برده ، كموشلى طبانجه ، بويوك روولور و قما شكلنده (مالطه معمولاتندن) كسكين وغايت صاغلام بچاق طاشيرلر .

قبيله‌لرك شجاعت نمايشلرى هله كلين آلمه‌لرنده غايت طمطراقليدر [١] . خلقةً محارب و جسور اولان بو اهالى

---

[١] كلين كه‌تيريليركن هر طرف دهشت ايچنده قالير ، كووه‌يك اوينه برساعت قالير قالماز محاربه‌يى آكديرر سلاح

عثمانلیق حسیاتندن منبعث کوز یاشلریله تماشایه شایسته عادات ملیه‌لرینی محافظه ایتمکده‌درلر .

طرابلس اهالیسی اکر دورسابقك شدید ضربه‌لری تحتنده ازیلمه‌مش اولسه‌یدی، بوکون هرولایتمزه‌فائق آثارترقی کوستره

صدالری باشلار. آهسته بررفتارایله یولنه دوام ایدن بر محتشم الایك اورته‌سنده ایکی دوه ، بونلرك اوزرنده ایپکلی قماشلرله مستور برر کوچك اوطه وبش التی‌مترو نصف قطرنده‌کی محیطنده‌ده مسلح آتلیلر کورونور .

مذکور اوطه‌لر ، داللردن اوروِلمش چارداق و داها صریح سویله‌یه‌لم ، اورته‌دن بولونمش شیشکین برچوال شکلنده‌در . برنده کلین ودیکرنده‌ده والده‌سی اوتورور . بالطبع وجودلری مشاهده ایدیلمز .

تصادف ایدیله‌جك مساعد برمیدانده توقفله مذکور ایکی دوه وکافهٔ اهالی ایکی صف تشکیل ایدر . سواریلر ، اکرلری صیرمه‌لرله رکابلری کموشلرله بزنمش آتلرینی برباشدن دیکرینه‌طوغری قوشدورورلر. یردن چیقان شدتلی غبارآره‌سنده سیالهٔ الکتریقیه‌کبی قطع مسافه ایدن بو بهادر ، بوآرسلان جانلی عثمانلیلر کلینك حذاسنه کلدکلرنده اللرنده‌کی مرصع تفنکلرینی هدف موهومه چویروب آتارلر . عین زمانده‌ده ، کلینك اطرافنی قوشاتان مغنیه‌لر غایت مؤثر ودلسوز غنالریله او ساحهٔ مهیبه‌یی پك معنیدار برشکله قورلر . بو صحنه‌نك قارشیسنده انسان حسیات عمیقه‌یه طوتولور : شجاعت وحماستك لمعان ایتدیکی او حیدرانه یاریشلر کووه‌یك قوای متحده‌سنی ، منسوب اولدوغی قبیله‌نك صولت جنکاورانه‌سنی ومغنیه‌لرك جانخراش صدالری‌ده برکسیدك نظرکاه ابویندن افتراقنی ارائه واعلام ایدر بر پانوراماد‌ر .

دنیانك وسیلهٔ دوامی اولان بو وصال ، کنکرهٔ اسمانی لرزه‌ناك ایدن قارابنیه کومبورتولریله نتیجه‌لندیکی کبی ؛ غشای بکارتك . تعبیر

بیلیردی ؛ معروف عائله‌لره منسوب اولان اشراف ، نجابت خلقیه‌سنی ، سخاوت ارثیه‌سنی ، اخلاق حسنه‌سنی وملیتنك وقار و عظمتنی الدن قاچیرمامش ، هر طلوعات فکریه‌سنی تطبیقده تکاسل ایتمامش .

حکومت ظلم ایتمش ، حمیت ملیه‌سنی ضعیفلندیرمش . باخصوص متدین اسلاملر (بانق‌دی‌روما)نك پای مخربنی سلاح وطنپرورانه ایله قارشیلامش !

امحاله ، کوای عصمتك حین تحققنده تکرار طبانجه سسیله اعلان ایدیلیر .

کرچه بوعادت ، برامر خفی مخطره‌سی اولمق حیثیتیله نابمحل کورولورسه‌ده ، اساساً طبیعی‌الوقوع اولان برشیئك شیوعنی تقبیح صره‌سنده نظردقته آلنه‌جق نقطه ، زوجه‌نك اخیراً شائبهٔ اسناددن کلیاً تبریه‌سی یولنده‌کی تدبیر معقولدر . چونکه ، سائر حوالیده نیجه وجدانسز زوجلرك برایکی هفته صوکره بویولده برافترا وسیله‌سیله بیچاره مخدراتی ابدی برججابه معروض براقدینی هپمزك معلومیدر . بونك ایچون ؛ عربلرك شوعادت قدیمه‌لری فی‌الاصل شایان تقدیردر .

کلین جمعه کونی کتیریلیر . ورودندن مقدم عمومی برضیافت ویریلیر ، یوزلرجه فقیر طویلانیر . غیرمنتظم برحالده انتظار ایدرلرکن خدمه‌نك برالده (بزن) قاواتاسی وديکرنده‌ده بربوجوق مترو طولنده طایانقلی خورما دکنکی ایله باش کوسترمه‌سنی متعاقب محشری احساس ایدر برتهاجم وقوع بولور . چونکه ، طایاقدن قورقان آچ قالیر .

قاپیشمه‌لر صره‌سنده بوبرله مخلوط یاغه‌بلەنن سیاهیلر (ورنیك) بویاسی کبی پارلامغه ، بوبرك آجیسیله قاشینمغه باشلار . بواستبداد شکم صحنه‌سی ، انسان ایچون پك بویوك برساحهٔ عبرتدر !

مسافیه ، مدعوینه مخصوص یمکلر متنوع اوقله برابر ، قهوه چای ومشروبات سائره تکلفاتی تذکاره لایقدر .

نه بویوك بر استعداددرکه ، حکومت ظالمه بومؤسسهٔ سیاسیه یه
واسع مساعده‌لر ویرمش ایکن ، معارفدن محروم طانیدیغمز
بونجه قبائل فرصت مترقبه‌یی ذکای فطریلریله تفرس ایتمشلر !
اهالینك ــ اکثریت اعتباریله ــ مفتون حمیت وشکرگذار
انسانیتی‌یم . شوقدر وارکه ، بر قسمنك قال‌وقیلی اعتیاد ،
بی اساس برشیئی وطنداشنه وازجمله برطوپراقده برابر بویوین
برهمشهریسنه اسناد ایتمسی بنی پك دلخون ایلمشدر . چونکه
کوردیکم فضائل کلیه‌ایله تألیف ایده‌میورم. مع مافیه ، ینه انصافی
الدن براقمیه‌لم ؛ هدف مسئولیت بالخاصه حکومتدر . حکومت
عدالتنی کوسترەمز ، متجاسر جزاسنی چکمیه‌رك متعدی‌عنه‌نك
اوکنده غرور موفقیت اظهار ایدرسه ، هر معامله‌ده مساوات
اخلال ایدیلیرسه ، کافهٔ تدابیر ردیئه‌یه توسل چیغیرینی آچان
انتقام هوسنك تولدی طبیعیدر .

بونصل اولویور ؟:

یالکز خمس لواسی ، پورتکیز قراللغی قدر جسیم ایکن
اوجه عرض ایتدیکمز وجهله قوهٔ ضابطه‌نك مفقود دینه‌جك
درجه‌ده قلتنه قارشی آنجاق معجزه آسا بر صورتده آسایشی
محافظه ایدن اهالی‌یی آلقیشلامه‌مز لازم کلزمی ؟

چونده ، ایصسز یرلرده ، اطرافی خالی یوللرده برمقتضای
بشریت بری قتل ودوه‌سی غصب ایدیلیر. فاعل معلوم. فقط ،
برقاچ کون صوکره خبر آله‌بیلن حکومت مظنونی دردست
ایتسه بیله ، جرمك آثاری غائب اولمش ، اورته‌ده تبیین حقیقته

مدار بر دلیل قالمامش ؛ بالطبع عدالت یرینی بولهمیور .

مظنون برائت ایدییور ، جزاسی مقتولك قبیلهسنه عائد بر وظیفهٔ عرفیه حکمنده قالیور! حالبوکه حکومت ، ملتك کافل سلامت و سعادتیدر . خمس مرکزنده اوچه کونده بش آلتی مقتوله تصادف ایدیلیرکن ، شویدی سکز آی ظرفنده حکومتك کوستردیکی فعالیت ممکنه ثمرهسی اولهرق ، بو مقدارك شایان تعجب بر زادده یه نزولی مطالعاتمزك یکانه شاهد بارزیدر .

والحاصل ، حقیقةً مونس و آسایشپرور اولان بو اهالینی مؤاخذهیه قطعیاً حقمز یوقدر ؛ افکاری تنویر ایده جك منتظم مکتبلر وجوده کتیریلمامش . عدلیهده ، مالیهده ، ضابطهده عادلانه بر مسلك تعقیب ایدیلمامش . حقوق ملت ؛ معاشسز مستنطقلر ، درایتسز ، وارستهٔ مسئولیت مأمورلر یدینه تسلیم ایدلمش !...

خلاصهٔ مقصد

طرابلس اهالیسی — اشاعات کاذبهنك عکسی اولهرق — چالیشقان و مشکلاته متحملدر . فقط افسوس که ، مدنیتك ایجادات تسهیلیهسندن محروم اولهلری ، فقرانك ضرورتنی مندفع ایدهمامکدهدر ؛ (خلفه) فابریقهسنده برماکنیست مستریحانه اوتوریور ، یالکز اوکندهکی ایستیم چشمهسنی آرهده بر چویرییور . بالطبع (١٥ — ٢٠) لیرا معاش آلیور . سیاهیلر ایسه ، اون ، اون درت ساعت ظرفنده ، ازجمله کونشك حرارتی

آلتنده تحمل بشر فوقنده چالیشیور ، کونده آنجاق اوچ دزت غروشه نائل اوله‌بیلیور.

اغنیانك همان هپسی منطقه‌سنك خارجنه چیقمامش. اراضی‌یی اصول جدیده اوزره اعمار ایتمه‌نك یولنی بیلمه‌یور ؛ زراعتی فنه مغایر برقاعدهٔ عجیبه ایله اجرا ایدییور . خورمادن باشقه بر آغاجه هوس ایتمیور. خلاصه ، هرجهتدن موازنه‌لی بر طورغونلغی اخلال ، ثمره‌سی محدود یورغونلغی تخفیف ایده‌جك براثر مروت دها تجلی ایتمامش !

حکومتی بو زمینده‌کی سؤاللر قارشیسنده مدافعه ایتمك ایسته‌ینلر عجبا، شو معیشت پرمسکنتك کندی کندیسنه‌دن کیشه‌جکنی امکان داخلنده‌می بولویورلر ؟

ترقیاتمزك اك سهل الاستحصال مقدماتنی بیله ، معارفله توأم طوتمق ایسته‌یورز ، بوکون المزده بولونان برفرصتی استعماله حاجت کوره‌میورز. حالبوکه ، بو برخطادر؛ اول امرده معارف حقنده‌کی تشبثات پك بطی کیدییور . غریبدرکه ، بونی‌ده هرسنه‌نك آتیسنه حصر ایدییورز. اسف انکیز برمثال اوله‌رق شونی کوستره بیلیرم :

خمس لواسنك حقیقةً اك اهمیتلی ومستعد وعلی الخصوص اهالیسی کثیر وقبائلی طاغنیق برقضاسنده معارفك تعممنه رکز نظر انتباه ایدن اصحاب حمیت ایکی مناسب محلده بر رمکتب انشاسنی تصور ایلیه‌رك، کیسهٔ مروتلرندن اوزبیك غروش تعهد ایتمشلر ایدی. بوغیرت ملیه شدتلی آلقیشلره شایسته ایکن ، مع التأسف

حکومتجه بر اثر تقدیر وهمت کوستردی . کرچه ، معارفسز تکمل اولماز . فقط ، مساعدهٔ حالی براقوب‌ده هردرلو مبادیٔ ترقیاتی استقباله یوکلتیرسه‌ك شو حرکتمز معقولاتدن صاییلماز. معارفی وسیلهٔ یگانهٔ ترقی عد ایدییورسه‌ق ، بوولایتده هنوز اسکی عطالتك دوامنه قارشی قلب ملتدن قوپان فریاد دائمی « الانصاف! غیرتمزی قیران حکومتدر...» جملهٔ معصومانه‌سیدر.

اعتقادات دینیه

طرابلس اهالیسی، معتقد ومتدیندر. زوایاوتکایاو (مرابط) تعبیرایدیلن صلحایه اعتنا ورعایت ایدرلر. قرآن کریم؛ علی الاکثر بویوکجه ومستطیل الشکل لوحه‌لراوزرینه وایری یازیلرله محرردر.

رمضان شریفده، اك صیقینتیلی مشغولیتلر هنکامنده بیله نقض صیام ایتمزلر. بیچاره فقرانك قوری اکمك قبوقلریله، صو ایله افطار ایتدیکلرینی کورمك قدر انسان ایچون موجب حمد وشکر برلوحهٔ عبرت اوله‌ماز.

متانت دینیه‌لری ایجابجه، هردرلو شئوناتی تمامیله مقدراته عطف ایدرك، پك بیوك آثار صبرو ومتانت کوستریرلر. انجاق برقصور وارسه اوده، اولور اولماز مسائلده قسم ایتمکدن عدم احترازدر. بواعتیاد، شرف معارفدن محروم اولان صنفه منحصر بولندوغندن، معذور کورولورلر. اهالینك اکثریسی (رفاعی) طریقتندندر؛ کیجه‌لری تولرك آولولرنده قرق اللی کیشی بیوك تفلرله معنوی برعالم سروره داخل اولورلر؛ اولااصوات عاشقانه ایله دعالراوقونور. تف سسلری، (الله) ندالری بوتون قلب سامعینی جوش وخروشه کتیرر.

صوکره، حال وجده کیرن ارباب طریقت، الرینه کچن شیشلرله وجودلرینی تزیین ایدرلر ومرشد طرفندن کتیریلوب اورته‌یه قونان منقالك آتشلرینی آغزلرنده سوندوررلر،

عقرب کبی زهرلی حشراتی واوزون اوزون چیوبلری یوتارلر ایچینده یمك پیشمکده ایکن فرونه کیروب ، ساعتلرجه اوتوره‌رق پیینلر ، منقال اوزرنده ذکر ایدنلر، قلنجی قارندن صوقوب ، ارقه‌دن چیقارانلر اشخاص معروفه‌دندر .

بروقت مصرده سیاحت ایدن برمؤلفه دیورکه ؛

« وقوعبولان دعوت اوزرینه براوطه‌یه کیردك.اورته‌یه »
« اوتورمش بردرویش النده‌کی دودوکی اوفله‌دیکی وقت دلیکلردن »
« چیقان قوجه‌مان انکیرك ییلانلری اویناتمغه ، درویشك »
« بدننه دولاشمغه باشلادی.قورقودن چیقدق. بونده بردسیسه »
« اوله‌بیلیر ؛ احتمالکه ، بوییلانلر کوچوکدن بسلنمش وزهرلی »
« اولان نقطه‌لری محو ایدلمش . فقط ، رفاعی درویشلرینك »
« کوستردیکلری احوال غریبه‌یه بردرلو عقل ایردیره‌میورم. »
« عشقه‌کلدکلرنده.اوزونجه‌شیشلری‌وجودلرینه‌صوقیور »
« وقیزیل آتشلری ، جاملری ییورلردی . شیشلرك حقیقة »
« نفوذ ایتدیکی وآتشك جامك حیله‌سز اولدوغی شبهه‌دن »
« وارسنه‌در . بوتقدیرده ذکر ایتدیکم عملیات عجیبه‌یه عقل ایردیره‌میورم!........ »

بوکون بنجه ارباب فن ، انسانی حیرتده براقان اویونلر کوستریور؛ یموزطه‌لردن‌لیرالر، شابقه‌لرندن قوشلر چیقاریور. قورشونله مملوء طبانجه‌لرك هدفی اولمقدن اصلا توحش ایتمیور. لکن، صورت اجراسنی تدقیق وتعمیق ایدرسه‌ك، اکلایورزکه، لیرا یموزطه‌دن‌ده‌کیل اولجه‌صاقلانمش اولدوغی یکدن.شابقه‌دن،

اوچوشان قوشلر ، مصنع برصورتده يرلشديرلمش قفسدن چيقيور وقورشون طبانجه‌نك ديكر كيزلى كوزنده‌قاليور. حال بوكه ، فن شويله طورسون، مكتب يوزى بيله كورمامش برمنتسب طريقتك يوقاروده‌كى كوستريشلرنده حقيقتدن باشقه برشى مشاهده ايديليور.

والحاصل بوكا (دلائل صدق اسلاميت) ديمك قطعيات رياضيه‌يى تصديق مرتبه‌سنده‌در .

کتاب وجدانك صحیفه‌لرندن

طرابلس غرب پولیسلرینه نظردن صوکره :

بوکون نظر قانونده الڭ اهمیتلی وسائط عدلیه ؛ تحقیقات ابتدائیه واوراق کشفیه ایله متفرعاتیدر . بووظیفه‌ده ، مدعیٔ ومستنطقلرك بولونه‌مدیغی یرلرده ووقوعات خفیفه‌ده پولیسلرك ویاخودوکالت ایده‌جك ژاندرمه‌ضابطانڭ یدلرینه ویریلمشدر . دیمك اولویورکه . بومأمورلرك وظائف مرتبه‌لری ـ حقوق عمومیه‌یه تعلق حسبیله ـ پك آغیر ومهمدر .

بروقت غزته ایله‌نشر ایتدیکم اوزون بر مطالعه‌یی اختصار طریقیله درج ایده‌یم‌که ، جزئی‌مرتبه اوقویوب یازمه‌لریله اکتفا ایدیلن پولیسلر یوزندن نه‌دهشتلی برمسئولیت مادیه ومعنویه‌یه معروض قالندیغی اکلاشیلسین :

شبهه‌سزدرکه برپولیس ؛ ضابطهٔ عدلیه ، ملکیه واداره نامیله باشلوجه اوچ خدمتی درعهده ایده‌رك مسلکه داخل اولویور . ضابطهٔ عدلیه صفتیله کوره‌جکی وظیفه ، برجرمك ثبوتنه مدار اولان وسائط اجرائیه وآثارینی ضبط وجمع ایتمك ومدعیٔ عمومی ایله مستنطقك بولونه‌مدیغی زمانلرده مقتولك وضیعتی ،فعل سرقت ایسه مثلا ؛آیاق ایزلرینی. قالان اشیاسنی کوزلجه کشف وتحری ایله مکمل برضبطورقه‌سی احضارایتمکدر .

یعنی اطرافیله محاکمه ایدهلم :

اکثریا تصادف ایدیلدیکی وجهله ، بو ورقهنك احتجاجه غیر صالح بر طرزده تحریر ایدیلهسندن دولایی مظنون نهایت برائت ایدوب چیقیور ویاخود برمظلوم یقالانوب سنهلرجه توقیفدن صوڭره صالیویریلیور .

ایشته برمعصومك قانی هبا اولوب كیدییور ، برجانی یاقهسنی صیریلوق جسارتنی بولیور ، برمظلومك عائلهسی پریشان برحاله كلیور . مع مافیه ، عین زمانده قانونك متكفل اولدوغی عدالت وظیفهسی (انتقام) كسوهسنه بورونهرك ، مقتولك ورثهسنه انتقال ایدییور . حكومتك شو بجرکسزلکندن دها نجهلر سوءعبرت آلیور ! شیمدی عجبا حكومت ، بو پولیسك وجودیله افتخارمی ایلیور ؟ حالبوكه ، اساس دوشونولهجك اولورسه ، بو مأمورلردن بكلنیلن یارارلق حسن اداره طرزیله وقوعاته میدان ویرمامكدی . چونكه ، ملتك سعادتی ، حكومتك سطوتی آرتیره‌جق نعمت آسایشدر . بناءً علیه ، بر پولیسك خدمتی جداً مقدسدر ، هر وظیفهیه مرجحدر . فقط هیهات كه ، حكومتك عماد موجودیتی ، واسطهٔ شوكتی دیمك اولان بویله مهم برمسلك تنسیقات نتیجهسنده اصلاح ایدیلهمشدر . كرچه شیمدیكی معاشله دخی اوصاف مطلوبه‌یی حاوی طالبلر بولمق محال ایسه‌ده ، بزده پروزانه برعلو جنابك یادكارلرینه قارشی ینه انسان لسان اسف فشانی طوردوره‌میور .

وظائف ضابطه وعدلیه‌نك انتظامنه اڭ زیاده محتاج اولان

وولايتـدر ؛ باشقه يرلرده كثرت تمـاس ايله كوزلرينى آچان
جهلا بيله ينه اولدوقجه مغدوريتـدن كنديلرينى محافظه ايده-
بيله‌جك قدر برمدافعه اقتدارينى مكتسب ايسه‌ده ، بوزلرده
بيچاره فقرا حكومتك هردرلو اجرا آتنه بويون بوكمكده وتصادف
ايديلان برطـاقم قانونشكنانه معـاملات دوغريسى داغدرون
اولمقده‌در .

قانونلرمز اوقدر نقصـان ده‌كيلدر . فقط ، صـورت
عادلانه‌ده اجراى احكامى اقتدار ووجدانه متوقفدر . قانون ،
اولور اولماز مسائلده توقيفه مساعده ايتميور . لكن چه سودكه ،
موجب توقيف موادى تعيين ايده‌جك پوليسلرمز پك آزبولونيور .
بوتون موجوديتمله نفرت ايتديكم بوكبى معاملات ؛ مشروطيتى
رخنه‌دار ايتمكدن ، اهاليى ازمكدن باشقه برشى ده‌كيلدر .

***

صيره‌سى كلمش ايكن برآزده حبسخانه‌لرك احوالندن علاوة
معلومات ايده‌يم :

خمسه يوم ورودمدنبرى بنى قلباً اغلاتان بونقطه اوزرينه
نه‌يولده ادارهٔ كلام ايده‌جكمى بيله‌ميورم . چونكه ، توصيف
ايتمك ايسته‌ديكم محل ، حبسخانه ده‌كيل ، ورم ميقروبلرينك
برتلقيحخانه‌سيدر ؛ برمظنونك ايكى آى قالمه‌سيله اعدامه محكوميتى
بيننده هيچ برفرق يوقدر .

صاغلام بربنيه ايله ادخال ، قديدن عبارت بروجود عبرت
نمون ايله اخراج ايديلير . اوتورديغم يرك يانـنده‌كى پنجره‌دن

بعضاً اشاغی‌یه باقدیغی زمان قلبمه عادتا برخنجر صاپلانیور ؛ کونشك حرارت طاقتفرساسی آلتنده ، هواسزاوطه‌لر ایچنده یانوب قاوورولان وطنداشلرمزك اونده سکزی موم کبی صارارمش ، (غالوپان) نوعندن ورمك سرعت تأثیریله اوکسورویور ، قانله مخلوط مواد مستخرجه‌یی اطرافه صاچیور ، صوکره آره‌دن برمدت که‌چیور ، (قورتولدك !) مژده‌سنه قارشی ذره قدر اثر بشاشت کوسترمیه‌رك ، کذرکاهنده اوتوزه قالقه کیدییور .

واه بیچاره واه ! سعادتخانه‌سنه ده‌کیل ، اولاد وعیالنه وداع ایتمکه کیدییور ! ...

نجه شیمدی‌یه قدر یازدیقلرمك اك مهمی بوموضوعدر .

قانون ، نفوس ملتی تقلیل ایچون ده‌کیل ، تأدیبه مدار اولمق اوزره وضع بویورولمشدر . تنکیم جناب حق بواسطه مبنی قصاصدن عفوی مرجح طوتمشدر .

بونی داها کنیش برمحیطده دوشونورسه‌ك اكلارزكه ، برمعصومی ورم حویناتیله اشیلایوب صالیویرمكده ، برجنایت متسلسله‌در . چونکه ، عائله‌سیله تماس ایده‌جك ، دها برقاچ کشینك موتنه سببیت ویره‌جکدر !! ..

مسئله ، حیاتایله ممانه تعلقی حسبیله فوق‌الصور اهمیتی حائز بولندوغی ایچین اولیای امورك وبالخاصه عدلیه ناظرینك وجدانته ، لسانلری بکارت جهالتایله مستور اولان مظلوملر نامنه التجا ایدیورم . قوۂ منقده اوله‌جق وبوصلاحیتی یلوب یرنده استعمال ایده‌جك اهالیمز بولنه‌مدیغندن مامورلری

مسئولیت قانونیه قارشیسنده بیلدیره‌جك صورتده تفتیشات متمادیه‌نك ایفاسی درجهٔ وجوبده‌در . بوده ، عین موقعده یوز کوز اولمش ، یاکلش براعتماده قاپلمش آمرلرله ده‌کیل ، جدی مفتشلر واسطه‌سیله قابل الحصولدر .

برشیئك وجودینی اعتراف ایتمك ایچین ، آثارینی کورمك ، موه‌سنی طاتمق لازمدر . بنابرین ، ایادیٔ صحابته صبیلر کبی مفتقر بولونان اهالیمزی مشروطیته ایصیندیرمق توزیع عدالتله قائمدر .

معارفك خدمت اساسیه‌سی

برملتك معارفی، قوهٔ سیاسیه‌سنك روحی دیمكدر. چونكه بوقوت . افرادك سلامت فكریه وسعادت حیاتیه‌سیله قائمدر . فرانسه مشاهیر ادباسندن (ژول سیمون) (حریت مدنیه) نامنده‌كی اثرنده دیوركه :

« قانون عین زمانده حریتك مقیاسیدر . نصل‌كه نفوذ »
« قانون فقدان حریت ایله عدیم الامكاندر ، زیرا جوهری »
« نقصان اولور ، حریتده قانونسز اوله‌ماز ، چونكه اساس »
« ناتمام قالیر . »

« حریته ، حریت مطلقه ونامحدوده طلبیله خدمت ایتمك »
« ظننده بولونان نظریون، مطالعه‌لرنده یا كیلیورلر. شبهه‌سزدركه »
« هر خصوصده حریت ، حریتك ، هیئت اجتماعیه‌نك »
« وانسانیتك ضدیدر . مع هذا حریتم قوتمدن باشقه برمعیاره »
« مالك اولمازسه ، بن خیالمه ودنیاده قوته تابع اولور. قانون »
« قاچار ، وقاچه‌رق ، حریتی برابر كوتورور . »

« بواصول سیاسیه‌یی تطبیق باخصوص عائله‌یه متعلق موادده »
« مهلكدر . استحصالی آرزو ایدیلن بومقصد ، مناسبات »
« بشریه ایچنده حریتك ممكن اولدیغی قدر اك عظیم یكونی »
« الحاقدر . اوكا نائلیت ایچون روابط عائله‌یی صالیویره‌لم ، »
« ومثلا نفوذ ابوتی اورته‌دن قالدیره‌لمی ؟ هپسی معكوس. »
« طبیعت پدره، اولادینه حكم ایتمك صلاحیتنی احسان ، »

« واولادینه‌ده پدری طرفندن حکم ایدلمك قانونی اعطا ایدییور ».
« بو ، تربیه وتبعت ایدنلره متساویاً لازم اولان برنفوذدر .
« هر اصول سیاسیه که ، حریت وسیله سیله ، پدری موقع »
« اقتداردن اسقاط وچوجوغی اعتاق ایدر ، تأثیر اعتباریله »
« هرایکیسنك حریتنی محو ومندرس ایلر . زیرا صلاحیت »
« وحاستی بونلردن قالدیرر .
« وفی الاصل جمعیت خادمه‌یه تابع اولان جمعیت سیاسیه »
« کبی حکومتی ییقمه‌دن ، قانون ؛ یعنی حریت جرح ایدیله‌مز ، »
« وحکومتك حریتی پایدار ایدن مکنتنی تزیید ایتمه‌دن عائله »
« قانون طبیعی اساسی اوزرنده صورت قویه‌ده تشکیل ایدیله‌مز . »
« بوفن سیاستك قواعد اساسیه‌سندندرکه ، عائله ایچنه غایت »
« متانتلی اقتدار ویرملی ، بواقتدار حکومت ایچنده لازم »
« غیرمفارقدر . بونقطهٔ نظردن ، جمهوریتمزك انجمن کبیری ، پدر »
« ووالده‌لك نفوذینی تقلیل ایتمکده خطا ایتمشدر . بوخصوصده »
« روماليلرك نمونه‌سنی تعقیب ایتمدیلر ، رومالیلر استعانه‌نی »
« سوییورلردی ؛ چونکه قوهٔ ابوتك افراطی روما جمعیتك »
« الی نهایه الك قوتلی آلاستیقیتلرندن بری اولمش ایدی . »
بو مطالعات حکیمانه‌ده شایان استفاده پك چوق نقطه‌لر واردر :
برکره اسویچره حکومتی نظر دقته آلهلم ؛ معارفك تربیه وتنمیه ایتدیکی دماغلر بریره طوپلانمش ، اخوت حد غایه‌یه وارمش ، هرکس حق وحدینی بیلیور ، بیهوده مدعیاته یوزولمقدن قطعیاً احتراز ایدییور .

وظائف ملیه استعداده كوره تقسیم ایدلمش ، هیچ بر كیمسه آخرك ایشنه قاریشمیور. قلبلرده بر محبت جدیه وار ، اغبرار ومنافرتی داعی حركات كورولمیور. حكومت ، متمادی بر سكون وآسایشك قارشیسنده یالكز نظارت ایلیور .

عجبا بو فضائل بشریه‌یی طوغوران نه‌در ؟

معارفله دائرهٔ عرفانه داخل اولمش پدر ووالده‌لر؛ چوجق دائما شفقتله ممتزج بر تربیه‌نك آلتنده ، معارفله مزین ابوینك آغوشنده بویویور ، عین اهتماماته معروض رفیقلرندن سوء عبرت آلمیور . صوكره مكتبه كیدییور ، كسب كمال ایدوب چیقیور . آرتق مسلكنده ترقی ایتمك ، مسعودیت حیاتیه‌سنی تأمین ایتمكدن باشقه برشی دوشونمكه مساعد برزمانی قالمیور .

نهایت بوده برعائله‌نك صندالی ٔ ریاستنه اوتورویور . ابویندن كوردیكی حركات ومعاملاتی تطبیقه باشلایور !

والحاصل ، قوانین مدنیه‌ایله مقیداولمه‌یی لازم‌كلن حریت ، بویوكلره حرمت ورعایت ، كوچوكلر حقنده علوجناب وحمایت وبین الاقران خلوص ومودت اساسلرینك حسن محافظه‌سیله ادامهٔ موجودیت ایده بیلیر .

بناء علیه ، بو بحثی ؛ موقع اعزازده طوتوله‌لری ایجاب ایدن سوكیلی اختیارلرمزی و (وطن قرداشلغی نقطه‌سندن) علی‌الاطلاق ولی نعمت بابالرمزی حریت ذریعه‌سیله رنجیده ایتمك تغافلنده بونتان كنجلرمزك چشم انتباهلرینه عرض ایله ختم كفتار ایلرم .

صوك